

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK
ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI İLE
ÇOCUKLUKLARINDA ALGILADIKLARI
EBEVEYN TUTUMLARININ DARK TRİAD
KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ümmihan ERCİN**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK**

İstanbul – 2020

**T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI
ÖRSELENME YAŞANTILARI İLE
ÇOCUKLUKLARINDA ALGILADIKLARI EBEVEYN
TUTUMLARININ DARK TRİAD KİŞİLİK
ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Hazırlayan
Ümmihan ERCİN**

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK**

İstanbul – 2020

TEZ ETİK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI İLE ÇOCUKLUKLARINDA ALGILADIKLARI EBEVEYN TUTUMLARININ DARK TRIAD KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ” başlıklı bu çalışmayı baştan sona kadar danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Burcu TÜRK’ün sorumluluğunda tamamladığımı, verileri/örnekleri kendim topladığımı, deneyleri/analizleri ilgili laboratuvarlarda yaptığımı/yaptırdığımı, başka kaynaklardan aldığım bilgileri metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterdiğimi, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uygun olarak davrandığımı ve aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ederim.

Ümmihan ERCİN

ÖNSÖZ

Hayatımın her alanında bana inanıp destek olan sevgili dedem Yaşar ERCİN ve babaannem Hacer ERCİN'e, her zaman asıl gücümün kalbimde olduğunu öğreten, kendimi tanıma ve keşfetme sürecimde yanımda olan başta babam Cemil ERCİN ve biricik kardeşim Alânur ERCİN olmak üzere tüm aileme en içten duygularıyla teşekkür ederim. Her dâim benimle olan birlikte yola çıktığım, kıymetli dostum ve meslektaşım Meryem Büşra SALAMCI'ya varlığı için teşekkür ederim.

İstanbul, 2020

Ümmihan ERCİN

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No.
TEZ ETİK BEYANI	İ
ÖNSÖZ	İİ
İÇİNDEKİLER	İİİ
KISALTMALAR	VI
SEMBOLLER	VII
ŞEKİLLER	VIII
ÇİZELGELER	IX
ÖZET	XI
ABSTRACT	XII
1. GİRİŞ	1
1.1.Araştırmanın Amacı	2
1.2.Araştırmanın Hipotezleri	3
1.3.Araştırmanın Varsayımları	4
1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları	4
2. GENEL BİLGİLER	5
2.1.Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları	5
2.1.1.Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantı Çeşitleri	10
2.1.1.1.Duygusal İstismar	11
2.1.1.2.Fiziksel İstismar	13
2.1.1.3.Cinsel İstismar	15
2.1.1.4.İhmal Etme.....	17
2.1.2.Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile İlgili Araştırmalar	19
2.1.2.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	19
2.1.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	22
2.2.Anne Baba Tutumları	23
2.2.1.Aşırı Koruyucu Tutum.....	25

2.2.2.Müsamahakâr Tutum	26
2.2.3.Kararsız ve Tutarsız Tutum	27
2.2.4.İlgisiz Tutum.....	28
2.2.5.Demokratik Tutum	28
2.2.6.Otoriter-Baskıcı Tutum.....	29
2.2.7.Mükemmeliyetçi Tutum	30
2.2.8.Anne Baba Tutumları ile İlgili Araştırmalar	30
2.2.8.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	30
2.2.8.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
2.3.Karanlık Üçlü Kavramı	35
2.3.1.Makyavelizm	37
2.3.2.Narsisizm	40
2.3.3.Psikopati	44
2.3.4.Karanlık Üçlü Kavramı İle İlgili Araştırmalar	47
2.3.4.1.Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	47
2.3.4.2.Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	48
3. GEREÇ VE YÖNTEM.....	51
3.1.Araştırma Modeli	51
3.2.Araştırma Örneklemi	51
3.3.Veriler Toplama Araçları.....	51
3.3.1.Sosyodemografik Bilgi Formu	52
3.3.2.Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği	52
3.3.3.Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları- Çocuk Formu.....	53
3.3.4.Kısa Karanlık Üçlü Envanteri.....	54
3.4.Verilerin Analizi.....	56
4. BULGULAR	57

4.1.Sosyodemografik Verilere Göre Bulgular.....	57
4.2.Araştırmanın Hipotezlerine Göre Bulgular	59
5. TARTIŞMA	70
6. SONUÇ	73
7. ÖNERİLER.....	75
8. KAYNAKÇA	76
9. EKLER.....	90
EK 1: Sosyo-demografik Bilgi Formu	91
EK 2: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)	92
EK 3 :Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları – Çocuk Formu	95
EK 4: Kısa Karanlık Üçlü (SD3) Envanteri	99
EK 5: Etik Kurul Formu	101
10.ÖZGEÇMİŞ.....	102

KISALTMALAR

WHO	: Dünya Sağlık Örgütü
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu
ICN	: Uluslararası Hemşireler Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
ÇÖYÖ	: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği
EMBU-C	: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları – Çocuk Formu
SD3	: Kısa Karanlık Üçlü

SEMBOLLER

F	: Varyans analizi
t	: t istatistiği
r	: Pearson korelasyon katsayısı
f	: Frekans
χ^2	: Kikare uygunluk testi
p	: İstatistiksel anlamlılık
$\bar{x}$	: Örnekleme ortalaması
ss	: Standart Sapma
Std. Hata	: Standart Hata
N	: Örnekleme sayısı
sd	: Serbestlik derecesi
R²	: Belirlilik katsayısı

ŞEKİLLER

Sayfa No.

Şekil 2.1: Çocuk İstismarı Risk Faktörleri	8
Şekil 2.2: Ülkemizde 7-18 Yaş Arası Çocukların Tanık Oldukları İstismar Türleri..	11
Şekil 2.3:Çalışma Ortamlarında Etkileyen/ Etkileyebilecek Elverişsiz Faktörler(%)	21
Şekil 2.4:Tutum ve Davranış İlişkisi	23
Şekil 2.5: Karanlık Üçlü Bileşenleri	35

ÇİZELGELER

Sayfa No.

Çizelge 2.1. Ekonomik Faaliyette Çalışan Çocuklara İlişkin Temel Göstergeler	21
Çizelge 4.1. Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı	57
Çizelge4.2. Katılımcıların Yaş Ortalaması	57
Çizelge4.3. Katılımcıların Ailelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı	58
Çizelge 4.4. Katılımcılarının Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdiği Yere Göre Dağılımı	58
Çizelge 4.5. Katılımcıların Okulda Disiplin Cezası Alma Dağılımı	58
Çizelge 4.6. Katılımcıların Daha Önce Suç İşleme Dağılımı	59
Çizelge 4.7. Kadınların Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Dağılımı	59
Çizelge 4.8. Sürekli Değişkenlerin Normal Dağılım Ölçüleri	59
Çizelge 4.9. Kadın ve Erkeklerin Karanlık Üçlü Özelliklerinin Karşılaştırılması	60
Çizelge 4.10. Kadınlara Ait Narsisist, Makyavelist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması.. ..	60
Çizelge 4.11. Okul Disiplin Cezası Alan Bireylerde Narsisist, Makyavelist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması	61
Çizelge 4.12. Geçmiş Yaşantısında Suç İşlemiş Bireylerin Narsisist, Makyavelist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması	62
Çizelge 4.13. Anne Baba Eğitim Seviyesi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki	62
Çizelge 4.14. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında Duygusal Kötüye Kullanım ve Duygusal İhmale Maruz Kalan Kadınların, Narsisist Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki	63
Çizelge 4.15. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında DKK-Dİ'e Maruz Kalan Kadınların Narsisist Kişilik Özelliği Üzerindeki Etkisi.....	63
Çizelge 4.16. Okulda Disiplin Cezası Alan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında Fiziksel Kötüye Kullanıma Maruz Kalma Durumu ile Psikopati Kişilik Özelliği Arasındaki İlişki	64
Çizelge 4.17. Okulda Disiplin Cezası Alan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında Fiziksel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireylerin, Psikopat Kişilik Özelliği Üzerindeki Etkisi.....	64
Çizelge 4.18. Fiziksel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireyler ve Narsistik Kişilik Özelliği Arasındaki İlişkini Karşılaştırılması	65
Çizelge 4.19. Fiziksel Kötüye Kullanım ile Makyavelist, Narsisist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması	65

Çizelge 4.20. Cinsel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireyler ile Psikopati Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	66
Çizelge 4.21. Cinsel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireylerin, Psikopati Kişilik Özelliği Üzerindeki Etkisi.....	66
Çizelge 4.22. Reddedici Ebeveyn Tutumuna Maruz Kalma ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	67
Çizelge 4.23. Duygusal- Sıcak Ebeveyn Tutumuna Maruz Kalma ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması	68

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÇOCUKLUK ÇAĞI ÖRSELENME YAŞANTILARI İLE ÇOCUKLUKLARINDA ALGILADIKLARI EBEVEYN TUTUMLARININ DARK TRIAD KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNE ETKİSİ

Araştırma, üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemlerine dair maruz kaldıkları örselenme yaşantıları ile algıladıkları ebeveyn tutumlarının karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bununla birlikte bu düzeylerin bazı demografik bilgiler ile ilişkili olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 18 yaş ve üzeri 371 üniversite öğrencisine “Sosyodemografik Bilgi Formu”, “Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği”, “Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumu-Çocuk Formu” ve “Kısa Karanlık Üçlü Envanteri” uygulanmıştır. Araştırmada üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri erkeklerde ortalama $2,50 \pm 0,20$ düzeyinde olup kadınlarda ise $2,50 \pm 0,20$ düzeyinde olduğu görülmektedir. Araştırmada suç işleyen ya da disiplin cezası almış bireylerde narsisist ve makyavelist özelliklerin daha baskın olduğu tespit edilmiştir. Kadınlarda duygusal kötüye kullanım ve ihmale maruz kalma durumu ile narsisist kişilik özelliği arasında pozitif zayıf ilişki bulunmuştur. Çocukluk çağında cinsel kötüye kullanıma maruz kalma durumu ile psikopati kişilik özelliği ile (diğer özelliklere nazaran) daha güçlü ve pozitif ilişki saptanmıştır. Reddedici ebeveyn tutumuna maruz kalma durumu ile karanlık üçlü kişilik özellikleri doğru orantılı olarak tespit edilmiştir. Bununla birlikte duygusal-sıcak ebeveyn tutumuna maruz kalma durumu ile karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ters orantılı olduğu görülmüştür. Çalışmanın bundan sonraki yapılacak olan örselenme yaşantıları, algılanan ebeveyn tutumu ve karanlık üçlü kişilik özellikleri konuları üzerine yapılacak çalışmalara kaynak niteliğinde olması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Örselenme, Ebeveyn Tutumu, Karanlık Üçlü.

ABSTRACT

THE EFFECT OF CHILDHOOD TRAUMA EXPERIENCES AND PERCEIVED PARENTAL ATTITUDES ON DARK TRIAD PERSONALITY TRAITS OF UNIVERSITY STUDENTS

This research aims to determine the relationship between the traumatic experiences that university students are exposed to during their childhood and the dark triad personality traits which are perceived from parental attitudes. However, it is proposed to determine whether these grades are related to certain demographic information. For this propose, “Sociodemographic Questionnaire”, “Childhood Trauma Questionnaire”, “s-EMBU-C”, “Short Dark Triad (SD3) Inventory” were applied to 371 students over 18 years of ages. In the study it is seen that the Dark Triad Personality Traits of university students were $2,50\pm 0,20$ points in men and $2,50\pm 0,20$ points in women on avarage. The research indicated that narcissistic and machiavellian traits were more dominant in individuals who committed crimes or received disciplinary punishment. A weak positive correlation was found between emotional abuse and narcissistic personality trait in women. A stronger and positive relationship was found between psychopathy (compared to other features) and sexual abuse exposure during childhood. In this study, it is determined that there was a direct proportion between negatory parental exposure and dark triad personality traits. In addition to this it is found that there was an inverse proportion between dark triad personality traits and emotional-warm parental attitude. The aim of the study is to be source of abuse experiences, perceived parental attitudes and darK triad personality traits studies.

Keywords: Trauma, Parental Attitude, The Dark Triad

1. GİRİŞ

Bireysel ilişkiler, psikososyal işleyiş ve gelişiminin önem arz etmektedir. Bireysel ilişkiler değerlendirildiğinde, bu konudaki benzer araştırmalar, anne-baba ile çocuk ilişkisinin diğer ilişkilerden daha fazla önem arz ettiğini göstermektedir (Rohner, 1998). Levine et al. (1988) yaptıkları çalışmada ebeveyn çocuk ilişkisinde, duygusal sıcaklık, sevgi, duygusal yakınlık ile birlikte fiziksel ve duygusal doyumun, bu ilişkinin kalitesini belirlediğini vurgulamışlardır. Bununla birlikte çocuğa yönelik uygulanan anne baba tutumunun, çocuğun yaşamı boyunca psikolojik uyum sağlama sürecini etkileyebileceği düşünülmüştür (Chen et al., 2000).

Araştırmalara göre, öznel iyi oluş ile yaşam doyumunu arasında paralel olarak anlamlı bir ilişki olduğu gözlenmiştir (Suldo ve Huebner, 2004). Bireysel, nesnel ve sosyal kavramların en başında gelen aile yaşantısı, yaşam doyumunun kalitesini belirler. Birey ve toplum ilişkisinin temelinde yer alır. Aileyi oluşturan ebeveyn faktörü ise, çocuğun yaşam kalitesinin belirlenmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Baumrind, 1980).

Yaşam doyumunu olumsuz deneyimler yerine daha çok olumlu deneyimlere sahip olmak olarak tanımlanırken, belirli kriterlere göre bu memnuniyeti değerlendirmek gerekmektedir (Pavot ve Diener, 1993). Çocuklarda ve gençlerde ise yaşam doyumunu aile ve arkadaş çevresi, gelir düzeyi, aileyle uyum ile birlikte pozitif ebeveynlik tutumu ve aile uyumsuzluğu ile birlikte negatif ebeveyn tutumu belirlemektedir (Young et al., 1995).

İnsanoğlu doğduğu andan itibaren ebeveynleri ve aile fertleri ile bağ kurar. Kurulan bu bağ ilk başta çocuğun hayatına devam ettirmesini sağlar. Aile ile kurulan bu etkileşim sadece çocukluk çağında değil, hayat boyunca etkisini gösterir. Her ailenin farklı iletişim alışkanlıkları vardır. Anne babanın birbirleriyle ve çocuklarıyla kurduğu iletişim, çocuğun kişiliğini pozitif ya da negatif olarak etkiler (Kandır & Alpan, 2008). Çocuğun yaşantısının ilk beş yılında ailesinden aldığı etki, çocuğun belleğinde olumlu ya da olumsuz izler bırakır (Yavuzer, 2018).

Çocukların sosyalleştikleri ilk ortam aile tarafından sağlanır. Aynı şekilde ailenin çocuk ile iletişimi, çocuğun gelişiminde önem arz etmektedir. Bireylerin ileri dönem davranışlarını belirleyen en önemli etken, çocukluk çağında ne tür anne baba tutumuna maruz kaldığı ve ne tür bir çocukluk yaşantısına sahip olduğudur. Çocukluk çağı bir yapı ile ilişkilendirilecek olursa, bu dönem hem yapının temelini hem de çatısını oluşturmaktadır. Çocuğun sevgi ya da koşullu sevgi ile büyümesi, ileri dönemde mutlu olmayı becerebilmesi ile alakalıdır (Cüceloğlu, 2001).

Çocukluk çağı yaşam boyu gelişimin önemli olduğu dönemdir. Bu dönemin biyolojik, bilişsel ve sosyoduygusal süreçleri içerdiği belirlenmiştir (Santrock, 2009). Sudbrack et al. (2015) çocukluk çağı travmalarının özellikle kötü deneyimlerden kaynaklanmadığını, aynı zamanda çocukluk çağı gelişimini koruyan destekleyici ve güven verici bir ortamın yokluğundan da kaynaklanabileceğini ileri sürmüştür. Kötü muamele gören çocuklar heterojen olarak gruplandırılmıştır; travmanın bazı bireyler üzerinde etkili olması, bazılarında ise etkisiz olması mümkündür (White et al., 2015).

Dünya Sağlık Örgütü'ne göre çocukların neredeyse yarısı ihmal ve istismara maruz kalıyor. Araştırmaların sonucuna göre çocukluk travmalarının depresyon ve kaygı gibi psikopatolojik semptomlarla ilişkisi olduğu düşünülmektedir (Davis et al., 2001). Travmatik deneyimlere ek olarak çocukluk döneminde kişilik özellikleri ve kişilerarası problemlerin psikolojik olarak iyi olma ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Steel et al., 2008).

Çocukluk çağında yaşanan istismar yaşantıları, ileri dönemlerde rahatsızlıklara sebep olmaktadır. Psikolojik izleri doğuran örselenme yaşantıları, bireyi çok yönde etkileyen fiziksel, duygusal ve dâhi cinsel travmalara sebebiyet vermektedir. Yaşanan travmalar sonucunda bireylerin sosyal yaşantılarında benlik oluşumunu negatif yönde etkilemektedir. Bireylerin birinci derece bağ oluşturduğu yakınlarıyla olan yapı da bu durumdan negatif yönde etkilenir. Dolayısıyla, bireylerin benlik duyguları da zarar görmektedir (Herman, 2007).

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocukluklarında algıladıkları ebeveyn tutumlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerine olan etkisini incelemektir.

Herbisan, çocukluk çağı örselenme yaşantısının bilişsel ve fiziksel olarak sağlığı negatif yönde etkileyen psikolojik durumları meydana getireceğini belirtmiştir (Aktaran: Arslan, 2016).

Ergenlikten genç yetişkinlik dönemine geçiş süreci olan üniversite çağı ise, kişisel gelişimin etkisinde romantik ilişki, dünya görüşü ve iş hayatına atılma gibi unsurları içeren dönemdir (Arnett, 2000).

Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ileriki dönemlerde ne gibi etkilerinin olduğu ölçülebilir bir durumdur. Aynı şekilde bireylerin erken dönem ebeveyn tutumlarının sebep olduğu olumlu ya da olumsuz etkilerin sonucu da ölçülebilir. Bu sayede erken dönem yaşantısı ve maruz kalınan tutumlar sonucunun ileri dönem etkisi; karanlık üçlü kişilik özellikleri araştırılmıştır. Yapılan olan bu çalışma ile literatüre katkı sağlanması hedeflenmektedir. Çalışmanın tipi tanımlayıcı ve kesitsel bir araştırmadır.

1.2. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Erkeklerde kadınlara nazaran karanlık üçlü kişilik özellikleri daha fazla gözlenmektedir.

H2: Kadınlara ait karanlık üçlü kişilik özelliklerinde narsisist ve makyavelist kişilik özellikleri psikopati kişilik özelliğinden daha fazladır.

H3: Okul disiplin cezası alan bireylerde narsisist ve makyavelist kişilik özelliği psikopati kişilik özelliğinden daha baskındır.

H4: Geçmiş yaşantısında suç işlemiş bireylerin karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisist ve makyavelist kişilik özelliği, psikopati kişilik özelliğinden daha baskındır.

H5: Anne ve babanın eğitim seviyesi karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkilidir.

H6: Kadınlarda çocukluk çağı örselenme yaşantılarından duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmale maruz kalma durumu, narsisist kişilik özelliği ile ilişkilidir.

H7: Okulda disiplin cezası alan bireylerin çocukluk çağı örselenme yaşantılarında fiziksel kötüye kullanıma maruz kalma durumu ile psikopati kişilik özelliği doğru orantılıdır.

H8: Fiziksel kötüye kullanıma maruz kalan bireyler daha çok narsistik kişilik özelliklerine sahiptirler.

H9: Cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin daha çok psikopati kişilik özelliğiyle ilişkisi bulunmaktadır.

H10: Algılanan ebeveyn tutumlarından reddedici ebeveyn tutumuna maruz kalma, karanlık üçlü kişilik özellikleri ile doğru orantılıdır.

H11: Algılanan ebeveyn tutumlarından duygusal sıcak ebeveyn tutumuna maruz kalma ise karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ters orantılıdır.

1.3. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmanın örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır. Veri toplama araçlarının araştırmanın amacına yeterli olduğu, yapılan anketlere katılan bireylerin ölçeklerdeki ifadelerle gerçek ve samimi cevaplar verdiği varsayılmaktadır. Buna ek olarak sonuçlarda %5'lik hata payı olasılığı varsayılmıştır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Çalışmanın evrenini Haliç Üniversitesi Sütluce Kampüsünde öğrenim gören farklı bölümlerdeki 7203 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Örnekleme ise öğrenim gören 371 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

2. GENEL BİLGİ

2.1. Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları

Çocukluk çağındaki bireye zarar veren eylem ya da eylemsizlikler bir bütün olarak çocukluk çağı örselenme yaşantısı olarak tanımlanmaktadır. Bu örselenme yaşantısı içerisinde genel olarak ihmal ve istismar durumları barınmaktadır. Bu olumsuzluklar sonucunda çocukların fiziksel, ruhsal, psikososyal ve cinsel konularda zarara uğraması mümkündür (Taner ve Gökler, 2004). Çocukluk çağında yaşanan travma ve örselenme yaşantıları toplumsal olarak da düşünülmektedir. Farklı kültürlerle, sosyal gruplara ve mensup olunan dine göre ihmal ve istismara maruz kalma söz konusudur. Böylelikle çocukluk çağı örselenme yaşantıları mevcut ve ileriki dönemlerde olumsuz sonuçları meydana getirir (Turan ve Tıraş, 2016).

Çocuk gelişimi açısından 0-6 yaş aralığı çok önemlidir. Bu süreçte beden gelişiminin yanı sıra, psikososyal gelişim ve kişilik oluşturma temelleri atılmaktadır. Çocukluk çağındaki maruz kalınan tutum ve kazanılan davranışlar ileri dönemde kişilik, tavır, inanç ve alışkanlıkları belirler (Yavuzer, 2018).

Diğer bir araştırmada ise sekiz yaşına kadar çocuklarda tıbbi kötü muamele, ihmal, katliamın gözlenmesi, ırkçılık, kaçırılma ve sevdiği bir kişi tarafından cinsel istismar gibi nedenlerden ötürü travma geçirdiği gözlemlenmiştir (Singh, 2017). Karmaşık ebeveyn-çocuk ilişkisi erken çocukluk döneminde travmaya yol açmaktadır (Briggs-Gowan et al., 2010). Ayrıca yoksulluk, azınlık durumu, boşanmış bekâr ebeveyn, ebeveyn eğitim eksikliği, küçük yaşta anne-baba gibi unsurlarda erken çocukluk döneminde psikoz yaratır (Briggs-Gowan et al., 2011).

Travma reaksiyonları çocuktan çocuğa göre değişir, çünkü her çocuğun algısı farklıdır. Travma geçirmiş çocuklar boğulma, panik, ağlama, çığlık atma, titreme, ruhsal rahatsızlık, nefret etme, acı çekme, itaatkârlık, aşağılık kompleksi, gündüz-gece kâbusu, kıyamet ve ölüm korkusu, suçluluk, geçmiş travmatik olaylara dönüş, itibarsızlık hissi, öz-değişim, güvensiz hissetme, kendine zarar verme, sevdiklerini aramak, iletişimsizlik, umutsuzluk gibi etkileri ortaya çıkarır (Singh, 2017).

Travma geçirmiş çocuklar için onlara travmayı hatırlatan konuşmalardan, yerlerden, insanlardan, nesnelere veya durumlardan uzak tutmanın önem arz ettiği bazı araştırmalar sonucunda kanıtlanmıştır (Coates and Gaensbauer, 2009). Travma kurbanları çocukların oyun ve diğer etkinliklere olan ilgileri azalır, çünkü her türlü ilişkiye karşı nefret duyguları gelişmektedir. Öfke nöbetleri, uykusuzluk, sinirlilik, konsantrasyon eksikliği, abartılı kafa karıştırıcı cevaplar, saldırganlık ve hareketsizlik gibi rahatsızlıkların kurbanı olurlar (De Young et al., 2011). Yine, travma geçirmiş çocuklarda yemek, uyumak, gelişim becerilerinde hayal kırıklığı, kaygılanma ve idrar tutamama gibi durumlar sıklıkla sergilenmektedir (Zindler et al., 2010). Bu çocukların akademik yaşantıları, tatmin aşamasında başarısız olarak gözlenmiştir (Lieberman and Knorr, 2007). Eğer travma geçirmiş çocuklar cinsel istismara maruz kalmışlar ise sonraki yaşantılarında sadistçe davranışlar sergilerler (Goodman et al., 2012). Travmanın genel yansımaları; depresyon, ayrılık, kaygı ve gelişimsel sorunlar gibi unsurları içerir (American Psychiatric Association, 2013).

Danışmanların travma sonuçlarını yerinde kavrama başarısızlığı küçük çocuklarda tartışmasız kayıp meydana getirmiştir. Travma mağduru çocuk sürekli tekrarlayan durumdan muzdarip, travma sonrası stres bozukluğu kurbanı olur (De Young et al., 2011). Travma sonrası stres bozukluğu mağduru olan çocuklarda görülen vakalarda özellikle ev içi ve mahalle şiddetinin olduğu teşhis edilmiştir (Goodman et al., 2012). Travma sonrası stres bozukluğu döneminde çocuklar sıklıkla davranış bozukluğu, dikkat eksikliği, periyodik bozukluk, depresif bozukluk ve nöropsikolojik bozukluk gibi durumlardan ötürü acı çekerler (Briggs-Gowan et al., 2010). Ayrıca küçük yaşta travma geçirmiş çocuklar ise beyin bozukluğu, gecikmiş ruhsal ve fiziksel gelişimden muzdariplerdir (Teicher et al., 2012). Çalışmaların ortaya çıkarmış olduğu bir diğer husus ise travma geçirmiş küçük çocuklar şizofreni ve psikoz kurbanı olurlar (Read et al., 2005).

Düzensizlik veya bozukluk dışında travmaya tekrar tekrar maruz kalma durumları, çocukları alkol bağımlısı yapabilir ve bu eğilim genellikle kız çocuklarında gözlenmektedir (Strine, et al., 2012). Araştırmalara göre bu durumun cinsiyet meselesi olmadığı, bireye etki eden dış etkenlere karşı verilmiş bir reaksiyon olduğu ayrıca not edilmiştir (Caruth, 2014).

Yine araştırmalar neticesinde erken travma kurbanı olan çocukların daha sonrasında fiziksel sağlık ile ilgili mağduriyet yaşadıkları belirtilmiştir (Edwards et al., 2005). Çocukluk travması kalp hastalıkları ve baş ağrılarına (Dong et al., 2004),

akciğer kanserine (Brown et al., 2010) ve düzensiz bağışıklık tepkisine (Dube et al., 2009) yol açtığı gözlenmiştir. Çalışmaların çoğunda erken çocukluk travmasının yüksek yoğunlukta olmasının, sonraki yaşantılar için farklı sıkıntılar doğuracağı tespit edilmiştir (Felitti et al., 1998). Travma belirtisi gösteren çocukların geçmiş yaşantılarında yer alan travmatik olayların, anlık yaşantılarını kötü etkilediği gözlenmiştir (Lieberman and Knorr, 2007). Geçmişe dönük anımsamalarda küçük çocukların travmatik deneyimlerini kabus ve disosiyatif bölümler halinde canlandırabildiği düşünülmektedir (De Young et al., 2011).

Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ileri dönem flört yaşantılarına olan etkisini araştıran Türk ve Tekin (2018), yapmış oldukları çalışma sonucunda üniversite çağındaki öğrencilerin cinsiyete göre şiddet kabul seviyelerinde anlamlı farklılık olduğu tespit edilmiştir. Çocukluk çağı örselenme yaşantılarının çift bireyler arası şiddeti kabul etme seviyesi ile ilişkili olduğu belirtilmiştir. Yapılan bu araştırmanın, çocukluk çağı örselenme yaşantılarının ileri dönemlerdeki yaşantılar üzerinde etkisinin önem arz ettiği vurgulanmıştır. Bu sayede maruz kalınan örselenme yaşantılarının, bireyleri genç yetişkinlik ya da yetişkinlik dönemlerindeki flört ilişkilerinde, yaşanması muhtemel sorunlara karşı korumak ve önlemek adına alınan tedbirlerin dikkat edilmesi gereken önemli bir husus olduğu vurgulanmıştır.

Erken çocukluk çağı örselenme yaşantıları sonucunda çocuk kurbanlar geçmişteki üzücü olaylara hemen tepki gösterirlerken, bazen bu tepkiyi göstermeleri yıllar alır (Kanel, 2015). Geçmiş travmadaki bu gecikme "*Nachträglichkeit*" (etkileyici geçmiş şeyler) olarak adlandırılır (Freud, 1955). Ayrıca travmatik bir olayın anımsanmasının, olayın kendisinden daha zor ve daha etkileyici bir süreç olduğu gözlemlenmiştir (Caruth, 1996). Caruth (1996) ayrıca travmanın, travmatik olayın altında yatmadığını, öznelerin hafızalarında var olduğunu ve bireylerin ertelenmiş davranışlarını tekrarlayarak peşini bırakmadığını ortaya koymuştur. Travmatik bir özne, travmasına ait bir şey hatırladığında ya da benzer bir olayla ilişkili benzer durumlara şahit olduğunda olumsuz dönemlerine geri döner. Tek bir travma ciddi fiziksel ve ruhsal sorunlar yaratan tekrarlayan travmaya dönüşür (Read et al., 2014).

Çocukluk çağında maruz kalınan istismar, bireyin en yakınları ve en güvendikleri tarafından yapılması ve süreklilik arz etmesi birey üzerinde tedavisi güç uzun soluklu etki bırakmaktadır. İstismara maruz kalan bireyin ileri dönemlerde,

kendisini istismar eden yetişkini rol model olarak alması ve aynı davranışları sergilemesi muhtemeldir (Bekçi, 2006).

Çocukluk çağı örselenme yaşantıları ihmal ve kötüye kullanım (istismar) olarak iki kısımda incelenmektedir. İstismar aktif, ihmal ise pasif davranışlar sonucunda gerçekleşmektedir. İhmal, ebeveynleri tarafından çocuğun gelişimi için sağlıklı ortamın sağlanamamasıdır. Aynı şekilde çocuğun uğrayacağı zararlara karşı kayıtsız olması ve çocuğun güvenliğinin sağlanamamasıdır. İlgisizlik, sorunları gidermeme, beslenme ile ilgilenmeme ve gerekli tıbbi yetersizlik ihmalin oluşmasını sağlar (Polat, 2004). İhmal duygusal ve fiziksel olmak üzere iki boyutta incelenmektedir. Kötüye kullanım olarak tanımlanan istismar, ilk olarak ebeveynleri ile birlikte çevresindeki kişilerin ve diğer bireylerin etkisiyle fiziksel, ruhsal, sosyal ve cinsel açıdan zarara uğraması olarak değerlendirilir (Turla, 2002).

Dünya Sağlık Örgütü (WHO) çocuk istismarını önlemek amacıyla bir rapor hazırlamıştır. Bu rapor sonucunda istismarı etkileyen ekolojik bir model meydana getirilmiştir (Şekil 2.1).

Şekil 2.1: Çocuk İstismarı Risk Faktörleri

Ekolojik Çerçeve Her Seviyede Risk Faktörü Örnekleri (WHO, 2015)

Bireysel Faktörler:

- Çocukların kötü muamele kurbanı olması
- Psikolojik ve kişisel olarak düzensizlik
- Alkol ve madde bağımlılığı
- Şiddet içeren davranışların geçmişi

İlişki Faktörleri:

- Yetersiz ebeveyn tutum ve davranışları
- Evlilik içerisindeki anlaşmazlıklar
- Şiddet içeren ebeveyn çatışması
- Şiddete karışan arkadaşlar
- Düşük sosyoekonomik durum

Çevresel Faktörler:

- Yoksulluk
- Yüksek suç seviyeleri
- Yüksek işsizlik oranı
- Yerel yasadışı uyuşturucu ticareti
- Duruma dayalı faktörler

Toplumsal Faktörler:

- Hızlı sosyal değişim
- Toplumsal cinsiyet, sosyal ve ekonomik eşitsizlikler
- Yoksulluk
- Düşük ekonomi güvenlik ağları
- Hukuk kurallarının yetersizliği
- Şiddeti destekleyen kültürel normlar

Şiddetin faktörleri ve doğası karmaşıktır. Toplumsal şiddeti anlamak için, ilk olarak o toplumun sahip olduğu soylu kişiler arasındaki şiddet düzeylerinin perde arkasında ne olduğunu anlamak gerekir. Katkıda bulunan bazı risk faktörleri için yararlı olan çıkış noktası ekolojik kapsamı içerir. Bu kapsam, kişiler arası şiddete katkıda bulunan çok çeşitli risk faktörlerinin çoğunu ifade eder (WHO, 2015).

Yayak ve arkadaşları (2019) ise çocukların ve gençlerin suça eğilimindeki şu unsurlara vurgu yapmışlardır;

Bireysel:

- Hiperaktivite
- Bilişsel becerilerde sınırlama,
- Antisosyal davranışların erken gözlenmesi

Ailevi:

- Yoksulluk
- İstismar
- Aile içi şiddet
- Boşanma
- Ebeveynlerin zihinsel durumu

Akranlar ile ilgili faktörler:

- Sapkın davranışları olan akranların varlığı
- Akran reddine maruz kalma
- Suç odaklı çocuklar ve ergenlerle görüşme

Toplumsal ve okul temelli faktörler:

- Okula bağlılıktan yoksun olma
- Düşük akademik başarı
- Kötü-düşük seviyeli mahalle ilişkileri
- Silahlara kolay erişim

Ülkemizde toplumsal şiddetin sıklıkla yaşanması ve gelecekte tekrarlanması riski kuvvetle muhtemeldir. Buna benzer örselenme yaşantılarından etkilenerek bir takım psişik semptomlar gösteren bireylerin kendini gizlediği ve yardım istemekten çekindiği bilinmektedir (Kılıç, 2008).

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantı Çeşitleri

İstismar kavramını tanımını yapmak kolay değildir. Bunun sebebi farklı toplum ve kültürler göre istismar kavramı farklı anlamlar taşımaktadır. İnsana verilen değerle istismar ile ilgisi çoktur. Bu da toplumlara ve sosyokültürel seviyelere göre belirlenmektedir (Topçu, 2009).

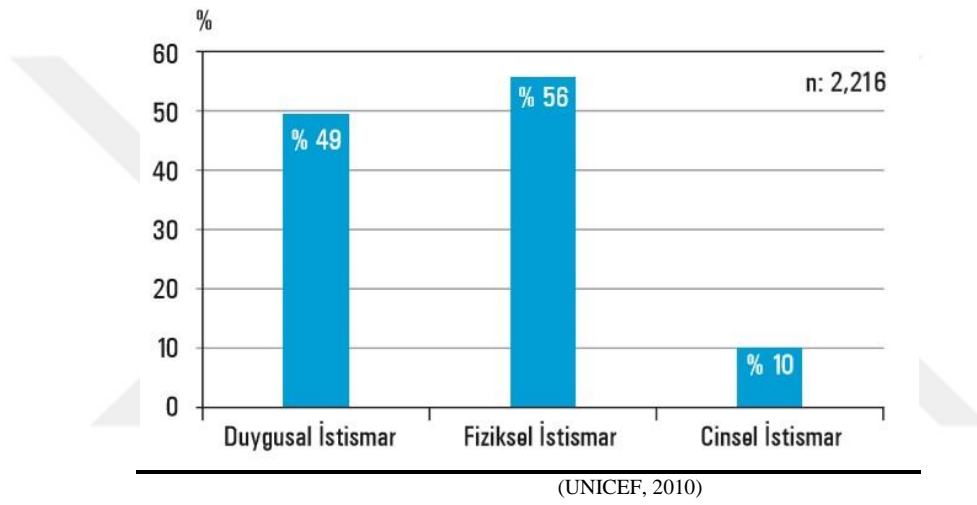
Çocukluk çağındaki örselenme yaşantılarının istismar türleri; duygusal, istismar, fiziksel istismar, cinsel istismar ve ihmal (duygusal ve fiziksel ihmal) olarak dört ana başlık altında incelenebilir. Bunların arasında tanımlanması ve tanınması en yüksek olan ise fiziksel istismardır (Finkelhor and Korbin, 1988).

Çocukların istismarı ve ihmali ilk olarak hırpalanmış bebek sendromu başlığı altında tanımlanmıştır (Kempe et al., 1985). Bu sendrom, özellikle 0-3 yaş arası bebeklerin bakımını sağlayan yetişkin bireyler tarafından hırpalanması, kötü muameleye maruz kalması olarak tanımlanmaktadır. (Dünya Sağlık Örgütü,

WHO)çocuk istismarını, yetişkin bireylerin bilinçli ya da bilinçsiz olarak çocuğun fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimine olumsuz etki eden davranış ve tutumları sergilemesi olarak tanımlamıştır (Aktaran: Bahar ve ark., 2009). Çocukların fiziksel, sosyal ve duygusal gelişimine olumsuz etki edecek davranış ve tutumlar psikososyal olarak istismar, gereksinimlerinin karşılanmaması ise ihmal olarak tanımlanmıştır (Zoroğlu ve ark., 2001).

Çocuğa karşı uygulanan bu kötü muameleler ile ilgili bilgilerin çoğalması dolayısıyla, bu konunun farklı alt başlıklar altında tanımlanabileceği düşünülmüştür (Korkut, 2012).

Şekil 2.2 Ülkemizde 7-18 Yaş Arası Çocukların Tanık Oldukları İstismar Türleri

2010 yılında ülkemizde yaşayan 7-18 yaş aralığındaki çocukların yüzde 56'sı fiziksel istismara, yüzde 49'u duygusal istismara, yüzde 10'u ise cinsel istismara maruz kaldığı görülmüştür. Fiziksel istismara maruz kalma genel itibariyle ev dışı olurken, duygusal istismar ise ev içi ve ev dışı benzer oranlarda gözlenmiştir. Cinsel istismarın çoğunlukla okul ortamında yaşandığı, çocuklar arası ilişki sonucunda meydana geldiği gözlenmiştir (UNICEF, 2010).

Duygusal İstismar

Tanımı ve gözlemi zor olan ve en sık karşılaşılan istismar çeşidi duygusal istismardır (Kaya, 2010). Çocuğun bakımını sağlayan bireyler tarafından çocuğa olumsuz davranışlar sergilenmesi; gerekli bakımdan, sevgiden ve ilgiden mahrum bırakılması duygusal olarak istismara sebebiyet verir (Akıray, 2007).

1983 yılında yapılan Duygusal İstismar Toplantısında duygusal istismarı: “Çocukların ve gençlerin psikolojik yönden kötüye kullanımı, yapılan veya yapılması şart olup da ihmal edilmiş bilimsel ve toplumsal standartlara göre psikolojik olarak zarar veren davranışlardır” ifadeleriyle ortak tanımlama yapılmıştır. Çocukluk çağında bu tür davranış ve tutumlara maruz kalan çocuklar; bilişsel, fiziksel ve psikolojik açıdan zarar görmektedirler (Polat, 2001).

Duygusal istismarın belirlenmesi ve gözlemlenmesi diğer istismar çeşitlerinde göre daha zordur. Buna paralel olarak duygusal istismarın fiziksel istismara nazaran daha uzun ve kalıcı sonuçları olması mümkündür (Depanfilis, 2006).

Duygusal istismar diğer istismar türlerine göre farklı bir boyutta meydana gelmektedir. Duygusal istismarda fiziksel ve cinsel istismardaki gibi somut etkilerin olmadığı görülmüştür. Diğer yandan fiziksel ve cinsel istismara maruz kalan çocukların aynı doğrultuda duygusal istismara da maruz kalabileceği düşünülmektedir. Duygusal istismarı tanımında da diğerlerine göre farklılıklar içerdiği bilinmektedir. Bebeklik çağında maruz kalınan bir davranış türü olağan kabul edilirken, gelişim döneminde duygusal istismara sebebiyet verebilmektedir. Bu sebepten duygusal istismarın tanımlanması ve tespitinin zor olduğu düşünülmektedir (Polat, 2001).

Polat (2001) duygusal istismar ve ihmale maruz kalan çocukların karşılanmayan temel ihtiyaçlarını; dokunulma (kucaklama, sarılma), güven, düzen, sosyalleşme, duygusal uyarılma, kendini değerli görme şeklinde sıralamıştır.

Erkman (1991) ise ülkemizde çocukluk çağında duygusal istismara yol açan davranışları; katı otorite, dayak, aşırı koruyucu, sosyal ilişki kısıtlama, sürekli eleştirme, yaşına göre sorumluluk vermeme, aşırı ilgilenme ve ilgisizlik olarak sıralamıştır.

Cezalandırma, reddetme, aşağılama, erken yaşta yetişkin sayma, sevdiğini gizleme, sevgisiz ve ilgisiz davranma, ismi dışında başka bir lakap ile hitap etme, bağımlı hissettirme ve ebeveyn şiddetine maruz kalma gibi kişisel gelişimi olumsuz etkileyecek davranışlar duygusal istismar olarak değerlendirilmektedir (Paavilainen ve Tarkka, 2003).

Duygusal istismar; ruh sağlığına etki eden eleştiri, küçük düşürülme, ağır tehditlere maruz kalma, alay edilme ve aşağılanma gibi durumlara maruz kalma olarak tanımlanmıştır. Reddedici tutuma maruz kalma, suça meyil ettirme, yalnız

bırakılma ve zihinsel gelişime engel olma gibi hususlarda duygusal istismar türü olarak değerlendirilmektedir (Şar, 1998). Bu tür hususların tespitinin zor olması, duygusal istismarın tespitinin ve açıklanmasının zor olmasını sağlamaktadır (Glaser, 2002).

Ebeveyn veya yakın çevredeki diğer yetişkin bireylerin duygusal olarak veya kişisel gelişimini olumsuz etkileyen eylem ya da eylemsizlik durumları ile birlikte saldırgan ve aşağılayıcı sözler söylemesi duygusal istismar olarak tanımlanmıştır. Duygusal istismar bazı davranışsal sorunlara yol açmaktadır. Bu sorunlar kimlik ve itibar zedelenmesi ile birlikte ruhsal gelişimin olumsuz etkilenmesi olarak tespit edilmiştir (Runyan et al., 2002). Bu durum çocuğun kendisini değersiz hissetmesine, uyumsuz olmasına ve sosyal olmama gibi davranışlarına sebebiyet verir (Kara ve ark., 2004). Fiziksel bir durum ya da istismar sonucunda komorbid olarak gelişen duygusal istismar, fiziksel hususların kaybolması sonrasında ömür boyu etkisini sürdürmektedir. İleri dönemlerde çocuğun duygusal olarak geri dönüş geliştirmesini engeller (Gültekin ve Cantürk, 2004).

Sosyal ve kültürel farklılıklara göre duygusal istismara maruz kalan çocukların durumları incelendiğinde, toplumun bütün kesimlerinde duygusal istismar gözlenmektedir. Özellikle çocuğa karşı düşmanca davranış ve tutum sergileyen ailelerin çocukların gelişim ve davranış bozuklukları gözlenmektedir (Polat, 2007).

Fiziksel İstismar

UNICEF'in fiziksel istismar tanımı:" İstenmeyen bir kaza sonucu olmayan, çocuğa acı ve sürekli zarar veren bütün şiddet içerikli davranış ve hareketler." şeklindedir. Bazı adli mercilerin vermiş olduğu karara göre, çocuğun kapısı kilitli karanlık ya da soğuk bir dış ya da iç ortama ceza olarak bırakılması merhametsiz bir tutum ve davranış olarak görülmüştür. Bir diğer adli karara göre çocuğuna kızarak onu ısırarak bir ebeveyn yargılanarak mahkûm edilmiştir (Akyüz, 2000).

En kapsamlı şekilde ifade edilecek olunursa fiziksel istismar, istenmeyen kaza harici çocuğun yaralanmasıdır. Sıklıkla rastlanılan fiziksel istismar ise çocuğun fiziksel şiddete maruz kalması ve dövülmesidir. Bunun sonucunda çocuğun vücudunda hasarlar, yanıklar, zehirlenmeler gibi olumsuzluklar meydana gelmektedir (Polat, 2001).

Yapılan farklı tanımların ortak noktası, fiziksel istismar sonucunda çocuğun sağlığının zarar görmesi ve yaralanmasıdır (Pelcovitz et al., 2000). Bireylerin kültürleri, dini görüşleri, görgü ve ahlak deneyimleri, ebeveynlik tutumları farklı olduğu için istismar konusunda da farklı düşüncelere sahiptirler (Polat, 2001). Fiziksel istismarın bir çeşidi olarak gözlemlenen cezalandırma yöntemlerinin bazı kültürlerde istismar olarak görülmemektedir. Bu tarz davranış ve tutumların çocuğun yetiştirilmesinde gerekli disiplin sağlama ve terbiye verme unsuru olarak görülmektedir (Topbaş, 2004). Hatta geri kalmış toplum ve yerel bölgelerde çocuğa karşı uygulanan fiziksel istismarın, yani dayak atmanın cennetten çıktığına inanmak veya “kızını dövmeyen dizini döver” gibi düşünceler sonucunda fiziksel istismarın gerekliliğinin vurgulandığı gözlenmiştir (Polat, 2001).

Fiziksel örselenme sebepleri ebeveyn kaynaklı, bireysel kaynaklı ve durum kaynaklı olarak incelenmiştir. Ebeveynlerin tecrübesiz ve erken yaşta olması, ebeveynlerin kendi çocukluk çağı yaşantılarında örselenme olması, anne babanın evlilikle ilgili problemlerinin olması, eğitim ve sosyoekonomik durumun alt düzeyde olması ebeveyn kaynaklı bir takım unsurlardır. Çocuğun beklenmedik zamanda doğması ve istenmeyen cinsiyette olması, fiziksel ya da zihinsel hastalıklara sahip olması, psikolojik rahatsızlıklarının olması ise çocuk kaynaklı unsurlardır. Anne ya da babanın vefat etmiş olması ya da boşanmış olması ve dolayısıyla çocuğa tek başına bakma zorunluluğu, maddiyatsızlık, işsizlik gibi unsurlar da durum kaynaklı fiziksel örselenme sebebidir (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009).

Yapılan araştırma sonucunda küçük yaşta olan çocukların bakım ihtiyaçlarının daha fazla ve daha uzun süreli olması, karşılık verebilecek fiziksel güçlerinin olmaması dolayısıyla fiziksel istismara daha fazla maruz kaldıkları düşünülmektedir. Çocuklarda fiziksel istismar sonucu oluşan durumlar kaza gibi anlatılarak saklanabilir. Nadiren bazı çocuklar maruz kaldıkları durumu kendileri anlatabilirler (Büke, 2006).

UNICEF (2010) yapmış olduğu çocuk istismarı ile ilgili araştırmada kulak ve saç çekme, ele ya da yüze vurma, herhangi bir cisim fırlatmanın en çok gözlemlenen fiziksel istismar çeşidi olduğunu belirtmiştir. Çocuklar veya ergenler bu tür istismar davranışlarına genel olarak okullarda maruz kalmaktadır. Bu davranışı sergileyen yine başka bir çocuk ya da ergendir. Yine okulda maruz kalınan bir diğer fiziksel istismar ise ceza yöntemi ile öğretmenler tarafından uygulanmaktadır. Kızgın olma

veya üzüntü içerisinde olma durumu fiziksel istismarın mağduruna yaşattığı hislerdir (UNICEF, 2010).

Yapılan bir araştırma neticesinde ABD'de yıllık 2 ile 4 milyon kadının, ilişkisi olan partnerleri tarafından fiziksel şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Fiziksel şiddet ve istismarın aile içindeki bir kişiye uygulanması diğer bireyleri de olumsuz etkilemektedir. Bu durum, aile içindeki diğer bireylerin olaya şahit olmasından kaynaklanır. Dolayısıyla aile mensubu çocuklar yaşadıkları evi güvensiz ve şiddete meyilli bir yer olarak görmektedir (ICN, 2001).

Benatar (1998) fiziksel cezanın, psikolojik zarar verici baskı, yanlış öğüt ve ders verme, çocuk-ebeveyn ya da çocuk-öğretmen arasında kötü ilişkiye sebep olan istenmeyen davranışa engel olamayan bir yöntem olduğunu belirtmiştir. (Aktaran: Bilgin, 2008)

Cinsel İstismar

Cinsel istismar, psikososyal yönden gelişimini tamamlamış küçük yaştaki çocuğu, herhangi bir yetişkinin cinsel maksatlı olarak kullanmasıdır (Polat, 2007). Çocukların anlamakta zorlandığı, razı olma ve onaylama becerisinin olmadığı ve fiziksel gelişim olarak da hazır olmadığı cinsel münasebete zorlanmasıdır (WHO, 2006).

Fiziksel temas yoluyla cinsel istismar, vajinal, anal ve oral ilişkiler, iğfal etme, ensest ve fuhuş olarak belirlenmiştir. Taciz ve tecavüz niteliği taşıyan cinsel istismar bazı hasarlara ve travmalara yol açmaktadır. Tecavüz olarak değerlendirilmeyen cinsel istismar ise bazı duygusal ve fiziksel olarak olumsuz etkiler bırakabilir (Bilir ve ark., 1989).

Yapılan istatistikler neticesinde kız çocukları erkek çocuklarına nazaran daha fazla cinsel istismara maruz kalmaktadırlar. Yetişkin boyutunda ise erkekler kadınlara göre daha fazla cinsel istismara sebebiyet vermektedirler. Bazı durumlarda erkek çocukların da cinsel istismara uğradıkları gözlenmiştir. Ama yetişkinlerde istismar uygulayan genellikle erkeklerdir. Yine bu konuda istismar eden birey genellikle çocuğun tanıdığı kişi tarafından uygulanmaktadır (Polat, 2007).

Bayraktar'a göre (2015) çocukluk çağı cinsel istismarın yüzde 20 ile 25'ini ensest durumlar oluşturmaktadır. Bu tarz ensest durumların meydana gelmesini ve artmasını sağlayan sebepler şunlardır:

- Kız çocuğunun 6-8 yaş aralığında olması
- Aile fertlerinde psikolojik bozukluklar
- Çocuğun yetişkin ile ortak oda-yatak kullanması
- Aile bireyleri arasında alkol kullanımı ya da madde bağımlılığı olması
- Ailedeki yetişkin kadınların hasta olması, cinsel işlevini yerine getirememesi veya olmaması (evi terk etmesi)
- Ebeveynlerin geçmiş ensest yaşantıları
- Kız çocuklarındaki etkileyici davranışlar
- Kalabalık aile ortamı
- Ailenin sosyal, kültürel ve ekonomik durumu
- Ailenin kapalı ve sosyal olmayan yaşam tarzı

Freud, çocukluk çağı cinsel istismarın güç dengesizliğinden kaynaklandığını vurgulamıştır. Otoriter ve ceza veren yetişkin birey, cinsel arzularını bir çocukta giderme imkânına sahip hisseder (Topçu, 2009).

Çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmış çocuklar genellikle bu durumu gizlemeye çalışırlar. Ceza alma, utanma, terk edilme gibi suçluluk korkusuyla bu durumu gizleme eğilimindedirler. Yalnızca cinsel istismar esnasında ya da sonrasında beliren fiziksel hasar sonucunda bu durum ortaya çıkabilmektedir (Friedrich et al., 2001).

Polat'a göre (2001) cinsel istismar değişik şekillerde gözlemlenebilmektedir:

- Temas etmeden cinsel istismar: Cinsel içerikli konuşma, teşhir etme, voyerizm (röntgencilik).
- Cinsel dokunma: Özel bölgeye dokunma, kendi vücuduna dokundurma, okşama.
- Cinsel birleşme ve iffal etme: Vajinal, anal veya nesnelere yoluyla ilişki.
- Cinsel sömürü: Çocuk pornosu, çocuk fuhuşu gibi yollardan para kazanma istekleri.

Parlamentolar Arası Birlik ve UNICEF'in (2004) birlikte hazırladığı bir çalışmada, çocukların ticari olarak cinsel istismara uğradığı çeşitli konular ele alınmıştır. Yoksulluk derecesinin ticari cinsel istismara etki eden en önemli husus olduğu düşünülmektedir. Ayrıca çocukların para kazanmak için cinsel birlikteliğe yöneldiği ve kolay para kazanmanın cazibesine kapıldığı da düşünülmektedir. Çocuklarla kurulan cinsel ilişki neticesinde AIDS gibi hastalıkların bulaşıcılığının

daha az olması düşüncesi, çocukların cinsel olarak sömürülmesine daha fazla imkân sağlamaktadır.

İhmal Etme

İhmal etme kavramı, bakmakla yükümlü olan kişilerin çocuğa dair fiziksel, duygusal, psikolojik ve genel sağlık gibi yaşamını sürdürmesi gereken ihtiyaçlarının karşılanmaması durumu olarak kullanılmaktadır. İhmal, istismar çeşitlerine göre daha soyut olması sebebiyle tespit edilmesi daha güçtür. Eğitim ve sağlık gibi temel ihtiyaçlardan faydalanamayan, sosyal olarak uyumsuz olan ve gelişiminde gerileme gözlenen çocuklarda ihmal olduğu düşünülmektedir (Polat, 1997).

Çocuğun sağlık, eğitim, fiziksel ve duygusal olarak temel ihtiyaçlarının anne baba ya da bakım sağlayan bireyler tarafından giderilmemesidir. Yoksulluk gibi bazı sosyoekonomik durumlar çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasına izin vermeyebilir. Bu gibi durumlarda çocuğun ihtiyaçları için aileye yardım sağlanır. Buna rağmen aile çocuğun ihtiyaçlarını karşılamıyorsa, çocuğun risk altında olduğu tespit edilir. Bu durum müdahale gerektirmektedir (Child Welfare Information Gateway, 2013).

İstismar ve ihmal kavramlarını birbirinde ayıran en önemli husus, ihmal pasif olarak etki ederken, istismar ise aktif olarak etki etmektedir (Polat, 2004). Çocukluk dönemindeki ihmal ve istismar yaşantıları fiziksel ve psikolojik olarak sağlığı olumsuz etkileyen, aynı zamanda gelişime zarar vererek ömür boyu etkisini gösteren genel bir problemdir (Türkkan ve Odacı, 2018).

Ebeveynlerin ya da bakımı üstlenen kişilerin kötü niyetli olmadan bilgisizlik ve unutkanlık dolayısıyla çocuğun zarar gördüğü ihmaller gözden kaçabilmektedir. Ama bu durum çocuğun ihtiyaçları karşılanmadığı için ihmal ve kötü muamele olarak adlandırılır (Kulaksızoğlu, 2001). Anne babanın psikopatolojisi, ekonomik durumu, doğum sonrası kötü bakım çocuğun sürekli ihmale maruz kalması ihtimalini arttıran etmenlerdendir (Hildyard and Wolfe, 2002).

İnsan Hakları Derneğinin (2008) ihmalin sebeplerini şu şekilde ifade etmiştir:

Aile krizleri;

- Boşanma

- Önemli bir hastalık
- İş kaybı, işsizlik durumu

Kronik ya da nesiller arası durumlar:

- Ev hayatında düzensizlik
- Rutin ve düzenli bir takvimin olmaması(yemek saati, uyku vakti v.b.)
- Çocuğun evde kendine ait bir odanın ya da yerin olmaması

Literatür incelendiğinde, ihmalin üç alt düzeyde incelendiği gözlenmiştir.

Fiziksel İhmal: Çocuğun yetersiz beslenilmesi, temizliğinin sağlanamaması, olumsuz bir fiziki çevrede barınması, kaza yapmaması için önlem alınmaması durumlarıdır. Bu durumlar sonucunda çocukta oluşacak gelişim geriliği sonrasında, idrar kaçırma, kötü ağız sağlığı, kötü kokma gibi olumsuz sonuçlar olabilir (Şahin, 2002). Çocuğun sağlık desteğinin verilmemesi ya da gecikmesi, terk edilmesi, kovulması, koruma güçlükleri, uygun olmayan bakım ortamı, beslenme, giyim ve temizliğinin ihmal edilmesi fiziksel ihmalin unsurlarıdır (Erermiş, 2001).

Duygusal İhmal: İlgisizlik, sevgi göstermeme, güvenmeme, desteklememe ve eğitim ihtiyaçlarının sağlanmaması gibi durumlarda duygusal ihmal oluşmaktadır. Ebeveynler ya da çocuğun bakımını üstlenen kişiler çocuğun duygusal ihtiyaçlarını görmeyip onu yok sayarlar. Gözetimsiz çocuklar ise yanlış çevrelere, kişilere ve davranışlara yönelirler (Şahin, 2002). Duygusal istismar ve fiziksel ihmalin beraberinde doğurduğu duygusal ihmal, çocuğun yeterli sevgi görmemesi, ödüllendirilmemesi, desteklenmemesi, isteklerini yerine getirmeme çocuğu dışlayarak yok sayma gibi olumsuz tutumları içermektedir (Beyazova ve Şahin, 2011).

Tıbbi İhmal: Ebeveynlerin ya da bakım sağlayan yetişkinin, doktorun vermiş olduğu tavsiyelere uymaması, çocuğun hastalandığında sağlık kurumuna geç getirilmesi olarak bilinmektedir. Bu durumun oluşmasında ekonomik nedenler, sağlık kuruluşlarından uzak olma, sağlık güvencesinin olmaması gibi nedenler olabilir (Şahin, 2002).

Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi sonucunda alınan karar: İnsanlığın çocuklara vermek zorunda olduğu her şeyin en iyisini, en doğrusunu vermekle mükellef olduğudur. (Bayraktar, 2015).

Yapılan bu sözleşmedeki önemli hususlar şunlardır:

- Bir isime ve vatandaşlığa sahip olma

- Ebeveynlerin görevleri, ihmal durumunda devletin görevleri ve sorumlulukları
- Yaşamı sürdürme ve gelişme hakkı
- Sağlık güvencesi ve eğitime hakkı
- İyi bir yaşam standardı ve ekonomik sömürüden korunma
- Eğlence, kültürel faaliyet ve dinlenme hakkı
- İstismar ve ihmalden korunma
- Düşünce ve ifade özgürlüğü
- Uyuşturucu ve madde bağımlılığından korunma
- Dernek kurabilme özgürlüğü
- Bazı çocukların özel durum ihtiyaçlarının giderilmesi
- Engelli ve özürlü çocukların hakları

Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile İlgili Araştırmalar

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Annelerin uyguladığı fiziksel, duygusal istismarlar/ihmalleri etkileyen durumları belirlemek amacıyla yapılan bir araştırmaya, sağlık kurumu çevresinden 143 aile katılmıştır. Çalışmanın bulgularına göre annelerin yüzde 87'si çocuklarını fiziksel istismara ve ihmale, yüzde 93'ü ise çocuklarına duygusal istismar ve ihmal uyguladıkları belirtilmiştir. Annelerin çocuklarına uyguladığı istismar ve ihmali tetikleyen önemli sebep; eş ve partner tarafından şiddete maruz kalmak olarak belirlenmiştir (Güler ve ark., 2002).

Fiziksel istismar ile birlikte problem çözme kabiliyetinin konu edildiği bir diğer çalışmada; ailesinde, çevresinde ve okulunda fiziksel istismara maruz kalan üniversite öğrencilerinin, herhangi bir istismara maruz kalmayan kişiye göre problem çözme başarısının daha az olduğu tespit edilmiştir (Gündüz ve Gökçakan, 2004).

Fiziksel istismara maruz kalan çocukların büyüme geriliğine uğradığı da tespit edilmiştir. Çocukluk çağında daha çok annelerin fiziksel istismara sebebiyet verdiği, ergenlik döneminde ise daha çok babaların fiziksel istismara sebebiyet verdiği belirtilmiştir (Taner ve Gökler, 2004). Babaların daha çok fiziksel istismar uyguladığı, annelerin ise daha çok fiziksel ihmal uyguladığı saptanmıştır. (Child Welfare Information Gateway, 2006).

Üniversite öğrencileri üzerine yapılan bir diğer çalışmada ise, çocukluk çağı örselenmenin depresif olarak etkisini ölçmek amacıyla, travmatik geçmişi olanların depresyon belirtilerinin daha fazla olduğu belirtilmiştir (Bostancı ve ark., 2006).

Konu ile ilgili yapılan bir araştırmada 2001 yılından itibaren çocuk sağlığı merkezine gelen hastalar istismar konusunda incelenmiştir. 139 birey istismar ihtimali ile gözlenmiş, 94 kişide istismar teşhisi konulmuştur. Bu hastalarda %60 cinsel istismar, %15 fiziksel istismar, %12 ise ihmal belirtileri olup, %10'unda ise hem cinsel hem fiziksel istismar gözlenmiştir. Ayrıca istismara maruz kalanların yarısından fazlası kız çocuklar olduğu belirlenmiştir. Ayrıca istismar olgularının %57,4'ü, cinsel istismarların %59,3'ü, fiziksel istismarların ise %52,2'sinin kız çocuklarına yönelik olduğu tespit edilmiştir (Beyazova ve Şahin, 2007).

Çocukluk örselenme deneyimleri, depresyon ve bağlanma biçimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma sonucunda ise fiziksel örselenme ile çekingen ve kaygılı bağlanma arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Yine duygusal örselenme ile çekingen ve kaygılı bağlanma arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir. Cinsel istismar ile kaygılı bağlanma stili arasında düşük düzeyde anlamlı ilişki, depresyon ile fiziksel ve duygusal örselenme arasında da düşük düzeyde pozitif anlamlı ilişki olduğu belirtilmiştir. Ayrıca fiziksel örselenmenin depresyonun anlamlı bir yordayıcısı olduğu da belirtilmiştir (Gündüz ve arkadaşları, 2013).

Bu çalışma ile benzer değişkenlerin ve ölçeklerin yer aldığı bir diğer çalışmada ise Bozdemir ve Gündüz (2016) bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarının duygusal zekâ ile olan ilişkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen istatistikî analizler sonucunda araştırmanın bağımsız değişkenlerinin (bağlanma stili, anne baba tutumu ve çocukluk çağı örselenme yaşantıları) bağımlı değişkeni (duygusal zekâ) etkilediğini belirlemek için yapılan regresyon analizi sonucunda; etkinin önem sırasına göre cinsel istismar, demokratik anne baba tutumu, fiziksel istismar, duygusal istismar, koruyucu-istekçi anne baba tutumu ve kaygılı bağlanma stili olarak sıralandığı belirtilmiştir.

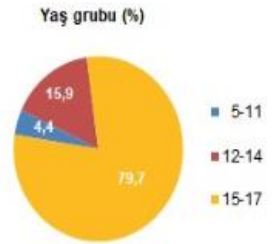
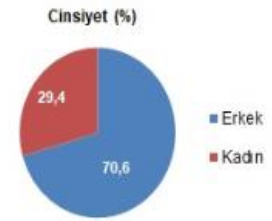
TÜİK 'in (2016) yapmış olduğu Aile Yapısı Araştırması'nda ise son bir yıl içerisinde çocuk ve ya çocuklarına ceza veren ebeveynlerin, verdikleri cezanın türü incelenmiştir. En yaygın ceza türünün %72,6 ile azarlama olduğu belirtilmiştir. Bunun sonrasında %48,7 ile interneti yasaklama, %40,8 ile TV izlemeye izin vermeme gibi ceza türleri yaygın olarak gözlemlenmiştir. Yine son bir yıllık

periyotta anne ve babaların en az uyguladıkları ceza türü %8,9 ile odaya kapatma, %14,2 ile harçlığını kesme, %14,3 ile arkadaşları ile görüştürmeme olarak belirtilmiştir.

Yine TÜİK'in 2019 yılı son çeyreğine dair "Çocuk İşgücü Araştırması" kapsamı ile birlikte Hanehalkı İşgücü Araştırması olarak, 5-17 yaş aralığındaki çocuklara anket uygulanmıştır. Yapılan bu araştırmada adı geçen "çalışan çocuk" kavramı, ekonomik olarak faaliyette olan çocukları içermektedir. Yapılan araştırma sonucunda ülkemizde 5-17 yaş grubu arasında çalışan çocuk sayısı tahmini olarak 16 milyon 457 bin olarak belirlendi (Türkiye İstatistik Kurumu, 2019).

Çizelge 2.1: Ekonomik Faaliyette Çalışan Çocuklara İlişkin Temel Göstergeler

	Toplam		Erkek		Kadın	
	(Bin kişi)	(%)	(Bin kişi)	(%)	(Bin kişi)	(%)
5-17 yaş grubu nüfus	16 457	-	8 449	-	8 008	-
Ekonomik faaliyette çalışan	720	100,0	508	100,0	212	100,0
Yaş grubu						
5-11	32	4,4	24	4,7	8	3,8
12-14	114	15,9	77	15,2	37	17,4
15-17	574	79,7	407	80,0	167	78,8
Eğitime devam durumu						
Devam eden	473	65,7	333	65,6	140	66,1
Devam etmeyen	247	34,3	175	34,4	72	33,9
Sektör						
Tarım	221	30,8	143	28,2	78	36,8
Sanayi	171	23,7	141	27,8	29	13,7
Hizmet	328	45,5	223	43,9	105	49,4
İşteki durum						
Ücretli veya yevmiyeli	455	63,3	319	62,9	136	64,2
Kendi hesabına	4	0,5	3	0,5	1	0,5
Ücretsiz aile işçisi	261	36,2	186	36,6	75	35,3

(5-17 yaş, IV. Çeyrek: Ekim-Aralık) (TÜİK, 2019) (Not: Tablodaki sayılar yuvarlanmadan dolayı tam toplamı vermeyebilir.)

Cinsiyete göre çalışan çocukların %70,6 sı erkek, 29,4'ü ise kadınlardan (kız çocuklarından) oluşmaktadır. Çalışan çocukların %79,7'sini 15-17 yaş grubu oluşturmaktadır. 12-14 yaş grubu %15,9'unu, 5-11 yaş grubu ise %4,4'ünü oluşturmaktadır. Yine Çalışan çocukların %34,3'lük kesimin eğitime devam etmediği belirtilmiştir (Çizelge2.1).

Şekil 2.3: Çalışma Ortamlarında Etkileyen/Etkileyebilecek Elverişsiz Faktörler (%)

(5-17 yaş, IV. Çeyrek: Ekim-Aralık) (TÜİK, 2019)

TÜİK'in aynı çalışmasında çalışan çocukların %1,3'ü çalıştığı yerlerde yaralanma ve sakatlanmaya maruz kalmaktadır. İş yerinde çalışma şartlarından dolayı rahatsızlık geçiren çocukların oranı %0,6 olarak tespit edilmiştir. Yine fiziksel, sözlü şiddet ve kötü muamelele (fiziksel ve duygusal istismara) maruz kalan çocukların oranı ise %0,1 olarak gözlenmiştir (Şekil 2,5).

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Orta yaş çağındaki kadınlar üzerinde yapılan bir araştırmada kadınların %48'i çocukluğunda cinsel istismara uğramadıkları, %42'si temas olmadan cinsel istismara uğradığı, %36'sı ise temas ederek cinsel istismar yaşadığı, %7'si ise tam birleşme ile cinsel istismar yaşadığını belirtmiştir. Tam birleşme yoluyla istismara maruz kalan bireylerin diğerlerine nazaran daha az çocuğa sahip oldukları görülmüştür. Cinsel istismara uğrayan bireylerin ilişkilerinin kısa sürdüğünü ve aynı şekilde cinsel anlamda eşleriyle seyrek birliktelik yaşadıkları gözlenmiştir (Dennerstein ve diğerleri, 2004).

Dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu olan 6 – 12 yaş aralığında 140 kız öğrenci ile bu bulgulara sahip olmayan 88 kız öğrenci birbirleriyle kıyaslanmıştır. İstismar yaşantısı olan çocuklarda dikkat dağınıklığı ve hiperaktivite bozukluğu daha fazla oranda çıkmıştır (Smith et al., 2006).

Kadınlar üzerine yapılan bir diğer araştırmada yaşları 16-64 aralığında olan, şehirde ya da köyde yaşayan 2855 kişi ile yüz yüze görüşme yapılmıştır. İstismarlar %23,5 kentte yaşayan kadınlarda, %28,2 ise kırsalda yaşayan kadınlarda tespit edilmiştir. Katılımcıların istismara uğradıkları ortalama yaş 9, istismar edenlerin

ortalama yaşı ise ortalama 30 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların %27'si bir ya da iki defa cinsel istismara maruz kalırken, %23'ü defalarca cinsel istismara maruz kalmışlardır. İstismarların çoğu aile yakınları tarafından ve erkek bireyler tarafından gerçekleştirilmiştir. Cinsel istismara uğrayanların diğerlerine nazaran eşlerinden ve diğer kişiler tarafından şiddete maruz kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. (Fanslow et al. 2007).

Yapılan bir diğer araştırma ise bebeklik çağında istismara uğramış bireyler üzerinedir. Bir yaşından küçük ve kırkları olan çocuklar incelenmiştir. Bu araştırmanın yapıldığı tarihe kadar gelen 99 hastanın 92'sinde fiziksel istismar tespit edilmiş olup, sadece 7 bebekte fiziksel istismar olmadığı belirlenmemiştir (Wallace 2007).

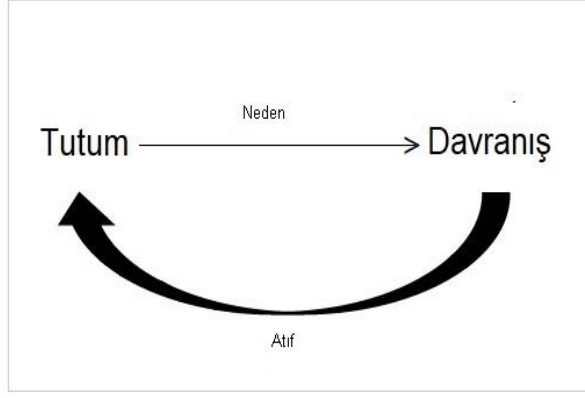
James Garbarino (2017) çalışmasında psikolojik olarak istismar ve ihmali beş kategoride izah etmiştir. Bunları; reddetme, yalıtma, terörize etme, görmezden gelme ve yozlaş(tır)ma olarak belirtmiştir.

Sharma ve Mathur (2019) araştırmasında çocuk istismarı; cinsel istismar, zihinsel istismar, fiziksel şiddet ve ihmal gibi konularda ebeveynlerin bilgi elverişliliğinin olduğu vurgulanmıştır. Çocuk üzerindeki istismarın cinsiyete göre kategorize edilemeyeceği belirtilmiştir. Ebeveyn olarak çocukları ve onların dünyasını anlamamanın çok önemli olduğu ve bunun için sabır unsurunun önemli bir faktör olduğu vurgulanmıştır. Çocukluk çağı istismarın bazen stresli bir yetişkinliğe, psikosomatik ve psikolojik rahatsızlıklara neden olabileceği düşünülmektedir. Farkındalığı arttırmak için ise bu konu ile ilgili daha fazla reform yapılması gerektiği vurgulanmıştır. Buna ek olarak ebeveynler ile çocuklar arasında; çocuk işçiliği, çocuk kaçakçılığı ve erken hamilelik gibi konularda daha fazla çalışmalar yapılmasının gerekliliği önerilmiştir.

2.2. Anne Baba Tutumları

Tanımlanması oldukça güç olan tutum kavramının yüzlerce karşılığı bulunmaktadır. Bu durum çok önemlidir, çünkü tutum hakkında döküman geliştirmek için katkıda bulunanlar bu süreci hassas bir şekilde kavramsallaştırmayı bilmelidirler. Tutum bir davranış değildir, davranışa zemin sağlayan bir öngörüdür (Kağıtçıbaşı, 1999). Tutumun şiddeti, o tutumun davranışa yönelmesini güçlendirir.

Şekil 2.4: Tutum ve Davranış İlişkisi

(Kağıtçıbaşı, 2012)

Basit olarak tutum ve davranış ilişkisi (Şekil 2,3), tutumun davranışa sebebiyet verdiği, davranış sonucunda yapılan değerlendirmelerin bireye gönderme yapan yaklaşımı olarak görülmektedir (Kağıtçıbaşı, 2012).

Ebeveyn tutumlarının çocukların davranışlarına olan etkisine olan ilgi yaklaşık olarak 1930'lu yıllardan beri devam etmektedir. Araştırmacılardaki bu ilgi, ebeveyn tutumlarının bu tür ölçümlerinin, ebeveyn çocuk ilişkisine önemli bilgiler verdiği anlayışına dayanmaktadır (Baldwin et al., 1945).

Tutumun davranışa dönüşmesini belirleyen diğer bir kavram da çevresel etmenlerdir. Bazı çevresel etmenler tutumun davranışa dönüşmesini engellerken, davranışın sonucuna göre tutumun davranışa dönüşüp dönüşmeyeceği belirlenir (Aydın, 1989). Tutum insanların çevresel olarak uyumlu olmasını sağlarken, davranışın belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir. Tutumun davranışa olan bu etkisi, bireylerin kendi davranışlarına karşı öngöründe bulunma fırsatı verir. Bu da demek oluyor ki, bireylerin tutumlarının incelenmesi, onlarla ilgili geleceğe dönük tahminler yapabilmenin kaynağını oluşturmaktadır. Bu durum araştırmacılar tarafından, her davranışın bir tutumu vardır düşüncesine sevk etmiştir (Hotaman, 1995). Bunun sonucunda yapılan araştırmalarda aslında tutum ile davranış arasında karmaşık bir ilişki olduğu gözlemlenmiştir.

Ebeveynler, çocuk tutumlarının ilk kaynağıdır. Özellikle okul öncesi dönemlerde çocukların aldıkları kararların, sergiledikleri tutum ve davranışların, ebeveynleri ile aynı olduğu gözlemlenmiştir. Arkadaş çevresi de aynı şekilde tutum ve davranışlara etki etmektedir. Kılık, kıyafet, saç stili, gibi gündelik davranış ve tutumlar özellikle akran gruplarından etkilenmektedir (Kağıtçıbaşı, 1999). Son 15-20 yıl öncesine kadar kitle iletişim kaynakları olarak tanımlanan tv, radyo ve gazete gibi

araçların da tutum ve davranışlara etkisinin olduğu bilinmektedir. Yazılar, reklamlar, diziler, sinemalar gibi birçok unsur sayesinde farkında olmadan pozitif ya da negatif tutumlar bireyler tarafından geliştirilebilir. Aynı şekilde mevcut tutumların da değişmesi söz konusudur (Aydın, 1989). Özellikle yakın dönemde bu kitle iletişim araçlarının yerini, internet ve akıllı cihazlar almıştır. Yine internet ortamındaki sonsuzluk ve akıllı cihazların hayatımıza katmış oldukları, bireylerin tutumlarında önemli yer etmekle birlikte, hayatımızda yaşadığımız travmatik olaylar veya önemli yaşamsal olaylar bireylerin nasıl tutumlar sergileyeceğini belirler. Benzer olaylarda sergilenen benzer tutumlar deneyimler ile kazanılmış kişisel tutumlar olarak adlandırılabilir (Kağıtçıbaşı, 1999).

Günümüzde çocuk yetiştirme yöntemlerinin ve ebeveyn tutumlarının, çocukların sosyalleşmesi ve kişilik gelişimleri üzerinde olan etkisine yoğun ilgi duyulmaktadır. Bu ilgi öncelikle yetişkinlerde yapılan psikoterapik çalışmalar ve çocuk rehberliği klinik çalışmaları yardımıyla geliştirilmiştir.

Psikanalistler yirminci yüzyılın başlarında, ebeveynlerin tutum ve davranışlarının çocukların gelişimde etkili olduğu kanısına varmışlardır. Ebeveyn tutumu bir çocuğun kişiliğini etkilediği gibi gelişmekte olan çocuğa rol modeli de oluşturacaktır. Çocuk bu özdeşleşme modelinden elde ettikleri benzer tutumları gösterecektir (Dönmezer, 2009).

Aşırı Koruyucu Tutum

Koruyucu tutuma dayalı ebeveyn çocuk ilişkisinde, ebeveynler çocuklarını çok önemser ve gerektiğinden fazla bakım-koruma altına alırlar. Bu nedenle çocuklar duygusal yalnızlığa girebilirler. Çocuklar ile iletişim kurarlarken, onları hâlâ bebek gibi görürler. Bununla birlikte ebeveynler ile olan aşırı birliktelik sayesinde, çocuklar sadece ebeveynleri üzerinden dış dünya ile iletişimi sağlar. Bu durum çocukları kendi sosyal yaşantısında başarısız olmaya iter (Gürüz ve Eğinli, 2010).

Anne baba bu tutumu sergileyerek, çocuklarını koruma ve kontrol etme davranışı sergilerler. Bu tutum çocukta güvensizlik ve bağımlılık doğurur. Aşırı koruma hissi genellikle annelerde görülmektedir ve dolayısıyla aşırı koruyucu tutum annelerde daha çok ortaya çıkmaktadır (Yavuzer, 2018).

Çocuğun korunması gereklilik, aşırı koruma ise gereğinden fazla kontrol altına alma ve özen gösterme olarak görülmektedir. Bunun sonucunda çocuk anne

babasına karşı kendisini bağımlı hisseder. Bu durum çocuğun sosyal yaşantısını olumsuz etkiler (Yavuzer, 2011).

Koruyucu ebeveynler birçok kuralın yanı sıra destek vermeye de meyillidirler. Fakat bunun yanında gereksiz duygusallık ve kaygılanma bulunmaktadır. Bu ebeveynler çocuklarını kötü çevrelerden koruyanlar olarak da tanımlanabilir (White ve Acar, 1998).

Aşırı koruyucu gelişen tutuma sahip ebeveynlerin özellikleri; aşırı koruyucu, sıcak, sevgi dolu ve genellikle endişeli olarak sınıflandırılabilir. Ebeveynlerin kaygılanma duygularındaki artışlar sonucunda çocuklar daha koruyucu davranışlara maruz kalır. Çocukların öğrenim hayatında araştırma yapmasına ve keşfetmesine izin verilmez. Bunun sonucunda olaylara karışmayan, başkalarına bağımlı olan bireyler, sürekli başkasının gözetiminde yaşamaya alışır. Sorunlarının hep diğer insanlar tarafından çözülmesini beklerler (Alisinanoğlu, 2003). Sonuç olarak sevgiye dayalı aşırı koruma çocuklar için zararlı olabilir.

Ailenin koruyucu tutumunun sonucu olarak çocuklar özgüvensiz, duygusal ve alıngan olmakla beraber başkalarına bağımlı olurlar. Çocukların kendi kendilerine yetkin ve bağımsız olmalarına izin verilmez. Genç yetişkinlik ve yetişkinlik dönemlerinde de hayatlarını “dışarıdan kontrol edilen” olarak sürdürme olasılığı yüksektir. Ebeveynler çocukları ile alakalı tüm işlerde tutarsız ve uyumsuz davranışlar sergiler. Onlar sürekli yüksek bencilliğe sahip olarak isteklerinin yerine getirilmesini beklerler. Genellikle bağımlı ve düşük liderlik özellikli tutarsız kişiliğe sahiptirler. Onların hissiyatları genelde güvensizlik ve tutarsızlık üzerindedir (Özgüven, 2010).

Müsamahakâr Tutum

Kabul edici bir ebeveyn tutumudur. Bu durum kontrol mekanizmasının zayıflığını göstermektedir. Bazı durumlarda müsamahakâr tutum ihmallere sebebiyet verebilir ve bu ihmaller çocukların gelecekteki davranışlarında kararsızlık ve belirsizliklere sebebiyet verir. Çocuğun egemen olduğu, anne babanın boyun eğen ve kabullenen bir davranış sergilediği bu gevşek tutumda; çocuğun isteği sorgulanmaksızın yerine getirilmektedir. Emek vermeden istediği gerçekleşen çocukta sorumluluk duygusu gelişmez ve bu çocukların anne babasına saygılı olması

çok beklenmez. Buna paralel olarak bu tarz çocukların dış dünyadaki yaşantılarında da yine çevresindekilere hükmetmeye çalışırlar (Yavuzer, 2018).

Müsamahakâr ebeveynler aşırı samimi ve duyarlıdırlar, fakat talepkâr değildirler. Yönlendirici olmayıp hoşgörülü bir tavırla geniş bir bağımsızlık ortamı sağlarlar ve yüzleşmekten kaçınırlar (Darling, 1999).

Gözetleme veya tepkiselliğin düşük olduğu bu tutuma maruz kalan çocukların istekleri ve ihtiyaçları yüksektir. Çocuğun her türlü davranışı tolere edilir ve kabul görür. Çocuğun tercihlerine müdahale edilmez. Kurallara uyulmadığı takdirde herhangi yaptırım yoktur (Dönmezer, 2009). Müsamahakâr ebeveynler her türlü isteği kabul eder ve gözetim sınırlaması olmayan çocuklar yetiştirir. Çocukların haklarında ve davranışlarında sınırlama yoktur. Çocuklar tüm inisiyatiflere sahiptir, diğer aile üyeleri onların isteklerini koşulsuz kabul eder ve yerine getirir. Ebeveyn-çocuk arasında sağlıklı iletişim yoktur. Bu yüzden çocuk abartılmış sevgi ortamında aşırı şımarık büyütülür (Ekşi, 1990).

Kararsız ve Tutarsız Tutum

Bu tutum, ebeveynler arası görüş ayrılığı ve anne-baba tutumlarındaki farklılıklardan kaynaklanabilir. Bir ebeveyn baskıcı olurken, diğer ebeveyn demokratik olabilir. Bu nedenle çocukların bazı davranışları bir ebeveyn tarafından cezalandırılırken diğer ebeveyn tarafından normal karşılanabilir ve dâhi ödüllendirilebilir. Çocuğun davranışlarına göre alınan tutumların, ebeveynler arasında tutarlı olması ve benzer tutumlara sahip olmaları uygun görülmektedir. Çocuklar, ebeveynleri arasındaki bu farklı tutumları taviz olarak değerlendirebilirler. Bu tutum çocukları sosyal ve toplumsal uyumsuzluklara yönlendirir (Özgül, 2010).

Kararsız ve tutarsız tutum anne babanın kendi arasında görüş ayrılığı olması ile birlikte bireysel olarak davranışlarında da farklılık göstermesi ihtimali olabilir. Bu tarz tutarsız yapıya sahip aile içerisinde yetişen çocuk, karar alma konusunda nasıl bir yol izleyeceğini bilemez. Anne baba tutumundaki tutarsızlık durumu çocuğu isteklerinin karşılanması ile sonuçlanabilir. Bu durum çocuk açısından olumlu olabilirken, ebeveynlerin birbirleriyle olan ilişkisinde sorunlara sebep olur (Yavuzer, 2018).

Tutarsız ve dengesiz ebeveyn tutumları, çocukların kişisel davranışlarındaki ve ebeveynleri ile ilişkilerindeki çatışmalar için temel oluşturacaktır. Böyle bir tutum

çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkiler. Aile içi çatışma ve kaygılanma sonucunda dengesiz ve tutarsız bir kişiliğin gelişimi sağlanmış olur (Özgüven, 2010).

İlgisiz Tutum

İlgisiz tutumda hem çocukların denetimi hem de bu çocuklara olan ilgi ve ihtiyaçların karşılanması yetersizdir. Çocuklar için zaman harcanmaz, gereken çaba gösterilmez ve çocuklarla iletişim kurulmaz. Ebeveynler, işlerine engel olarak düşünüldüğü için çocuklardan uzak bir yaşam tercih ederler (Dönmezer, 2009).

Kayıtsız aile türünde, çocukların hayatları ebeveynlerin umurunda değildir. Ebeveynler, çocuklarının davranışlarını umursamaz, onları serbest bırakırlar. Çocuklar kendi kararlarını kendileri verirler. Çocuklar yalnız kalır ve ebeveynleri tarafından göz ardı edilirler. Kayıtsız tutumun en önemli göstergesi ebeveynler arasındaki iletişim eksikliğidir. Çocuklarını görmezden gelir ve hatta psikolojik olarak reddederler. İlgisiz ebeveyn tutumu çocukların davranışlarını kontrol etmeyen ve onlara sevgi göstermeyen bir tutum olarak da tanımlanır. Hem çocuklarını takip etmezler, hem de çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına karşı duyarsız kalırlar (Özgüven, 2010).

İlgisiz tutum temelli iletişimde çocuklar, temel ihtiyaçları dışında fazla umursanmazlar. Çocukların doğru ve yanlışlarını belirlemek, onları topluma alıştırmak için onların davranışlarını gözlemlemek gerekli görülmez. Çocuklarla gerekli olduğu sürece iletişim kurulur ve çocuklar genellikle ebeveynlerinden uzakta tutulurlar. Çocukların duygusal ve davranışsal olarak ihmal edilmesi, onların kişisel gelişimini olumsuz etkiler (Gürüz ve Eğinli, 2010).

İlgisiz ailede yetiştirilen çocuklar, psikolojik olarak çok öfkeli, saldırgan ve kavgacı tutum sergilerler. Toplumda içine kapanık ve eleştiriye kapalı gibi kabul görmeyen davranış içerisindedirler.

Demokratik Tutum

Kendine güvenen bireylerden oluşan ebeveynler, birbirleriyle ve dâhi çocuklarıyla iyi iletişim kurarlar, birbirlerine güven ve cesaret verirler. Bu durum çocukların öz saygı duygusunu geliştirir (Özcan ve Aydoğan, 2014).

Demokratik tutum, hem çocukların izlenmesine hem de onların ihtiyaçlarına ve çıkarlarına karşı duyarlı davranma tutumudur. Ebeveynlerin kendi isteklerinin yerine getirilmesinin yanı sıra, çocuklarının düşünceleri daha değerlidir. Hakkaniyette karşılıklı olma esastır. Sorumluluk duygusuna ek olarak bağımsız bir kişilik gelişimi istenir ve desteklenir (Dönmezer, 2009). Çocukların eğitiminin sağlıklı olması için tercih edilen bu tutum, demokrasi ve eşitliği ifade eder. Bu tür ebeveyn davranışları, sevgi ve gözetimin yanı sıra bağımsızlık içerir. Bu ebeveynler, yalnız hareket etme ve birlikte olma arasında denge oluştururlar (Kağıtçıbaşı, 1998).

Demokratik tutuma ait iletişimde, kişiliğe saygı gösterme ve seçme hakkı özgürlüğü çok önemlidir. Yapılması istenen işlerin zorlukla değil de, eşit haklara ve kurallara göre icra edilmesi istenir. Araştırmalar gösteriyor ki, demokratik ebeveynler çocukları ile daha çok uyumludurlar. Çocuklar ile iletişim esnasında, onların kendilerini ifade etmelerine izin verirler. Çocuklara aile ile ilgili verilen kararlarda konuşma hakkı verilir, böylece onlar kendilerini değerli hissederler. Bu sayede sevgi ve yakınlık hissiyatı fiziksel olarak ifade edildiği gibi duygusal olarak da çocuklara aktarılmış olur (Gürüz ve Eğinli, 2010).

Demokratik aile ortamında çocuklar ebeveynleri tarafından birey olarak kabul edilir, koşulsuz sevilir ve saygı görür. Çocukların deneme-yanılma yoluyla karar verme ve öğrenmelerine fırsat verilir. Kabul edilebilir ya da kabul edilemez davranışların sınırları belirlidir. Bu kurallar kapsamında çocuklar özgürdür ve aile içerisinde konuşma hakkına sahiptirler (Alisinanoğlu, 2003).

Araştırmalar, demokratik aile ortamında yetişen çocukların kişisel ve zihinsel gelişimleri hızlı ve olumlu yönde olduğunu göstermektedir. Demokratik çevre, çocuklara sadece özgür olma hakkı vermekle kalmaz, kendilerini ifade etme ve deneyim kazamaya da teşvik eder. Bu denli çevrede büyüyen çocuklar enerjik, korkusuz ve dâhi bağımsız olurlar (Özgüven, 2010).

Otoriter-Baskıcı Tutum

Otoriter tutuma sahip ebeveynler tartışmaya kapalı ve çocukların düşüncelerine saygı duymayan, baskıcı bir şekilde kurallar uygulayan tavır içerisindeyler. Bu tutum, çocuklardan kusursuz olma beklentisinin yanı sıra en ufak kusurda cezalandırma ile sonuçlanmaktadır.

Otoriter ve baskıcı tutumun sergilendiği aile ortamlarında itaatkâr olma beklenildiğinden samimi ortama yer yoktur. Bu da çocuğun kişilik ve yetenek gelişimini olumsuz yönde etkilemekle birlikte benlik duygusunu zedeler, güven duygusunu kaybettirir ve kaygı seviyesini arttırır (Baran ve ark., 2005).

Otoriter ve baskıcı çocuk yetiştirme tutumları, çocuklarda saldırgan davranışlara sebep olur. Mevcut bulgular gösteriyor ki özellikle erkek çocuklarındaki akran arkadaş gruplarındaki etkileşim, ebeveyn tutumlarının derecesiyle ilgilidir. Schaefer (1965), ebeveynlerini baskıcı olarak gören çocukların, başarı odaklı, akranlarıyla dostça ve işbirlikçi olarak değil de, sosyal olarak saldırgan davranış içerisinde olma ihtimalini daha yüksek görmektedir.

Baskıcı otoriter ebeveynler aşırı kontrolcü-talepkâr ve düşük samimi-duyarlı olarak kategorize edilebilir. Aynı şekilde bu tutuma sahip ebeveynler; samimiyet, ikili ilişki ve duygusal doyumdan yoksun, iddiacı ve zorlayıcı seviyeler uygulamaktadır (Paulussen-Hoogeboom et al., 2008).

Mükemmeliyetçi Tutum

Mükemmeliyetçilik, Burns (1980) tarafından ilk olarak ele alınmış olup, ilerleyen dönemlerde Frost et al.(1990) tarafından daha geniş kapsamlı olarak incelenmiştir. Freud mükemmeliyetçiliği üstün başarı sağlamak için aşırı isteklilik ve abartılı egoistlik unsuru olarak yorumlamaktadır.

Bazı ebeveynlerin okul v.b. diğer eğitim alanlarında, çocuklarından bekledikleri başarılı olma zorunluluğu bulunmaktadır. Eğer çocuğun başarılı olması gereken konularda özel yeteneği varsa, bu durum sorun teşkil etmez. Ancak çoğu zaman çocuklar ebeveynlerinin başarı isteklerini karşılayamayabilirler. Bu durum neticesinde ebeveynlerin başarı doyumunu sağlayamayan, yetemeyen çocuk, bireysel değer olarak da kendisine yetemeyecektir (Geçtan, 1988).

Anne Baba Tutumları ile İlgili Araştırmalar

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Öztürk (1990) , iki çocuk arasındaki yaş farkı ne kadar az olursa büyük çocuğu gelişiminde bir o kadar aksamalar olacağı ortaya çıkmıştır. Buna ek olarak

baskıcı ve otoriter ortamdaki ergenin saldırganlık eleştiriye kapalılık ve suçlama seviyeleri daha yüksektir.

Uluğtekin'in 1991 yılında yapmış olduğu araştırmada, çocukların toplumsallaşma sürecindeki ilk etken olan ebeveyn tutum ve davranışlarının, çocukların sağlıklı ya da sağlıklı toplumsallaşmasına sebep olduğu belirtilmiştir. Sağlıksız toplumsallaşan çocukların, ilerleyen dönemlerde suça sürüklenmesinin ve suç işleme ihtimalinin söz konusu olabileceği vurgulanmıştır.

Boşanmış ebeveynleri tarafından yetiştirilen çocuklarla ilgili Aral ve Gürsoy (2000) yapmış oldukları çalışmada parçalanmış aileden gelen çocukların depresyona meyilli oldukları ve yüksek depresyon seviyelerine sahip olduklarını gözlemlemiştir.

Sertelin (2003), içinde yaşanan sosyokültürel yapı ve aile yaşantısının ilişkisini incelemek için 329 anneden veri toplanmıştır. Araştırma sonucunda aşırı koruyucu, demokratik ve baskıcı otoriter tutumun sosyokültürel yapı ile ilişkisi olduğu belirtilmiştir. Aile içi gerekli ilgiyi göstermeme ve sağlıklı duygusal bağ kuramama durumunun baskıcı-otoriter tutum ile ilişkisi olduğu ortaya çıkmıştır.

Demografi açısından yapılan bir diğer çalışmalarda ise Özyürek ve Şahin (2005) ebeveynlerin eğitim düzeyindeki ileri seviyeler ile çocuğa karşı demokratik tutumların sergilenmesinde artışa sebep olmuştur. Çocuklar arası yaş farkı arttıkça çocukların daha uyumlu, sevgi dolu, başarıya aç, sosyal açıdan yeterli, az kavgacı kaygılı olduğu gözlemlenmiştir (Hortaçsu, 2003).

Ebeveyn tutumlarıyla ilgili araştırmalar incelendiğinde, en iyi ebeveyn tutumu net olarak belirtilmemiştir. Ancak en ideal tutumun demokratik tutum olduğu varsayılmıştır. Demokratik tutumun çocukların gelişimi esnasında olumlu etkiler yarattığı aşikârdır. Kullanılan ölçeklerin sayısının artması ile daha geniş kapsamlı örneklem sayesinde daha sağlıklı veriler toplanacaktır (Durmuş, 2006).

Balkaya ve Ceyhan (2007), lise eğitimindeki 1454 öğrenci ile yaptığı çalışmada otoriter ve ilgisiz tutuma maruz kalan ergenlerin, demokratik tutuma maruz kalan ergenlere göre suça karışma ve suça sürüklenme ihtimallerinin daha fazla olduğu sonucunu belirtmiştir. Buna paralel olarak aileleri ile mutlu hisseden ergenlerin suçlu davranış seviyelerinin daha az olduğu belirtilmiştir.

Aytemiz (2010), yapmış olduğu araştırmada çocukların cinsiyet farklılıklarına göre, ebeveyn davranışları, çocuğun karakteri ve anne baba tutumu arasındaki ilişki incelenmiştir. Yapılan araştırmada 205 annenin veri girişi sonucunda, annenin

kişiliği ile ebeveyn tutumlarının sonucunda çocuğa ait bazı karakteristik özelliklerine biçimlendirici etkisinin olduğu gözlenmiştir.

Şahin Zeteroğlu (2014), resmi olarak hizmet veren anaokullarında eğitim alan 6 yaşındaki erkek ve kız çocukların, ebeveyn tutumları ile çocuğun çoklu zekâ ve grup içerisindeki etkinlik becerisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Bu çalışmada 150 kız ve 150 adet erkek çocuk ile birlikte anneleri (300 kadın) olmak üzere 600 kişi ile ilgili inceleme yapılmıştır. Araştırma sonucundaki bulgular neticesinde anne tutumunun çocuğun çoklu zekâ ve grup içi etkinlik seviyelerine etkisinin bulunmadığı, aynı zamanda annelerin sosyo-ekonomik durumlarının çocuklarının çoklu zekâsına ve grup içi etkinlik becerilerine etkisi olduğu gözlenmiştir.

İnanç ve arkadaşları (2017) ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile kişilik yapısı arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla gerçekleştirdikleri çalışmasında “Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu” ve “Ebeveyn Tutum Ölçeği” kullanılarak 500 ebeveyn den veriler toplanmıştır. Araştırma sonucunda ebeveyn tutumlarından demokratik tutum, kişilik yapısı olarak dışadönüklük, gelişime açıklık, sorumluluk, yumuşakbaşlılık, özellikleri ile pozitif; dağınıklık, düşmanlık, yeniliklere kapalı olmak ve duygusal dengesizlik ile negatif bir korelasyon olduğu belirtilmiştir. Otoriter tutum kişilik yapısı olarak düşmanlık, içedönüklük, duygusal dengesizlik, dağınıklık, ve yeniliklere kapalı olmak ile pozitif; gelişime açık olmak, dışadönüklük, yumuşakbaşlılık ve sorumluluk özellikleri ile negatif bir korelasyon sergilemiştir. Aşırı koruyucu tutum, kişilik yapılarından gelişime açık olmak, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve özellikleri ile pozitif; yeniklere kapalı olmak ve dağınıklık ile negatif bir korelasyon sergilemiştir. Ebeveyn tutumlarından izin verici tutum, kişilik yapılarından düşmanlık, dağınıklık ve duygusal dengesizlik ile pozitif bir ilişki sergilemiştir.

Eke (2018) yaptığı çalışmada sosyal davranış ölçeği geliştirmek üzere çocukların sergilediği sosyal davranışlar ile anne baba tutumunun ilişkisi incelenmiştir. Çocukların sosyal davranışlarını farklılık gösterdiği unsurlar; cinsiyet, yaş, kardeş sayısı, doğum sırası, anne babanın eğitim durumu, anne babanın çalışma durumu ve ailenin ekonomik durumu olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte çocuğun cinsiyeti, çocuğun yaşı, ailenin ekonomik durumu, annenin çalışma durumu ve doğum sırası gibi unsurların çocuğun sosyal davranışı üzerinde yordayıcı etkisinin olduğu gözlenmiştir. Çocukların sosyal davranışları ile anne baba tutumunun arasındaki ilişki irdelendiğinde, baba tutumlarının saldırgan, iş birlikçi, uyumluluk ve

çekingenlik davranışlarında etkisi olduğu, anne tutumunun ise saldırgan, iş birlikçi, uyumluluk, çekingenlik ve ayrıca liderlik davranışlarında etkisi olduğu belirtilmiştir. Annenin otoriter, izin verici ve demokratik tutumu ile babanın demokratik tutumunun çocukların sosyal davranışları ile yordayıcı etkisinin olduğu belirtilmiştir.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Gelişim psikolojisinin çocuk yetiştirme tutumları üzerinde yapılan çalışmalar çok eski tarihlere dayanmaktadır. Stodgil (1936), ebeveyn tutumlarının nesnel ölçümünü deneyen ilk araştırmacılardan biriydi. Ebeveyn kontrolüne ve çocukların sosyal davranışlarına yönelik tutumlarını ölçen iki anket geliştirdi. Bununla birlikte şimdiye kadar ebeveyn tutumuyla ilgili birçok çalışma ve sınıflandırma yapılmıştır.

Read (1945), ilk olarak ebeveyn tutumları ile çocukların sosyal davranışları arasındaki ilişkiyi konu alan bir çalışma yaptı. Ebeveyn tutumundaki özgürlükçü tutumun, çocuk davranışı ile ilgili olduğu sonucuna varmıştır.

Anderson (1946) bir çalışmada ebeveyn tutumlarının, çocuğun okuldaki liderlik durumu ve sosyal olarak kabul görmesi ile ilişkili olduğunu bildirmiştir. Ayrıca birkaç ebeveyn tutumunun, çocuğun sosyal durumuyla doğrudan ilişkili olduğunu da bulmuştur.

Orlansky (1949), çocukların özelliklerine göre değil de, deneyimlerine göre incelemelerde bulunma gereği duymuştur. Ebeveynlerin ev ortamı içerisindeki tutumlarının daha fazla araştırılmasının önemli olduğunu bildirmiştir.

Baumrind'e göre (1966) ebeveyn tutumu; müsamahakâr, otoriter-baskıcı, otoriter-güven verici olarak sınıflandırılmıştır. Genç ergenler ile ebeveynleri arasında; onlardan izin almak, kişisel giyim tercihi ve arkadaş seçimi gibi konularda tartışmalar çıkabilir. Bu tarz çatışmaların boyutu ebeveyn tutumlarına göre değişiklik gösterebilir. Bazı ebeveynler sıcak ve müsamahakâr, bazı ebeveynler ise otoriter ya da katı olabilirler. Bu kapsamda Maccobby ve Martin (1983) otoriter-güven verici, otoriter-baskıcı, müsamahakâr ve ihmalkâr olmak üzere dört farklı ebeveyn tutumu belirledi.

Wagner et al. (1985) çocuk sayısı ve çocuklar arasındaki yaş farkına göre yapmış oldukları araştırmada çocuk sayısı ne kadar fazla ise, büyük çocuğa olan ilgide o kadar azalma yaşandığı gözlemlenmiştir.

Johnson et al. (1991) hoşgörülü ebeveyn tutumunun psikolojik açıdan uyumluluk ile ilgisi olduğu kanısına varılmıştır. Ailesinde demokratik tutumların sergilendiği genç ile baskıcı ve otoriter ortamda yetişen genç arasında, demokratik ortamda yetişen ergenin bağımsızlık, özgüven ve duyguları anlama seviyeleri daha yüksektir.

Steinberg et al. (1991) baskıcı ebeveynlerle büyüyen gençlerin ilgisiz veya hoşgörülü ailelerin çocuklarına kıyasla suça karışma, uyuşturucu madde kullanma gibi durumlarla daha iyi başa çıkabildikleri gözlemlenmiştir.

Eski literatürde bahsi geçen ebeveyn tutumları, çocuklar ve ergenler üzerindeki psikososyal durumlarıyla ilişkilendirilmiştir. Sprinthall ve Collins (1995), otoriter ve açıklayıcı tutumun çocukluk ve genç ergenlikte “sağlıklı” ve “olması gereken” davranışlarla ilişkili olduğunu belirtmektedir.

Glendinning (1995) hoşgörülü ebeveyn tutumunu üstün bir tutum olarak görmektedir. Okula adapte olma ve ruhsal gelişim açısından ergenlik dönemindeki bir çocuğa birçok olumlu etkisini gözlemlemiştir. Buna ek olarak Wagner et al. (1996) sıcak ve içten tutum sergileyen ebeveynlerin çocukları, baskıcı tutuma maruz kalan çocuklara nazaran stresli ve üzücü durumlarda depresyona daha az yatkın oldukları belirtilmiştir.

Pacheco et al. (1999), ailesinde baskıcı otoriter tutum gören çocukların diğer tutumları görmüş çocuklara göre sosyal becerilerinin daha düşük olduğu gözlemlenmiştir. Brandenburg ve Viezzer (2003), otoriter ailelerin çocuklarını ihmalkâr ailelerin çocuklarına nazaran daha pozitif olduğunu öne sürmüştür.

Gilman ve Huebner (2006) özellikle ebeveynleri ile iyi ilişkileri olan ergenlerin, pozitif özgüven düzeyleri ve negatif depresyon seviyeleri olduğu görüşünü bildirdi. McKinney et al. (2008) baskıcı-otoriter ebeveyn tutumu algılayan ergenler, yüksek depresyon ve düşük benlik hassasiyetine sahip olduğu sonucuna varmıştır.

Asadollahi et al. (2016) ebeveyn tutumları ve çocuk istismarı ile ilgili yapmış olduğu araştırmada, araştırmaya dâhil olan ebeveynlerin çocuk istismarına karşı olumsuz yaklaşımda bulduklarını ancak ebeveynlerin kendi aralarındaki olumsuz ilişki sonucu oluşan istismara engel olmak için sosyal ve ekonomik yönden destek almaları gerektiği bildirilmiştir.

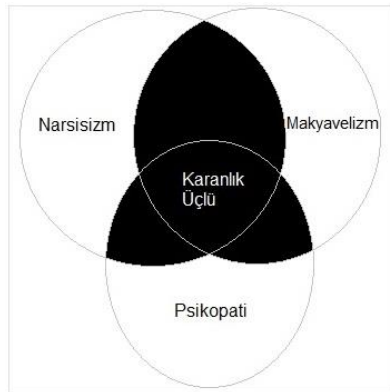
2.3. Karanlık Üçlü Kavramı

Karanlık Üçlü kavramı ilk olarak Paulhus ve Williams tarafından 2002 yılında öne sürülmüştür ve ilerleyen yıllarda çeşitli çalışmalara konu olmuştur. Yapılan bu çalışmalarda Karanlık Üçlü kavramının bileşenleri, farklı özellikleri anlaşılmasına ve ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Karanlık Üçlü terimi toplumda istenmeyen üç kişilik özelliğinin tanımlanmasında kullanılan bir terminolojidir (Paulhus and Williams, 2002). Psikolojinin farklı alanlarından araştırmacılar, kişilik bileşenlerinin hoş olmayan ve karanlık yönlerini çalışıp bu bileşenleri daha detaylı bir şekilde analiz etmişlerdir (Furnham et al., 2013).

Karanlık Üçlü kavramı özellikle son dönemlerde duyulan ve klinik psikoloji (Campbell & Miller, 2011), endüstri psikolojisi (Jonason et al., 2012), adli psikoloji (Pailing et al., 2014) gibi bilim dallarında kullanılan yeni bir kavramdır. Anlam olarak ise karanlık kelimesi olumsuz; kötü niyetli ve istenmeyen içeriklere vurgu yaparken, üçlü kelimesi ise kapsama olarak üç kavramı ifade etmektedir. Bu üç kavram: Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati'dir (Paulhus and Williams, 2002).

Şekil 2.5: Karanlık Üçlü Bileşenleri

Literatürde kişilik psikolojisi ile ilgili birçok tartışmaya sebep olan konu; narsisizm, makyavelizm ve psikopati kavramlarının klinik olmayan çevrelerde birbirleri ile aynı anlamları ifade ettikleri düşüncesidir (McHoskey et al., 1998). Bu fikrin ortaya atılmasından sonra bu üç kavramın bilişsel ve davranışsal olarak anlamlı farklılıklar olduğu kanıtlanmış olup yine bu üç özelliğin birliktelik içerisinde olduğu belirlenmiştir (Paulhus & Williams, 2002).

Karanlık Üçlü kişilik özellikleri bileşenleri arasındaki benzer birçok özellik bulunmaktadır. Empatide yoksunluk (Jones & Paulhus, 2011), saldırganlık (Egan & McCorkindale, 2007) ve düşmanlık (Lynam et al., 2011) bu bileşenlerin en çok araştırılan özelliklerindedir. Bir diğer düşünceye göre narsisizm, makyavelizm ve psikopati kişilik özelliklerinin kökenlerinin farklı olmasına rağmen bazı ortak özelliklerinin olduğu düşünülmektedir. Farklı seviyelerde olmak üzere duygusal yoksunluk, sosyal kötü amaçlar, kırgınlık, hilebazlık, taklitçilik davranışlarını içermektedir. Karanlık Üçlü ortak noktaları Beş Faktör Kişilik Kuramı'na göre uyumluluk boyutundan alınan düşük puanlar dikkat çekmektedir (Paulhus and Williams, 2002).

Erkekler ve kadınların Karanlık Üçlü kişilik özellikleri üzerine yapılan çalışmalarda, erkeklerin narsisizm (Twenge et al., 2008), makyavelizm (Chonko, 1982) ve psikopati (Cale and Lilienfeld, 2002) kavramlarının her birinde kadınlardan daha fazla puana sahip oldukları gözlenmiştir. Son zamanlarda özellikle narsisizm üzerine yapılan araştırmalarda kadınlarda ve erkeklerde artış gerçekleşmekte, ayrıca kadınların erkeklere nazaran daha ivmeli artış gösterdiği belirtilmiştir (Twenge et al., 2008).

Karanlık Üçlü kişilik özelliklerini sosyal yaşantı içerisinde özellikle iş yerlerinde gözlemlemek mümkündür. Bunun sebebi ise özellikle iş yerlerinde bireylerin birbirlerini yönlendirme çabası şeklindedir. Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin her bir bileşeninin farklı manipüle-yönlendirme özelliği bulunmaktadır. Narsisistler fiziksel çekiciliği kullanırken, makyavelistler akılcı oyunları, psikopatlar ise fiziksel şiddet ve tehdidi kullanırlar. Özellikle iş hayatında bu üç kişilik özelliği sayesinde değişken, sömürgeci ve fırsatçı tutumların sergilendiği düşünülmektedir. (Jonason et al., 2012).

Literatürde özellikle evrimsel psikoloji alanının Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine dair genel açıklamaları yer almaktadır (Mealey, 1995). Evrimsel kuram karanlık üçlü kişilik özellikleri ile birlikte kişilerin toplumdaki bireysel yapılarını ve gelişimlerini açıklamaktadır. Karanlık Üçlü kişilik özelliklerini taşıyan bireylerin geçici ya da kısa süreli başarılı olmaları, doğal seleksiyon yapısının bir göstergesi olarak evrimsel psikolojinin ilgi alanı olduğu düşünülmektedir (Furnham et al., 2013). Buna ek olarak evrimsel kuram, karanlık kişilik özelliklerini açıklarken üreme stratejilerini esas kaynak olarak kullanmaktadır (Jonason et al., 2009). Bu konudaki ana düşünce yaşam öyküsü ve yaşam stratejileridir (Brumbach et al., 2009).

Çoğalmaya ve sürekli çiftleşmeye yönelik strateji "hızlı yaşantı stratejisi" olarak adlandırılırken, anne baba olma ve bakım verme stratejisi ise "yavaş üreme stratejisi" adlandırılmıştır (Rushton, 1985).

Literatürde birçok araştırmaya göre Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine sahip bireylerin ortalama üzeri bir çekiciliğe sahip oldukları gözlenmiştir (Carter et al., 2014). Yine araştırmalar bu özelliklere sahip bireylerin dış görünümüne daha fazla önem verdiğini ve daha çekici kıyafetler giyme ile birlikte makyaj yapma alışkanlıklarından vazgeçildiğinde bu özelliklerin ortadan kalktığı görülmektedir (Holtzman & Strube, 2013).

Araştırmacılar arasında hala tartışmalara sebep olan Karanlık Üçlü kişilik özellikleri arasında benzerlikler ve farklılıklar bulunmaktadır. Jones ve Paulhus'a göre (2011) Karanlık Üçlü kişilikler kibirli, egoist, duygusuz, çıkarıcı kişiliklerle benzerlik göstermektedir. Buna ek olarak vicdan yoksunluğu (Jonason et al., 2010) ve huysuzluk , iki yüzlülük ve saldırganlık (Paulhus and Williams, 2002) Karanlık Üçlü kişilikleri tanımlamakta kullanılabilir. Araştırmacıların bu üç özellik için bulmuş oldukları, paylaşılan özelliklere istinaden, bu özellikleri birbirinden ayırmaya yardımcı olan özgün özelliklerde bulunmaktadır.

Chabrol et al. (2015) psikopatik, narsisistik, makyavel ve sadist ergenlerin suç içeren davranış özelliklerinin göreceli katkılarını değerlendirmişlerdir. Psikopatik ve sadist özelliklerin sadece erkek çocuklarda suçlu davranışların bağımsız yordayıcıları olduğu belirtilmiştir.

Karanlık üçlü duyarsızlık, kendini tanıma (önemseme), duygusal soğukluk, ikiyüzlülük ve saldırganlık gibi bir dizi olası davranışlar içerir (Paulhus ve Williams, 2002). Ancak bazılarında göre günlük sadizm, karanlık üçlü kişilik özelliği ile uyumludur ve bu üçlü kavramına dördüncü olarak eklenebilir olarak düşünülmektedir (Book et al., 2016; Buckels, Jones, & Paulhus, 2013). Günlük sadizm, suça eğilim ile karakterize olmuş düzenli tecrübe zevki yaşamak veya aç çekmeyi, rezaleti izlemek ve/veya başkasını aşağılamak gibi durumları gerektirir (Trémolière and Djeriouat, 2016).

Makyavelizm

Rönesans döneminde yaşamış devlet adamı/yazar olan "Niccolò Machiavelli", makyavelizm kelimesinin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bir

eserinde devlet otoritesini sağlamak için ve hedeflere ulaşmak için hile, aldatmaca ve manipülasyondan yararlanılmasının gerekliliğini vurgulamıştır (Jones & Paulhus, 2009). Makyavelist yaklaşımın temelinde "hedefe giden her yol mübahtır" düşüncesi yer almaktadır (İyem, 2015). Kişilerin sadece bireysel çıkarlarına uygun şekilde hareket etme inancı ile birlikte, aldatma, hile, çıkar gütmeye unsurlarından oluşmaktadır (Murat, 2017). Makyavelist kişilik yaşantısında karşılaşılan empati kurmama durumu, toplum içerisinde istenirliğin azalmasına sebebiyet verir (Kanten ve ark., 2015).

Güncel çalışmalarda makyavelizm anlayışı örgüt ve endüstri psikolojisi alanlarında yapılan araştırmalara konu olmuştur. İş yaşantılarında önem arz eden rekabetçi tutum, makyavelist yaklaşıma sebebiyet veren, üstesinden gelme stratejisine sahip olmak için, yaygın olarak karşılaşılarak araştırmalara konu olmuştur (Aydoğan & Serbest, 2017).

Literatüre göre makyavelist düşünceye sahip bireylerin bencillik ve yararcılık gibi davranışlarla hareket ettikleri, hedeflenen amaca ulaşmak için her türlü aldatmaca uyguladıkları bilinmektedir (Fehr et al., 1992). Makyavelist yaklaşım içerisindeki bireylerin güce, paraya ve rekabete daha fazla ehemmiyet verdikleri düşünülmektedir (Jones and Paulhus, 2009). Makyavelist kişiler tam olarak başarı arzuladıkları ve sonucu ne olursa olsun kazanmak için çabaladıkları düşünülmektedir (Stewart & Stewart, 2006).

Makyavelizm kişilik özelliklerin erkeklerde kadınlara nazaran daha fazla görüldüğü ve özellikle genç yetişkinlik döneminde genellikle görüldüğü belirtilmektedir (Jones and Paulhus, 2009). Bu sebepten ötürü makyavelist stratejinin genellikle cinsel ilişki isteğiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Bu yönde yapılan araştırmalara göre makyavelist bireylerin ve özellikle makyavelist erkeklerin diğerlerine nazaran rasgele cinsel ilişki ve düzensiz ilişkilere sahip olduğu bildirilmiştir (Linton & Wiener, 2001).

Eğer makyavelizmi davranışsal olarak tanımlamak gerekirse, bu tanımın merkezinde manipülasyon kavramı yer almalıdır. Makyavelist bireyler ahlak kurallarına uygun olmadığı şekilde davrandıklarında, bu durumu kabullenmekten ve bu konu ile ilgili şüphe duymamaktan çekinmezler (Geis et al., 1970). Bu düşünceye ek olarak Wai ve Tiliopoulus (2012), bu kişilik özelliğine sahip bireylerin kendi zayıflıklarını gizleyerek, diğer bireylerin bu durumu tespit edip onlardan faylanacaklarını düşündüklerini belirtmiştir.

Christie ve Geis (1970), Makyavelist kişi özelliğinin önem arz eden bileşenlerini şu şekilde belirtmektedir:

- Bireylerarası ilişkilerde duygu yoksunluğu
- Psikopatoloji eksikliği
- Geleneksel ahlak anlayışı ve kaygısız olma
- İdeolojik bağlılığın düşük olması

Bir diğer yaklaşımda ise diğer insanlara güvensizlik, görgü dışı manipüle, kontrol etme arzusu ve statü arzusu gibi davranış ve motivasyonlar Makyavelizm kavramında gözlenebilmektedir (Dahling et al., 2009).

Makyavelizmin anti-sosyal kişilik yapısı olduğu düşüncesine karşılık olarak, makyavelistlerin bazı alanlarda başarılı oldukları düşünülmektedir. Evrimsel açıdan bulgular dikkate alındığında makyavelist olmak, bireylere grup içerisinde belirgin olmayı ve kaynaklara çok fazla zaman harcamadan ulaşmayı sağlar (Jonason et al., 2012a, 2012b). Daha belirgin olarak makyavelistlerin izlenim yönetiminde iyi oldukları, kendine güvendikleri ve güçlü bir lider gibi göründükleri için yüksek statülü pozisyonlar için tercih edildikleri tespit edilmiştir (Jonason et al., 2012b). Ayrıca bu kişilerin karşı cinsle kısa süreli ilişkilere sahip oldukları ifade edilmektedir (Jonason et al., 2012a). Makyavelistler sahip olmak istenen şeyi manipülasyon sayesinde elde edebilirler. Bu yüzden bu kişilik özelliğine sahip bireylerin sosyal ve cinsel anlamda çekicilikte başarılı olduğu düşünülmektedir (Linton and Wiener, 2001).

Jonason ve Tost (2010), makyavelistlerin dürtüsel davranışlarını inhibe eden öz kontrole sahip olduklarını destekler nitelikte sonuçlar elde edilmiştir. Makyavelistlerin, makyavelist olmayanlara nazaran daha iyi dürtü kontrol mekanizmalarına sahip olmamaları, hızlı manipüle edebilme kapasiteleri sayesinde, psikopat ve narsistlerle nazaran makyavelistlerin daha avantajlı oldukları görülmüştür.

Risk alma eğilimleri göz önüne alındığında makyavelistler, diğer iki kişilik özelliği gibi uzun dönem kazançlarını maksimum seviyeye çıkarmak için stratejik davranış sergileyebilirler (Jones and Paulhus, 2009). Makyavelistlerin narsist ve psikopatlardan farklı olarak sahip oldukları stratejik davranma eğilimi, onları strese sokar. Buna örnek olarak karanlık üçlü kişilik özelliğinin diğer iki boyutuyla kıyas yapılırsa, makyavelistler kısa süreli düşünme ve saldırganlık arasında ilişkiye sahip olmamalarıyla farklılık gösterirler (Jones, 2014). Bu husus makyavelistlerin risk

almadığı anlamına gelmez. Aksine bahsedilen özellik (dürtüsellikten yoksunluk) maksimum ödül için minimal risk alma davranışı, onların stratejik içgüdüsünü gösterir (Jones and Paulhus, 2011).

Makyavelistler Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinden diğer ikisinden daha stratejik davranma davranışından dolayı, şiddete meyilli ve agresif tavırlardan ziyade, kötü niyet için daha politik bir yol izleyerek farklılık gösterirler (Jones, 2013). Makyavelistleri bu stratejik doğası birçok çalışmaya konu olmuştur. Yapılan çalışmalar neticesinde makyavelistlerin başkalarının parası ile kumar oynama davranışına yatkın oldukları gözlenmiştir (Jones, 2013, 2014). Buradaki ilişkinin sadece finansal temelde incelenmesi sonucunda; makyavelistlerin etik olmayan iş davranışına katkıda buldukları bir diğer risk alanıyla ilişkilendirildikleri fikri ortaya koyulmuştur (Trevino and Youngblood, 1990).

Narsisizm

Narsisizm genel olarak kendine önem verme olarak tanımlanabilmektedir. Bu kişilik özelliğine sahip bireyler, şahsi amaçları ve şahsi ihtiyaçlarını daha önemli görürler. Ayrıca narsistik bireyler abartılı bencillik ve kibir duyguları gösteren bireylerdir (Krizan, 2018).

Campbell et al. (2006) narsisizm terimini gösterişli, özsevgi, kibirli gibi benlik görüşlerinden oluşan istikrarlı bir kişilik yapısı olarak tanımlamıştır. Baskın hissetme duygusu, büyülenme, diğerlerinden üstün olmayı kendine hak görme özellikleri, narsisizme sahip olanların karakteristik özelliklerindedir (Paulhus & Williams, 2002). Narsistik bireyler kişilerarası ilişkilerinde sömürücülük, hakgörme ve teşhircilik gösterme eğilimiyle karakterize edilirler. Sahip oldukları ihtişam onların kibirli davranış ve benlik düzeyi göstermelerine sebep olur (Ackerman et al., 2011). Narsistlerin güce duydukları çekim ve diğerlerini kontrol etmek için duydukları güçlü gereksinim, ilişkilerinde manipülatif olmalarına ve empatiden yoksun deneyimler yaşamalarına olanak sağlar (Wai & Tiliopoulos, 2012). Narsistler ilk bakışta yüksek öz saygıya sahip gibi görünmelerine rağmen, gerçekte sahip oldukları; toplumsal onayın tamamen korunmasına bağlıdır (Zuckerman and O'Loughun, 2009). Bu sebeple kırılğan öz saygı, narsistik gösteriş ve davranışa abartılı öz saygı algısını ima ederek katkıda bulunur (Myers and Zeigler-Hill, 2012).

Narsisizm ile ilgili en ilkel kuramlara göre narsisizm kavramı cinsel yönlerden incelendiği gözlenmektedir. Narsisizm 19. Yüzyılın son döneminde kişinin kendisine karşı hissettiği erotizm olarak açıklanmıştır (Ellis, 1898). Sonraki yıllarda ve 20. yüzyılda psikanalistler bu kişilik özelliğini egoistlik ve kişinin kendisine olan sevgisinin bir dereceye kadar normal karşılandığı, bir düzeyden sonra bu durumun patolojik olduğu düşünülmektedir. Buna ek olarak narsisizm sadece cinsel konularla sınırlı olmadığı, bir savunma mekanizması olduğu belirtilmiştir (Levy et al., 2011).

Narsisizm konusu literatüre girmesi ile birlikte, narsisizm kelimesinin kökeni araştırılmaktadır. Yapılan araştırmalara göre narsisizmim çocukluk döneminde belirdiği ve geliştiği görülmektedir. Bu hususta özellikle ailenin tutum ve davranışları çok belirleyicidir (Thomaes and Brummelman, 2018). Özellikle narsistik özelliklere sahip ebeveynlerin çocuklarına çok değer verildiği için bu tür narsistik özelliklerin çocuklarına aktarıldığı düşünülmektedir. Çocuklarına aşırı seviyede değer veren, çocukların zekâlarını abartarak çocukların gösterdiği performansları aşırı düzeyde övmeye meyillidirler (Brummelman et al., 2014).

Narsistler düşük empati düzeyine sahip olarak bilinirler. Bununla birlikte diğer Karanlık Üçlü Kişilik özellikleri ile kıyaslandığında en yüksek empati seviyesine sahiptirler. Bunun sebebi ise başkalarının duygularının daha iyi algılanmasını sağlamaya yardımcı olan, hayranlık ve öz saygıyı kuvvetlendirmeye duyulan ihtiyaçtan kaynaklanabilir (Wai & Tiliopoulos, 2012). Ayrıca genel narsisizm empati yoksunluğu ile ilişkilendirilirken, yüksek gösterişe sahip olanların yüksek empati, bakış açısı alma ve duygusal zekâya sahip oldukları da belirtilmiştir. “Yegane” oldukları için ihtiyaç duydukları sosyal kabul görme ve onaylanma, diğerlerinin onları önemli bulduklarını doğrulamaları için sosyal ipuçlarını okuyabilmek narsistler için oldukça önemlidir (Vonk et al., 2013).

Narsistlerin sahip olduğu gösteriş ya da aşırı özgüven, risk alma davranışlarını da etkilemektedir. Normal popülasyonla karşılaştırıldığında narsistlerin daha fazla risk aldığı gözlenmiştir (Elliot and Thrash, 2001). Narsisizm ve yüksek risk alma eğilimi arasındaki bağlantı; aralarında kumar oynama, tehlikeli araç kullanımı, finansal yatırım stratejileri gibi özel yüksek riskli aktivitelerin bulunduğu özel durumlarda araştırılmıştır. Buna ek olarak sansasyon arayışı ve dürtüsellik risk alma ile ilintili narsistik özelliğidir. Lakey et al. (2008) yapmış oldukları çalışmalarında kumar oynama gibi riskli davranışlarında, narsistlerin düşük

değerdeki bahis ve yüksek olasılık yerine yüksek değerdeki bahis ve düşük olasılığı tercih etme eğilimleri, potansiyel ödülü kazanma ve potansiyel riski azletme olarak yorumlanmıştır. Buna karşın narsistlerin riskli durum algısı diğerlerinden farklı değildir ve riskli durumların farkındadırlar. Fark şudur; narsistler riskli durumlardan daha fazla ödül alacağına inanmaktadırlar (Foster et al., 2009). Narsistlerin diğerleriyle kıyaslandığında yetenek ve performanslarını, gerçekten sahip oldukları başarıdan daha önemsedikleri görülmüştür. Örneğin iki grubun kendi zekâlarını değerlendirdiği bir çalışmada narsistlerin diğerleri ile belirgin farkları olmamasına rağmen kendi zekâlarını daha yüksek olarak değerlendirdikleri görülmüştür. (Gabriel et al.,1994).

Narsisizm'in iki boyutta incelendiği, normal narsisizm ve patolojik narsisizm olarak ayrıldığı gözlenmiştir. Her bireyde bulunma ihtimali olan narsistik eğilimlerin; diğer insanlar tarafından beğenilme ve kabul görme duyguları normal narsisizm olarak adlandırılabilceği düşünülmektedir. Psikanalitik bakış açısıyla patolojik narsisizm detaylı olarak tanımlanmaya çalışılmıştır. Patolojik narsisizm daha çok ruh sağlığı bozukluğu ile ilintili olup, normal narsisizm ise kişilik özelliği olarak çeşitliliklerinin incelenmesi ile ilgili olduğu düşünülmektedir (Kernberg, 1970). Diğer bir yaklaşımda ise narsisizm kavramı yine iki boyutta, kırılğan ve büyüklenmeci narsisizm olarak ele alınmıştır. Her iki boyutta da abartılı benlik algısı, diğerlerini önemsememe ve yüksek özgüven gibi davranışlar yer almaktadır. Kırılğan narsistlerde bu davranışlar gelişigüzel ve korunmacıdır. Bunun sebebi ise sosyal kaygı, özeleştir, utanç gibi unsurların sebep olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan büyüklenmeci narsisizmde ise baskınlık, inatçılık, sömürücülük, teşhircilik ve abartılmış benlik algısı ile ilgilidir (Pincus ve Lukowitsky, 2010).

Ebeveynlerin çocuklara karşı tutum ve davranışlar çocuklar tarafından gözlemlenerek ve içselleştirilerek, çocukların kendilerine yönelik bakış açıları ve öz saygılarını etkilemektedir. Bu sayede ebeveynlerin çocuklarını özel olarak görmesi, özel hissettirmesi çocuklardaki narsisizm duygusunu teşvik etmektedir (Thomaes and Brummelman, 2018). Tam tersi bir bakış açısı ise, çocuklar tarafından algılanan kaygısız, kayıtsız, ilgisiz tutum ve davranışlar sonucunda, ebeveynleri ile kuramadıkları bağı dengelemek için narsisizm geliştirmektedirler. Buna sebep olarak, ailenin göstermediği onaylama ve kabul görme isteği narsisizmi geliştirmektedir (Kohut, 1971).

Narsistik özelliğe sahip bireylerin dikkat çekmek, lider olmak, kendine hayranlık duyulmasını istemek, itibar, güç ve statü kazanma arzusu içinde oldukları düşünülmektedir (Rauthman and Kolar, 2013). Bu düşünceye ek olarak bu kişilik özelliğine sahip bireylerin eleştiriye kapalı oldukları, üstünlük duygusu, duygusal yakınlık kurmama, empati yoksunluğu, kuşkucu, rekabetçi, güvensiz ve çıkarıcı davrandıkları ifade edilmektedir (Kanten, 2014). Başka bir düşünceye göre narsisizm kişilik özelliğine sahip bireylerin kendisini yargılayabildiği, eleştiriye açık olmamakla birlikte gerçeklerle yüzleşebilirler. Yenilikçi oldukları için doğru karar alabilir ve olaylara karşı daha açık pencereden bakabilirler (Aydoğan ve Serbest, 2017). Narsisizm sadece yüksek benlik saygısı ile ilintili olduğunda kişinin mutluluğu ve öznel iyi oluş bakımından faydalıdır. Bununla birlikte yalnızlık, kaygı ve düşük seviyede depresyon ile ilgilidir (Brummelman et al., 2016).

Freud, sadizmi narsistik libidonun etkisiyle benlikten uzaklaştırıldığını ve ancak nesne ile ilişki sayesinde görünür hale geldiğini ifade eder. Bu sayede sadizm cinsel işleve hizmet etmektedir (Freud, çeviri:2009). Freud sadizmi Krafft Ebing gibi erkek cinsel içgüdüsündeki saldırgan unsurun arbartılması olarak ifade etmiştir. Buna ek olarak sadist unsurun davranışların kalanında daha bağımsız olarak ön plana çıkacağı belirtilmiştir. İlk dönemlerde mazoşizmi sadizmin yön değiştirmesi olarak düşünen Freud, sonraları bu düşüncesinden vazgeçmiştir. Sadist davranış, kökenini mazoşizmden aldığı düşüncesindedir (Fiester ve Gay, 1991).

Sadizm ve mazoşizm cinsel objeye acı ekleme, tam tersi olarak cinsel bir nesneden acı alma olarak, sapkınlıkların en belirgin ve dâhi en anlamlısı olarak Von Kraft-Ebing tarafından adlandırılmıştır. Acı verme eğilimi etken eğilim olup (aktif eğilim) sadistlik olarak, acı alma eğilimi ise edilgen eğilim olup (pasif eğilim) mazoşistlik olarak tanımlanır. Bu konu ile ilgili bir diğer tabi ise “*algolagnie*”dir. Acı ve eziyetteki şehveti ve zevki anlatan bir sözcüktür. Von Kraft-Ebing ise bu durumu her türlü aşağılanma, hor görülme, küçülme ve baş eğme sözcükleri ile tanımlamaktadır. Aktif “*algolagnie*” kökenini normal durumlarda da gözlemleyebiliyoruz. Çoğu erkeğin cinselliği saldırı ya da ezme eğilimi taşımaktadır. Bunun biyolojik olarak anlamı ise cinsel objenin direncini (ikna yönteminden başka yollar ile) kırmaktır. Buna ek olarak mazoşistlik cinsel yaşantı içerisindeki cinsel obje karşısındaki bütün pasif (edilgen) girişimleri kapsar. Bu durumun en belirgin olanı ise fiziksel ve ruhsal acıya dayanmak olarak görülmektedir. Mazoşistlikte sapıklık olarak normal cinsel hazdan bahsedildiğinde sadistlikten uzak olduğu

görülmektedir. Bu sayede mazoşistliğin kendi kendine mi türediği ya da sadistlikten mi türediği sorgulanabilir bir durumdur (Freud, çeviri:1989).

Psikopati

Literatürde kişilik bozukluğu olarak tanımlanan psikopati kavramı Cleckley (1976) tarafından, güvenilmezlik, yalancılık, gelişigüzel çekicilik, utanmazlık, patolojik bencillik, bağlı hissetme ve sevgi yetersizliği, plansızlık ve anlık ruh hali farklılığı özelliklerine dayanarak ifade edilmektedir (Aktaran: Uysal, 2016). Eski dönemlerde mahkûmlara yönelik yapılan çalışmalarda yer alan bir kavramdır. İlerleyen dönemlerde Cleckley (1976) tarafından yapılan araştırmada mahkûm olmayan bireyler ile yaptığı çalışmada psikopatinin hem kişisel bozukluk olduğu hem de kişisel özellik olduğu kanısına varılmıştır. Cleckley, yapmış olduğu bu çalışma sonucunda psikopatinin 16 niteliğini şu şekilde vurgulamıştır:

- Güvenilmezlik
- Gerginlik
- Yalancılık ve içtensizlik
- Pişmanlık ve utanç duygusunun yoksunluğu
- İyi düzeyde bilişsel beceri ve yüzeysel çekicilik
- Gerçek dışı düşünceler ve hezeyan yoksunluğu
- Motivasyon eksikliğine bağlı olarak sosyal olamama
- Kendini anlayamama
- Kişiler arası ilişkilerde tepkisizlik
- Alkol v.b. alındığında (bazen alkolsüzken) hoş olmayan itici tavır sergileme
- Nadir intihar girişimleri
- Patolojik bencillik ve sevgi yoksunluğu
- Tecrübelerden ders çıkarmama ve düşük bilişsel yargı
- Duygulanma tepkisizliği
- Duygusuz ve sıradan cinsel yaşantı
- Uzun dönem plansızlık ya da plan uygulayamama

Bu kişilik özelliği üzerine yapılan çalışmalara göre genellikle klinik psikoloji alanında incelenmesi ile birlikte özellikle son dönemlerde normal kişilik özelliği olarak görüldüğü için subklinik olarak incelenmesi artmaktadır (Akhtar et al., 2012).

Tanım olarak incelendiğinde ise saldırganlık, sapkınlık, sorumsuzluk ve zarar verme gibi ahlak dışı özellikler ile birlikte çekicilik, zekilik, etkileyicilik ve sempatiklik gibi özellikleri de içermektedir. Karanlık Üçlü kişilik özellikleri arasında suç ile ilintili olan, anlamlandırılan ve en tehlikeli olarak sınıflandırılan tek özellik psikopati kişilik özelliğidir (Gordon and Platek, 2009). Bu tür olumsuz hususlara rağmen, subklinik olarak normal görülen bu kişilik özelliği, normal hayatta sosyal olarak üstün ve çok başarılı olabilen bireylerden oluşabilir (Akhtar et al., 2012).

Karpman (1941), psikopati kişilik özelliğini birincil ve ikincil olmak üzere iki boyutta incelemiştir. Birincil boyutta genellikle yapısal eksikliklerden kaynaklı hususlar olarak düşünülmüştür. İkincil boyutta ise olumsuz ebeveyn tutumları; reddetme, cezalandırma ve müsamahakârlık gibi çevresel etmenlerden kaynaklanan davranışlardır. (Aktaran: Falkenbach et al., 2008)

Hare ve Neuman (2006) ise birincil ve ikincil psikopati kavramını şu şekilde boyutlandırmışlardır:

Birincil Psikopati:

- Kişiler arası ilişkiler: Manipüle etme, narsisizm ve aşırı yüzeysellik
- Sığ Duygulanım: Empati yoksunluğu, duyarsızlık, sorumsuzluk

İkincil Psikopati:

- Yaşam tarzı: Başkalarına bağlı olma ve dürtüsellik.
- Anti-sosyal eğilim: Çocuklukta suç işleme ve ileri dönemde suç işleme devamlılığı.

Bir diğer bakış açısı ile psikopatinin içinde ye alan unsurlar; heyecan arama dürtüsü, empati yoksunluğu, sorumsuzluk, manipülasyon ve sosyal olmayan davranışlar olarak belirtilmiştir. Bu unsurları yüksek düzeyde barındıran bireyler kendilerine ve çevrelerine zarar vermektedirler. Bu zararlı davranışlar; şiddet, görevi kötüye kullanma, aşırı alkol tüketimi ve olumsuz cinsel davranışlar olarak belirtilmiştir (Rauthman and Kolar, 2012).

Psikopatlar, psikopati yapısının temel unsuru olan; başkalarının duygusal durumlarını anlama ve tanıma yeteneklerini bloke eden duygusal eksiklikleriyle bilinirler. Diğerlerinin duygusal durumlarını tanıma yetersizliği birçok çalışma ile desteklense de, psikopatların empati yoksunu ya da duygusal eksikliği olmadığını

öne süren çelişkili kanıtlarda vardır. Glass & Newman (2006), yapmış olduğu çalışmada psikopat suçluların, korku ifadesini tanımlamada diğer araştırmacılar tarafından desteklenen kontrol grubu kadar başarılı olduğu ortaya çıkmıştır (Pham, Ducro & Luminet, 2010).

Psikopat olmayanların empati yoksunluğuna sahip oldukları göz önünde bulundurulduğunda, psikopatlar empati kurma sürecini kendileri yönetebilmektedirler. Bu durum ayrıca psikopatların neden çekici ve manipülatif olduklarını kısmen açıklar. Kendi amaçlarına hizmet eden hedefleri baştan belirlediklerinde, çaba sarfetmeyi gerektiren empati, muhtemelen ortadan kaybolur (Keysers, 2011).

Azalan empati duygusu işlevsiz bir özellik olarak görülse de evrimsel bakış açısıyla, azaltılmış empati duygusunun bazı durumlarda avantaj sağladığı görülmüştür. Örneğin kendi ailenizi bir saldırı durumuna karşı korurken hiç kimse saldırgana karşı empati göstermez. Psikopati kişilik özelliğine sahip bireylerdeki duygusal eksiklik, vicdan eksikliği veya diğerlerine zarar vermektan dolayı hissettikleri suçluluk duygusuyla değerlendirilir. Spesifik olarak empati yoksunluğunda psikopat kişilikler diğerlerine zarar vermede pişmanlık göstermezler (Young et al.,2012). Mafya üyeleri toplum içerisinde abartılmış benlik tasarımları ve kendilerini suçsuz hissettiklerinden dolayı psikopatik karakterler olarak düşünülebilirler. Bazı çalışmalarda psikopati özelliğine sahip bireylerin suç işleme konusunda kendilerini suçlu hissetmedikleri bildirilmiştir. Yapılan klinik görüşmelerde mafya üyelerinin çocukluklarından beri mafyayı gurur, prestij ve para elde etmek için bir güç olarak gördüklerini ifade etmişlerdir. Bu sebeple psikopati kişilik özelliğine sahip bireylerin suç işlerken suçlu hissetme ve korku yerine kendilerine duyulacak saygıyı hatırlamaları, suçlu hissetmediklerinden değil de gurur duygusunun daha önemli olduğunu açıklar niteliktedir (Fabj, 1998).

Schimmenti et al. (2014) yapmış olduğu umut verici bir çalışmasında, mafya üyelerinin diğer suçlu tutuklu suçlulara oranla duygusal bağ kapasitelerini sürdürmeye devam etmiş ve yeniden sosyalleşme programlarına katılmaya daha yatkın olmuşlardır. Psikopatların risk alma davranışları, dengesiz yaşam şekilleri ve dürtüsellikleri ile ilişkilidir (Hare, 1999). Psikopati seviyeleri yüksek bireyler dürtülerini etkili bir şekilde düzenleyemezler. Dürtülerindeki bu zayıflık özellikle kumar oynama davranışında risk alma eğilimini arttırdığı muhtemeldir. Psikopatların minimal kazanç için almış oldukları gereksiz risk, onların düşük kumar

oynama performansına ya da kötü karar verdikleri anlamına gelmez (Schmitt et al., 1999). Losel ve Schmucker (2004) yapmış oldukları çalışmada psikopatların riskli ve risksiz kart destelerinden piyango bileti çekmelerinin kontrol grubundan farklı olmadıkları ortaya koyulmuştur (Patrick et al., 2005).

Karanlık Üçlü Kavramı İle İlgili Araştırmalar

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Kanten ve arkadaşları (2015) yapmış oldukları bir çalışmada otelde çalışan 237 bireyle gerçekleştirmiştir. Karanlık kişilik özelliklerinin iş üretkenliği üzerine etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda makyavelist kişilik özelliğine sahip bireylerin üretkenlik karşıtı davranışları pozitif etkisi olduğu, narsistik kişilik özelliğinin negatif etkisinin olduğu, psikopatinin ise etkisinin olmadığı gözlenmiştir. Ayrıca narsistler ve makyavelistlerin iş üretme davranışlarına etkisinde, psikolojik sözleşmenin niteleyici rolünün olduğu kanısına varılmıştır.

Gültekin (2015) yapmış olduğu tez çalışmasında 346 kişinin katılım sağladığı karanlık üçlü kişilik özellikleri ile risk alma, kendini sunma ve kişisel farkındalık eğilimleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda karanlık üçlü ile ilişkili olarak şu bulguları elde etmiştir;

- Statü amaçlı risk alma eğiliminde pozitif ilişki.
- Sosyal risk alma eğiliminde negatif ilişki.
- Makyavelizm ve psikopati ile etik risk alma eğimi arasında pozitif ilişki.

Uysal (2016) yayınlamış olduğu yüksek lisans tezinde, Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin bağlanma ve aşk çeşitlerinin ilişki doyumu üzerine etkisi incelenmiştir. 336 üniversite öğrencisinden oluşan örnekleme yapmış olduğu araştırma bulgusuna göre karanlık üçlü kişilik özelliklerinin tüm bileşenlerinin ilişki doyumunu negatif yönde etkilediği gözlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda narsisizm ile bağlanma kaygısı arasında negatif yönlü, makyavelizm ile bağlanma kaygısı arasında pozitif yönlü ilişki olduğu sonucu belirtilmiştir.

Özer ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları çalışmada 244 hemşireye ölçek uygulanmıştır. Yapılan araştırma bulgularına göre cinsiyet, çalışma süresi, eğitim durumu gibi demografik özelliklerin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile arasında

anlamli farklılık bulunmamıştır. Buna ek olarak medeni hal ve yaş özelliklerinin anlamli farklılık gösterdiği belirtilmiştir.

Özsoy ve Ardıç (2017) Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin iş memnuniyeti ile olan ilişkisi irdelenmiştir. Farklı iki sigorta şirketine mensup 204 bireyin dâhil olduğu araştırma bulgularına göre; Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile İş memnuniyeti arasında negatif yönlü olmak üzere anlamli farklılıklar elde edilmiştir.

Cömert (2018) yapmış olduğu çalışmada 388 üniversite (lisans) öğrencisi ile yapmış olduğu araştırmada, cinsiyete göre HEXACO kişilik özelliklerinin(dışadönük, dürüst, duyarlı, sorumlu, uyumlu, deneyime açık) Karanlık Üçlü kişilik özelliklerine olan etkisini incelemiştir. Araştırma bulguları neticesinde:

- Dürüslük düzeyi arttıkça narsisizm eğilimleri azalmaktadır.
- Duyarlılık, uyumluluk ve dürüstlük boyutlarının düzeyleri arttıkça, makyavelizm ve psikopati eğilimi artmaktadır.
- Deneyime açık olma ile narsisizm ve makyavelizm arasında pozitif ilişki, psikopati ile de negatif ilişki bulunmaktadır.

Buna ek olarak yapılan bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile cinsiyet boyutu arasında anlamli farklılıklar tespit edilmiştir.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Jakobwitz ve Egan (2006) yaptıkları çalışmada Karanlık Üçlü ve Beş Faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. 82 katılımcının yer aldığı örneklem grubunda elde edilen bulgulara göre:

- Uyumluluk ve birincil psikopati arasında negatif anlamli farklılık olduğu
- Nevrotiklik ile birincil - ikincil psikopati ve Makyavelizm arasında pozitif anlamli farklılık olduğu
- İkincil psikopati ile sorumluluk arasında negatif anlamli farklılık olduğu belirtilmiştir.

Veselka ve arkadaşları (2010) Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile mizah stilleri arasındaki ilişkiyi irdelemek amacıyla belirledikleri örnekleme 114 yetişkin ikiz birey yer almaktadır. Araştırma neticesinde Makyavelizm ve psikopati boyutlarında yüksek puana sahip kişilerin saldırgan ve kendini yıkıcı mizaha sahip oldukları, narsisizm boyutunda puanlara sahip olan kişilerin kendini geliştiren ve katılımcı mizah kullanma eğiliminde oldukları sonucuna varılmıştır.

Jonason ve Tost (2010) Karanlık Üçlü ile öz-denetim arasındaki ilişkiyi inceledikleri ve 358 katılımcının yer aldığı araştırma bulguları sonucunda, makyavelizm ve psikopati ile düşük özdenetim arasında anlamlı farklılıklar elde edilmiştir. Narsisizm ile düşük özdenetim arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir.

Jonason ve Schmitt (2012) Karanlık Üçlü ile arkadaşlık seçimi arasındaki ilişkiyi irdelemek için, yaşları 18 - 70 Aralığındaki 657 katılımcıya ölçek uygulamışlardır. Araştırma bulgularına göre:

- Narsisizm düzeyi yüksek kadınlar; aynı cinsiyet ve cazibe sahibi bireylerle arkadaş olmak istemektedirler.
- Makyavelizm düzeyi yüksek kadınlar; aynı cinsiyette ve statü sahibi bireyler ile arkadaş olmak isterler.
- Narsistik bireylerin aynı ili alanına sahip, iyi hissettiren ve zeki olan bireyler ile arkadaşlık kurmak isterler.
- Psikopati düzeyi yüksek bireyler; aynı cinsiyette yaratıcı, kibar, güvenilir, sosyal ve eş-değer bireylerle arkadaş olmayı tercih ederler

Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile ilişki tercihi arasındaki ilintiyi araştıran bir diğer çalışmada, Jonason et al. (2012) 210 katılımcının dâhil olduğu bir inceleme gerçekleştirmişlerdir. Bulgular netcesinde:

- Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile kısa süreli ilişki tercihinde pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.
- Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile uzun süreli ilişki tercihinde negatif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.
- Narsisizm ve psikopati ile romantik ciddi ilişki arasında negatif yönde anlamlı farklılıklar bulunmuştur.
- Narsisizmin tek gecelik ilişki ve sadece cinsel ilişki yaşama isteği (duygusal bağ kurulmadan) ile pozitif yönde anlamlı farklılıklar içerdiği tespit edilmiştir.
- Makyavelizmin herhangi bir ilişki terciği ile ilintili olmadığı belirtilmiştir.

Giammarco ve Vernon (2014) üniversite öğrencileriyle yapmış oldukları araştırmada 219 genç yetişkine ölçek uygulanmıştır. Karanlık Üçlü, empati, intikam ve sürekli affetme arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulguları neticesinde, psikopati ve Makyavelizm ile sürekli affetme arasında negatif yönde, anlamlı

farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ve empati düzeylerinin sürekli affetme değışkeni ile anlamlı farklılıklar içeridiği belirtilmiştir.

Vize, Lynam, Collison ve Miller (2018) yapmış oldukları metaanalizlerinde narsisizm, makyavelizm ve psikopatiden Beş Faktör modelinde farklılıklar gösterdiğini bildirmişlerdir. Psikopatinin tanımlayıcılarından davranışlarının sonucunda pişmanlık duymama, duygusal yüzeysellik, dürtü kontrol eksikliği gibi unsurlar ile uyumluluk ve sorumluluk arasında orta seviyede negatif ilişki, deneyime açıklık ve dışadönüklük arasında düşük seviyede pozitif ilişkiler gözlenmiştir. Psikopati seviyesi yüksek kişileri tanımlayan bir özellik olan duyarsızlık ile paralel olarak araştırmalar psikopati ve nörotiklik arasında bir bağlantı bulunmadığı bildirilmiştir.

3. GEREÇ ve YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

Genel tarama modeli, kapsam dâhilindeki ilgilenilen durumlara ait değişkenlerin ayrı ayrı incelendiği, tekil tarama ile birlikte değişkenlerin birlikte gerçekleştirdiği değişimi açıklayan ilişkisel (korelasyon) tarama şeklinde de olabilir (Karasar, 2012).

Bu araştırma genel tarama modeli kapsamında, çocukluk çağı örselenme ve algılanan ebeveyn tutmunun karanlık üçlü kişilik özellikleri üzerine etkisi, ilişkisel tarama modeli kullanılarak incelenmiştir.

3.2. Araştırma Örneklemi

Araştırmanın evrenini Haliç Üniversitesi Sütluce Kampüsünde öğrenim gören farklı bölümlerdeki 7203 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Örnekleme ise %5 hata payı ile %95 güvenilirlik ile genç yetişkinlik dönemini temsil eden 18 yaş üstü 254 kadın 117 erkek toplamda 371 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır.

Yapılan bir araştırmada yaklaşık olarak 370 kişinin 10000 kişilik bir evrende %5'lik bir hata payı ile temsil edebileceği belirtilmiştir(Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Bu sebepten araştırma için seçilen örneklemin evreni temsil edebileceği düşünülmektedir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada veri toplama aracı olarak Sosyodemografik Bilgi Formu, Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumu-Çocuk Formu, Kısa Karanlık Üçlü Envanteri kullanılmıştır.

Sosyodemografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Sosyodemografik Bilgi Formu öğrencilerin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, medeni hal bilgileri ilk olarak istenmiştir. Ardından okulda alınan disiplin cezası, geçmişte işlediği suç bilgisi istenmiştir. Bunlara ek olarak anne - baba eğitim durumu, ailenin gelir düzeyi, ailenin türü, yaşanılan yer bilgisi ve algılanan anne-babanın yetiştirme tutumu sorgulanmaktadır.

Çocukluk rselenme Yaşantıları leği

Bernstein et al. (1994) tarafından ergenlik dönemi 18 yaş öncesi örselenme yaşantılarını incelemeye yönelik geliştirdiği 40 maddeden oluşan 5'li likert tipi bir ölçektir. Yanıtlanması gereken seçenekler şu şekildedir; (1) Hiçbir Zaman, (2) Nadiren, (3) Bazen, (4) Sıklıkla, (5) ok Sık. Ölçekten elde edilen yüksek puanlar, ilgili alt boyutta yer alan kötüye kullanımın çocukluk veya ergenlikte daha sık yaşandığını göstermektedir.

Y zgn formunu geliştiren Aslan ve Alparslan (1999) yapmış oldukları çalışmada leği Türkçeye uyarlamışlardır. Ölçek araştırmacı aracılığıyla Türkçeye çevrilmiş olup, değerlendirme aşamasında 3 psikiyatrist, bir psikolog ve bir epidemiyolog çalışmaya dâhil olmuşlardır. Asıl lekte "When I was growing up" olan giriş cümlesi anlaşılabilir olması açısından "Ben ocukken" olarak çevrilmiştir.

Y leğinin, geçerlilik ve güvenirlik analizleri de gerçekleştirilmiştir. Aslan ve Alparslan (1999) lek geçerliği için, faktör ve yapı geçerlik analizlerini yürütmüşlerdir. Yapılan bu analizler neticesinde, ölçeğin kendi alt boyutları arasında ve Beck Depresyon leğiyle olan ilişkisi değerlendirildiğinde .01 anlamlık düzeyinde korelasyon olduğu ortaya koyulmuştur. Ölçeğe uygulanan Faktör analizi neticesinde  faktörlü bir tablo ortaya çıkmıştır. Ölçeğin bu alt faktörleri; duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmal, fiziksel kötüye kullanım ve cinsel kötüye kullanım olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin, güvenirlik skorunu ölçmek için güvenirlik nalizi uygulanılarak, Cronbach Alfa katsayısı hesaplanmıştır. Güvenirlik analizi sonuçlarına göre; çocukluk örselenme Yaşantıları leğinin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı 0.96 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin alt boyutlarının Cronbach Alfa kat sayıları, 0.94 ile 0.96 arasında bulunmuştur (Aslan ve Alparslan 1999). CronbachAlpha değer 0 ile 1 arasında sayısal bir değer olmakla birlikte, 0,70 ve

üzerinde hesaplanması söz konusu ölçeğin güvenilir olduğu anlamına gelmektedir. (Tavakol,2011).

$0.00 < a < 0.40$ ise ölçek güvenilir değil

$0.40 < a < 0.60$ ise ölçek düşük güvenilirlikte

$0.60 < a < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir

$0.80 < a < 1.00$ ise ölçek yüksek güvenilirlikte

Literatürdeki bu bulgulara dayanarak Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeğinin yüksek güvenilirlikte olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırma kapsamında yürütülen anketlerden elde edilen bulgulara göre ÇÖYÖ ölçeğinin cronbach alfa katsayısı 0,62 olarak hesaplanmış olup oldukça güvenilir olarak nitelendirmek mümkündür.

Ölçekte 15 tane ters madde bulunmaktadır. Bu maddeler; 4, 7, 8, 10, 12, 13, 15, 19, 23, 26, 28, 32, 35, 38 ve 40'tır. ÇÖYÖ' nün üç alt ölçeği vardır. Bunlar; duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmal (DKK - Dİ), fiziksel kötüye kullanım (FKK) ve cinsel kötüye kullanım (CKK)' dir. DKK - Dİ 19 maddedir (7, 8, 10, 11, 12, 19, 20, 23, 25, 26, 27, 28, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 40) ve alınan puan 19–95 arasında değişmektedir. FKK 16 maddedir (1, 2, 3,4, 5, 6, 9, 13, 14, 15, 16, 18, 21, 22, 24, 30) ve alınan puan 16–80 arasında değişmektedir. CKK ise 5 maddedir (17, 29, 31, 34, 39) ve alınan puan 5–25 arasında değişmektedir. Ölçeğin uygulandığı yaş aralığı 18-40 yaş olarak belirlenmiştir.

Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumlar- Çocuk Formu

Arrindel ve arkadaşlarının 1999 yılında geliştirmiş olduğu ölçekte, bireylerin çocukluk dönemlerindeki maruz kaldıkları ebeveyn tutumları ile ilgili tecrübeleri değerlendirilmiştir. Ölçek, Dirik ve arkadaşları (2004) tarafından Türkçeye uyarlanmıştır. EMBU-C 'nin 23 maddelik kısa formudur. Ölçeğin ifadeleri, ankete katılım sağlayan hem annelerin hem de babaların ebeveynlik tutumlarının değerlendirildiği 4'lü Likert tarzında bir derecelendirme (1= Hayır, hiçbir zaman; 2= Evet, bazen; 3= Evet, çoğu zaman; 4= Evet, her zaman) yapılmıştır. Dirik ve arkadaşlarının yürüttüğü çalışma sonuçlarına göre, EMBU-C ölçeği duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedici tutumlar olmak üzere 3 alt boyutunun olduğu ortaya koyulmuştur. Söz konusu bu ölçeğin alt boyutları için hesaplanan Cronbach alfa katsayılarının anneler için sırasıyla 0.75, 0.72 ve

0.64olarak, baba için ise 0.79, 0.79 ve 0.71olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla Cronbach alfa katsayılarına bakarak bu ölçeğin güvenilir olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmada elde edilen verilere göre cronbach alfa katsayısı 0,82 olarak hesaplanmıştır. Dolayısıyla çalışmada kullanılan bu ölçeğin yüksek güvenilirlik düzeyinde olduğunu söylemek mümkündür. Bu araştırmada EMBU-C ölçeği 18-40 yaş arasındaki katılımcılara uygulanmıştır.

Ölçekte ebeveyn tutumları için alt boyutlar aşağıdaki gibidir (Dirik ve arkadaşları, 2004);

- Duygusal sıcaklık (2., 6., 9., 12., 14., 19. ve 23. maddeler)
- Aşırı koruyuculuk (3., 5., 8., 10., 11., 17., 18., 20., 22. maddeler)
- Reddedici ebeveyn (1., 4., 7., 13., 15., 16. ve 21. maddeler)

Ölçeğin alt boyutlarında; Duygusal sıcaklık 7-28 puan aralığı, aşırı koruyuculuk 9-36 puan aralığı ve reddedici ebeveyn alt boyutu ise 7-28 puan aralığında skorlanabilmektedir.

Kısa Karanlık Üçlü Envanteri

SD3 (Short Dark Triad), Karanlık Üçlü'nün ölçülmesi için (Jones ve Paulhus, 2014) tarafından geliştirilmiş, kısaltılmış Karanlık Üçlü ölçeğidir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması, geçerli ve güvenilir olma çalışması (Ermiş ve ark., 2018), tarafından yapılmıştır. Kısa Karanlık Üçlü Envanteri; makyavelizm, narsisizm ve psikopati olarak 3 alt boyuta sahiptir. Byu üç alt boyut toplam 27 ifadeden oluşur. Ölçeğin ilk 9 sorusu (1-9. Sorular) Makyavelist kişilik özelliklerini, ikinci 9 soruluk ifade (10-18. Sorular) narsisist kişilik özelliklerini ve so 9 ifade (19-27. Sorular) psikopatik kişilik özelliklerini ölçmektedir. Ölçekteki maddeler 5'li Likert tipinde (1; Kesinlikle katılmıyorum, 2; Katılmıyorum, 3; Kararsızım, 4; Katılıyorum, 5; Tamamen katılıyorum) derecelendirilmiştir. Ölçekte yer alan her bir alt boyuttan alınan yüksek skorlar, katılımcının söz konusu alt boyuttaki kişilik özelliğini gösterme olasılığının da yüksek olduğu anlamına gelir. Kısa Karanlık Üçlü Envanterinin hesaplanan cronbach katsayıları ise şöyledir; makyavelizm boyutu için 0,786; narsisizm boyutu için 0,730; psikopati boyutu için 0,710 olduğu görülmüştür. Dolayısıyla ölçeğin alt boyutlarının cronbach alfa katsayılarına göre güvenilir olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen verilere göre de cronbach alfa sayısı 0,78 olarak hesaplanmış ve ölçek oldukça güvenilir olarak belirlenmiştir. Ölçek 18-40 yaş aralığındaki

katılımcılara uygulanmış olup her bir alt boyut için en düşük skor 9, en yüksek skor ise 27 olarak derecelendirilmektedir.

Ölçeğin alt boyutundaki ifadeler şu şekildedir;

Makyavelizm

1. Sırlarınızı anlatmak akıllıca değildir.
2. İstedigimi elde etmek için akıllıca manipülasyon (kendi çıkarları doğrultusunda birilerini ya da bir şeyleri yönlendirme) yapmaktan hoşlanırım.
3. Her ne pahasına olursa olsun, önemli kişileri kendi tarafına çekmelisin.
4. Başkalarıyla doğrudan çatışma yaşamaktan kaçın, çünkü bu kişiler ileride işinize yarayabilir.
5. Daha sonra insanlara karşı kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak akıllıcadır.
6. İnsanlardan intikam almak için doğru zamanı beklemelisiniz.
7. İnsanların bilmesi gerekmeyen şeyleri onlardan saklamalısınız.
8. Planlarınızın başkalarına değil, kendinize fayda sağlayacağından emin olun.
9. Birçok insan manipüle edilebilir.

Narsisizm

10. İnsanlar beni doğal bir lider olarak görür.
11. İlgi odağı olmaktan nefret ederim. *
12. Birçok grup aktivitesi bensiz sıkıcı olur.
13. Özel biri olduğumu biliyorum, çünkü herkes bana sürekli böyle söylüyor.
14. Önemli kişilerle tanışmaktan hoşlanırım.
15. Biri bana iltifat ederse mahcup olurum. *
16. Ünlü kişilerle mukayese edilmişliğim vardır.
17. Ortalama biriyim. *
18. Hak ettiğim saygıyı görmekte ısrar ederim.

Psikopati

19. Yetkililerden intikam almak hoşuma gider.
20. Tehlikeli durumlardan kaçınırım. *
21. İntikam hızlı ve çirkin (bedeli ağır bir şekilde) olmalıdır.
22. İnsanlar sıklıkla kontrolden çıktığımı söyler.

-
23. Başkalarına karşı kaba olabildiğim doğrudur.
  24. Benimle uğraşanlar daima pişman olur.
  25. Yasa dışı işlere bulaşmaktan dolayı hiç sorun yaşamadım. *
  26. Kaybedenlere sataşmaktan hoşlanırım.
  27. İsteddiğimi almak için her şeyi söylerim.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın bu bölümünde, üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocukluklarında algıladıkları ebeveyn tutumlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerine etkisi üzerine yapılan analizler sunulmuştur. Örneklem grubundaki 371 üniversite öğrencisine uygulanan anket sonucunda toplanan veriler, SPSS 22 paket programında analiz edilip tablolara dönüştürülerek araştırma hipotezlerinin doğruluğu araştırılmıştır. Bu bağlamda, üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocukluklarında algıladıkları ebeveyn tutumlarının karanlık üçlü kişilik özelliklerine etkisini tespit edebilmek için varyans analizi ve bağımsız t testi analizi kullanılmıştır. Buna ek olarak, üniversite öğrencilerinin demografik bilgileri ile çocukluk çağı örselenme yaşantıları ile çocukluklarında algıladıkları ebeveyn tutumları arasındaki ilişki düzeyini belirleyebilmek için ki-kare ve korelasyon analizleri yapılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. Sosyodemografik Verilere Göre Bulgular

Çalışmada anakütle Haliç Üniversitesinde okuyan öğrenciler olarak tanımlanmıştır. Bu anakütleyi temsil etmek üzere, % 95 güven düzeyi ve $\pm$ %1 hata marjı için örneklem hacmi 371 kişi olarak belirlenmiştir. Anket çalışmasında görüşlerine başvuru katılımcıların demografik özellikleri ile ilgili bilgiler tablolarda verilmiştir.

Çizelge 4.1: Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı

		N	%
Cinsiyet Dağılımı	Kadın	254	68,5
	Erkek	117	31,5
	Toplam	371	100

Çizelge 4,1’de katılımcıların cinsiyet dağılımına bakıldığında; katılımcıların %68,5’i kadın, %31,5’i erkektir.

Çizelge 4.2: Katılımcıların Yaş Ortalaması

	$\bar{x}$
Yaş Ortalaması	22,87

Çizelge 4,2’de görüldüğü gibi katılımcıların yaş ortalaması 22,87’dir.

Çizelge 4.3. Katılımcıların Ailelerinin Eğitim Durumlarına Göre Dağılımı

		N	%
Anne	İlköğretim ve Okuryazar	213	57,5
	Ortaöğretim	98	26,3
	Ön lisans / Lisans ve Üzeri	60	16,2
Baba	İlköğretim	127	34,2
	Ortaöğretim	129	34,8
	Ön lisans / Lisans ve Üzeri	115	31,0
Toplam		371	100

Çizelge 4,3'te görüldüğü gibi katılımcıların annelerinin eğitim durumlarına bakıldığında %57,5'inin ilköğretim mezunu ya da okuryazar olduğu, %26,3'ünün ortaöğretim, %16,2'sinin önlisans, lisans veya lisansüstü olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların babalarının eğitim durumları %34,2'sinin ilköğretim, %34,8'inin orta öğretim, %31'inin önlisans, lisans veya lisansüstü olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge 4.4: Katılımcıların Yaşamlarının Çoğunluğunu Geçirdiği Yere Göre Dağılımları

		N	%
Yaşanılan Yere Göre	Büyükşehir	194	52,3
	İl/ Şehir	81	21,8
	İlçe	96	25,9
Toplam		371	100

Çizelge 4,4'te görüldüğü gibi katılımcıların yaşamlarının çoğunluğunu geçirdikleri yerlerin dağılımı şu şekildedir; %52,3'ü büyükşehirde, %25,9'u ilçede, %21,8'i ise il merkezinde geçirmiştir.

Çizelge 4.5: Katılımcıların Okulda Disiplin Cezası Alma Dağılımı

		N	%
Disiplin Cezası Alma	Evet	39	10,5
	Hayır	332	89,5
Toplam		371	100

Çizelge 4,5'te görüldüğü gibi katılımcıların %89,5'inin okulda disiplin cezası almadığı, %10,5'inin ise okulda disiplin cezası aldığı tespit edilmiştir.

Çizelge 4.6: Katılımcıların Daha Önceden Suç İşleme Dağılımı

		N	%
Suç İşleme	*Evet	21	5,7
	Hayır	350	94,3
Ceza Alma	*Evet	3	16,7
	Hayır	18	85,7
Toplam		371	100

*N<30 olduğu için güvenilirlik tehlikededir.

Çizelge 4,6'da görüldüğü gibi katılımcıların %5,7'sinin daha önce suç işlediği ve %16,7'si ceza aldığı, %85,7'si ceza almadığı ve %94,3'ünün ise daha önce suç işlemediği tespit edilmiştir.

Çizelge 4.7: Kadınların Karanlık Üçlü Kişilik Özelliklerine Göre Dağılımı

		N	%
Kadınlarda Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	Makyavelist	93	36,6
	Narsisist	131	51,6
	Psikopati	30	11,8
Toplam		254	100

Çizelge 4,7'de görüldüğü gibi kadın katılımcıların %36,6'sı Makyavelist, %51,6'sı Narsisist, %11,8'i Psikopati kişilik özelliğine sahip olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Araştırmanın Hipotezlerine Göre Bulgular

Çizelge 4.8: Sürekli Değişkenlerin Normal Dağılım Ölçüleri

	N	Çarpıklık	Basıklık	Std Hata
FKK	371	1,730	2,830	,328
CKK	371	2,920	6,630	,023
DKK	371	1,310	1,250	,058
Makyavelist	371	,042	-,068	,053
Narsisist	371	,032	,415	,134
Psikopati	371	,046	,042	,212

Çizelge 4,8' de sürekli değişkenlerin normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Basıklığa ve çarpıklığa ilişkin değerlerin alanyazında farklı aralıklarda

değerlendirildiği görülmekle birlikte ± 3 aralığındaki değerlerin normal dağılımın bir yansıması olduğu kabul edilmektedir (Kalaycı, 2009). Ayrıca, basıklık değerinin üst sınırını ± 7 olarak ele alan çalışmaların da olduğu görülmektedir (Bollen, 1989, Blanca ve ark., 2013). Buna yönelik, çok çarpık olmayan ve aşırı basık olmayan verilerde de (basıklık 7'den küçük) iyi sonuçlar elde edilmektedir (Bollen, 1989). Çizelge 4.8.'e göre sürekli değişkenlerin geneli literatürde ifade edilen limit değerler arasında olduğu ve normal bir dağılım gösterdiği söylenebilir. Dolayısıyla çarpıklık değerleri normal aralıkta yer aldığı için araştırmada parametrik analizler tercih edilmiştir.

Çizelge 4.9: Kadın ve Erkeklerin Karanlık Üçlü Özelliklerinin Karşılaştırılması

	n	$\bar{x}$	SS	Std. Hata	t	p
Kadın	254	2.50	,249	,016	,14	,892
Erkek	117	2.50	,249	,016		

Çizelge 4,9 'a göre, kadınlardaki karanlık üçlü kişilik özellikleri ($\bar{x}=2.50$) ile erkeklerdeki karanlık üçlü kişilik özelliklerinin ($\bar{x}=2.50$) benzer olduğu tespit edilmiştir. Bağımsız gruplar t testi sonucu dikkate alındığında iki grup arasında belirlenen anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. [$t(369)=0,14, p>,05$].

Çizelge 4.10: Kadınlara ait Narsisist, Makyavelist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	N	$\bar{x}$	SS	Std. Hata		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Makyavelist	254	3,16	,57	,04	Gruplar Arası	113,35	2	56,67	176,40	,000
Narsisist	254	3,06	,55	,03	Gruplar içi	243,85	759	,32		
Psikopati	254	2,30	,58	,04	Toplam	357,20	761			

Gruplar	Gruplar	Ortalama Fark	Std. Hata	p	Anlamlılık
Makyavelist	Narsisist	,096	,050	,135	1-3
	Psikopati	,86	,050	,000	
Narsisist	Makyavelist	-,096	,050	,135	2-3
	Psikopati	,77	,050	,000	
Psikopati	Makyavelist	-,86	,050	,000	3-2
	Narsisist	-,77	,050	,000	3-3

Çizelge 4.10' da kadınlara ait karanlık üçlü kişilik özelliklerinde narsisist ve makyavelist kişilik özellikleri ile psikopati kişilik özelliklerinin düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi bulgularına göre kişilik özellikleri bakımından; narsist, makyavelist ve psikopati kişilik özellikleri arasında anlamlı fark saptanmıştır [F (2, 759)= 176,4, p<,05].

Çizelge 4.11: Okul Disiplin Cezası Alan Bireylerde Narsisist, Makyavelist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	N	$\bar{x}$	SS	Std. Hata		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Psikopati	39	2,31	221,15	,58	Gruplar Arası	16,82	2	8,40	24,02	,00
Makyavelist	39	3,19	407,41	,55	Gruplar içi	39,93	114	0,35		
Narsisist	39	3,02	370,21	,63	Toplam	56,75	116			

Gruplar	Gruplar	Ortalama Fark	Std. Hata	p	Anlamlılık
Makyavelist	Narsisist	,168	,134	,422	1-3
	Psikopati	,875	,134	,000	
Narsisist	Makyavelist	-,168	,134	,422	2-3
	Psikopati	,707	,134	,000	
Psikopati	Makyavelist	-,875	,134	,000	3-2
	Narsisist	-,707	,134	,000	

Çizelge 4.11'de Okul disiplin cezası alan bireylerde narsisist ve makyavelist kişilik özelliği psikopati kişilik özelliği düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi bulgularına göre kişilik özellikleri bakımından; narsist, makyavelist ve psikopati kişilik özellikleri arasında anlamlı fark saptanmıştır. [F(2,114)=24,02; p<,05].

Çizelge 4.12: Geçmiş Yaşantısında Suç İşlemiş Bireylerin Narsisist, Makyavelist ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	N	$\bar{x}$	SS	Std. Hata		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Psikopati	21	2,86	221,15	0,58	Gruplar Arası	6,80	2	3,40	12,05	0,00
Makyavelist	21	3,66	407,41	0,55	Gruplar içi	16,94	60	0,28		
Narsisist	21	3,14	370,21	0,63	Toplam	23,76	62			

Gruplar	Gruplar	Ortalama Fark	Std. Hata	p	Anlamlılık
Makyavelist	Narsisist	,512	,164	,008	1-3
	Psikopati	,794	,164	,000	
Narsisist	Makyavelist	-,512	,164	,008	3-2
	Psikopati	,281	,164	,208	
Psikopati	Makyavelist	-,794	,164	,000	3-2
	Narsisist	-,281	,164	,208	

Çizelge 4.12’ de Geçmiş yaşantısında suç işlemiş bireylerin karanlık üçlü kişilik özelliklerinden narsisist ve makyavelist kişilik özelliği, psikopati kişilik özelliği düzeyleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi bulgularına göre kişilik özellikleri bakımından; narsist, makyavelist ve psikopati kişilik özellikleri arasında anlamlı fark saptanmıştır [$F(2,60)=12,05$; $p<,05$].

Çizelge 4.13: Anne Baba Eğitim Seviyesi ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki

	X ²	p
Annenin Eğitim Durumu * Karanlık Kişilik Özellikleri	519,181	,000
Babanın Eğitim Durumu * Karanlık Kişilik Özellikleri	253,090	,000

Çizelge 4.13’e göre, üniversite öğrencilerinin ebeveyn eğitim durumları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasındaki ilişki kıyaslanmıştır. Kategorik parametrelerin ilişkisinin incelenmesinden dolayı ki-kare testi yapılmıştır. Ki-kare testi sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin annelerinin eğitim durumu ve üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin olduğu

görülmüştür [$X^2=519,181$, $p<,05$]. Üniversite öğrencilerinin babalarının eğitim durumu ve üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin olduğu görülmüştür. [$X^2=253,090$, $p<,05$]

Çizelge 4.14: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında Duygusal Kötüye Kullanım Ve Duygusal İhmal Maruz Kalan Kadınların, Narsisist Kişilik Özellik Arasındaki İlişki

	Narsisist	DKK-Dİ
Narsisist	1	,665*
DKK-Dİ		1

* $p<,05$

Çizelge 4.14'e göre çocukluk çağı örselenme yaşantılarında duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmale maruz kalan kadınların, narsisist kişilik özelliği arasındaki ilişki kıyaslanmıştır ($r= ,665$, $p<,05$). Yapılan korelasyon testi sonuçlarına göre çocukluk çağı örselenme yaşantılarında duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmale maruz kalan kadınların, narsisist kişilik özelliği arasında pozitif yönde güçlü bir ilişki vardır.

Çizelge 4.15: Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında DKK-Dİ'e Maruz Kalan Kadınların, Narsisist Kişilik Özelliği Üzerindeki Etkisi

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Hata
1	,665	0,442	0,44	0,407

Model	B	Std. Hata	t	p	%95 Güven Aralığı	
					Alt Sınır	Üst Sınır
Sabit	1,091	0,138	7,892	,000	,526	1,023
DKK-Dİ	,759	,053	14,145	,000	,502	,664

R²= ,442; ayarlanmış(adjusted) R²=,440

Çizelge 4.15'de çocukluk çağı örselenme yaşantılarında duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmale maruz kalan kadınların, narsisist kişilik özelliği üzerindeki etkisi incelenmek üzere yapılmış regresyon analizi sonucu verilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre çocukluk çağı örselenme yaşantılarında duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmale maruz kalan kadınların, narsisist özelliği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ve psikopati özelliğinin %44,2'sini açıklayabildiği görülmüştür ($t(506)= 14,145$, $p<0,05$).

Çizelge 4.16: Okulda Disiplin Cezası Alan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında Fiziksel Kötüye Kullanıma Maruz Kalma Durumu ile Psikopati Kişilik Özelliği Arasındaki İlişki

	FKK	Psikopati
FKK	1	-0.009
Psikopati		1

Çizelge 4. 16'ya göre, okulda disiplin cezası alan ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarında fiziksel kötüye kullanım ve ihmale maruz kalan bireylerin, psikopat kişilik özelliği arasındaki ilişki kıyaslanmıştır. ($r = -.008$, $p > .05$) Yapılan korelasyon testi sonuçlarına göre okulda disiplin cezası alan ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarından fiziksel kötüye kullanıma maruz kalma durumu ile psikopati kişilik özelliği arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki tespit edilmiştir

Çizelge 4.17: Okulda Disiplin Cezası Alan Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarında Fiziksel Kötüye Kullanım Maruz Kalan Bireylerin, Psikopat Kişilik Özelliği Üzerindeki Etkisi

Model	R	R²	Düzeltilmiş R²	Std. Hata		
1	,05	,002	,024	,591	%95 Güven Aralığı	
Model	B	Std. Hata	t	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Sabit	2,461	,506	4,856	,000	1,435	3,489
FKK	-,075	,248	-,303	,760	,429	-,579

$R^2 = ,002$; ayarlanmış (adjusted) $R^2 = -,024$

Çizelge 4.17'de okulda disiplin cezası alan çocukluk çağı örselenme yaşantılarında fiziksel kötüye kullanım ve ihmale maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği üzerindeki etkisi incelenmek üzere yapılmış regresyon analizi sonucu verilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına göre okulda disiplin cezası alan çocukluk çağı örselenme yaşantılarında fiziksel kötüye kullanım ve ihmale maruz kalan bireylerin, psikopati özelliği üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı ve bu iki değişkenin psikopati özelliğinin %0,2'sini açıklayabildiği görülmüştür ($t(78) = -,303$, $p > ,05$).

Çizelge 4.18: Fiziksel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireyler Ve Narsistik Kişilik Özelliği Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

	FKK	Narsisist	Makyavelist	Psikopati
FKK	1	,016	-,052	-,009
Narsisist		1	,188*	,316*
Makyavelist			1	,411*
Psikopati				1

*p<,05

Çizelge 4.18'ye göre, fiziksel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin makyavelist, narsisist ve psikopati kişilik özellikleri arasındaki ilişki kıyaslanmıştır. Yapılan korelasyon testi sonuçlarına göre fiziksel kötüye kullanıma maruz kalan bireyler ile narsisist kişilik özellikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r= ,016$, $p=,193$).

Çizelge 4.19: Fiziksel Kötüye Kullanım İle Makyavelist, Narsisist Ve Psikopati Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	N	$\bar{x}$	SS	Std. Hata		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Narsisist	371	3,02	,556	,029	Gruplar Arası	159,94	2	79,97	242,41	0,00
Makyavelist	371	3,15	,582	,030	Gruplar içi	366,19	1110	0,33		
Psikopati	371	2,29	,585	,030	Toplam	526,13	1112			

Gruplar	Gruplar	Ortalama Fark	Std. Hata	p	Anlamlılık
Makyavelist	Narsisist	,130	,042	,006	1-3
	Psikopati	,862	,042	,000	
Narsisist	Makyavelist	-,130	,042	,006	2-3
	Psikopati	,732	,042	,000	
Psikopati	Makyavelist	-,862	,042	,000	3-2
	Narsisist	-,732	,042	,000	3-3

Çizelge 4.19' da Fiziksel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin narsistik, makyavelist ve psikopati kişilik özellikleri incelenmiştir. Yapılan Tek Yönlü Varyans Analizi bulgularına göre; narsist, makyavelist ve psikopati kişilik özellikleri arasında anlamlı fark saptanmıştır [$F(2,1110)=242,41$; $p<,05$].

Çizelge 4.20: Cinsel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireyler ile Psikopati Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

	CKK	Psikopati
CKK	1	,115*
Psikopati		1

*p<0,05

Çizelge 4.20'ye göre, cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin psikopati kişilik özellikleri ile ilişkisi kıyaslanmıştır. Yapılan korelasyon testi sonuçlarına göre cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özellikleri ile arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki saptanmıştır ($r=,115$, $p<,05$).

Çizelge 4.21: Cinsel Kötüye Kullanıma Maruz Kalan Bireylerin, Psikopati Kişilik Özelliği Üzerindeki Etkisi

Model	R	R ²	Düzeltilmiş R ²	Std. Hata		
1	,115	,0132	,01	,583		
Model	B	Std. Hata	t	p	Alt Sınır	Üst Sınır
Sabit	2,134	,078	27,363	,000	1,98	2,287
CKK	,129	,058	2,218	,027	,015	,242

R²=,0132 ayarlanmış(adjusted) R²=,0105

Çizelge 4.21'de cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği üzerindeki etkisi incelenmek üzere yapılmış regresyon analizi sonucu verilmiştir. Regresyon analizi sonuçlarına cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği üzerinde pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Regresyon analizi sonuçlarına göre cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu ($p<,05$) ve bu iki değişkenin psikopati özelliğinin %1,32'sini açıklayabildiği görülmüştür.

Çizelge 4.22: Reddedici Ebeveyn Tutumuna Maruz Kalma ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

	Reddedici Ebeveyn - Anne	Reddedici Ebeveyn	Reddedici Ebeveyn - Baba	Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri	Makyavelist	Narsisist	Psikopati
Reddedici Ebeveyn - Anne	1	,939*	,743*	,075	,042	,043	,098
Reddedici Ebeveyn		1	,927	,062	,037	,049	,059
Reddedici Ebeveyn - Baba			1	,039	,027	,049	,009
Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri				1	,733	,912	,792
Makyavelist					1	,809*	,409*
Narsisist						1	,472*
Psikopati							1

*p<0.05

Çizelge 4.22'ye göre, reddedici ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır($r=,098$, $p=,065$).

Reddedici ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, makyavelist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,042$, $p=,123$).

Reddedici ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, narsisist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,043$, $p=,135$).

Reddedici ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,075$, $p=,098$).

Reddedici ebeveyn- baba tutumuna maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,009$, $p=,148$).

Reddedici ebeveyn- baba tutumuna maruz kalan bireylerin, narsisist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,049$, $p=,248$).

Reddedici ebeveyn- baba tutumuna maruz kalan bireylerin, makyavelist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,027$, $p=,79$).

Reddedici ebeveyn- baba tutumuna maruz kalan bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,039$,

p=,115).Reddedici ebeveyn tutumuna maruz kalan bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=,062, p=,162).

Çizelge 4.23: Duygusal-Sıcak Ebeveyn Tutumuna Maruz Kalma ve Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması

	Makyavelist	Narsisist	Psikopati	Duygusal Sıcaklık -Anne	Duygusal Sıcaklık -Baba	Duygusal Sıcaklık-Ebeveyn	Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri
Makyavelist	1	,809**	,409**	-,061	,003	,000	,733
Narsisist		1	,472	-,026	-,051	,0012	,912
Psikopati			1	-,003	-,057	,0014	,792
Duygusal Sıcaklık - Anne				1	,654**	,108*	-,029
Duygusal Sıcaklık - Baba					1	,142	-,062
Duygusal Sıcaklık-Ebeveyn						1	-,002
Karanlık Üçlü Kişilik Özellikleri							1

*p<0.05, **p<0.01

Çizelge 4.23'e göre, duygusal sıcak baba tutumuna maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,057, p=,93).

Duygusal sıcak baba tutumuna maruz kalan bireylerin, narsisist kişilik özelliği ile negatif yönlü zayıf ilişki saptanmıştır (r=-,051,p=,87).

Duygusal sıcak baba tutumuna maruz kalan bireylerin, makyavelist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,003,p=,208).

Duygusal sıcak ebeveyn- baba tutumuna maruz kalan bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,062,p=,163).

Duygusal sıcak ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,003,p=,107).

Duygusal sıcak ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, narsisist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (r=-,026,p=,073).

Duygusal sıcak ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, makyavelist kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,061,p=,172$).

Duygusal sıcak ebeveyn- anne tutumuna maruz kalan bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,029,p=,134$).

Duygusal sıcak ebeveyn tutumuna maruz kalan bireylerin, karanlık üçlü kişilik özelliği ile arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,002,p=,087$).

5. TARTIŞMA

Bu araştırma üniversite öğrencilerinin çocukluk dönemlerine dair maruz kaldıkları örselenme yaşantıları ile algıladıkları ebeveyn tutumlarının karanlık üçlü kişilik özellikleri ile ilişkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Bu düzeylerin bazı demografik bilgiler ile ilişkili olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma kapsamında 18 yaş ve üzeri 371 üniversite öğrencisinden dönüş sağlanmıştır. 371 anket içerisinde 254 kadın ve 154 erkek yer almaktadır. Sosyodemografik bilgiler, çocukluk çağı örselenme yaşantıları ve algılanan ebeveyn tutumları ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında ilişki aranmıştır.

Çalışmada ele alınan bir hususta kadınların ve erkeklerin Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin kıyaslanması yapılmıştır. Kadınlardaki Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ($\bar{x}=2.50$), erkeklerdeki Karanlık Üçlü kişilik özellikleri ile ($\bar{x}=2.50$) benzer olduğu tespit edilmiş olup, iki grup arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Erkekler ve kadınların Karanlık Üçlü kişilik özellikleri üzerine yapılan bazı çalışmalarda, erkeklerin narsisizm (Twenge et al., 2008), makyavelizm (Chonko, 1982) ve psikopati (Cale and Lilienfeld, 2002) kavramlarının her birinde kadınlardan daha fazla puana sahip oldukları gözlenmiştir. Son zamanlarda özellikle narsisizm üzerine yapılan araştırmalarda kadınlarda ve erkeklerde artış gerçekleşmekte olduğunu, ayrıca kadınların erkeklere nazaran daha ivmeli artış gösterdiği belirtilmiştir. Aydoğan ve Serbest (2017) yapmış oldukları örgütsel araştırmada kamuda çalışan 78 içdenetçinin, Karanlık Üçlü kişilik özelliği ile bazı demografik özellikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda Karanlık Üçlü kişilik özelliklerinin cinsiyete göre farklılık göstermediği bulgusuna ulaşılmıştır. Seçilen örneklemelerin özellikleri farklı olsa da bulgular birbirinden farklı veya yakın anlamlı olduğu düşünülmektedir. Sonuçların daha gerçekçi olması için farklı sosyodemografik grupları ayrı ayrı incelemek, gelecekte yapılacak çalışmaların daha doğru sonuçlar vermesini sağlayacaktır.

Çalışmada geçmiş yaşantısında disiplin cezası almış veya suç işlemiş kişilerin Karanlık Üçlü kişilik özellikleri kıyaslanmıştır. Bunun sonucunda okul disiplin

cezası almış bireylerde makyavelist kişilik özelliği ($\bar{x}=3.19$) ve narsisist kişilik özelliği ($\bar{x}=3.02$), psikopati kişilik özelliğinden ($\bar{x}=2.31$), daha baskın olduğu gözlenmiş olup anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Aynı şekilde suç işlemiş bireylerde ise makyavelist kişilik özelliği ($\bar{x}=3.65$, $sd=0.53$) ve narsisist kişilik özelliği ($\bar{x}=3.02$), psikopati kişilik özelliğinden ($\bar{x}=2.86$), daha baskın olduğu gözlenmiş olup anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Bu örnekleme göre suç işlemiş olmanın ya da işlenen suç sonucunda ceza almış olmanın karanlık üçlü özellikleri ile sırasıyla; makyavelist, narsisist ve psikopati kişilik özellikleri ile daha ilgili olduğu düşünülmektedir.

Araştırma içerisinde reddedici ebeveyn tutumuna maruz kalma durumu ile karanlık üçlü kişilik özelliği arasında pozitif yönlü ve orta derecede zayıf ilişki saptanmıştır ($r=0.062$). Reddedici ebeveyn tutumuna maruz arttıkça Karanlık Üçlü kişilik özelliği düzeyinin de artmakta olduğu ve reddedici ebeveyn tutumu ile karanlık üçlü kişilik özelliklerinin doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir. Benzer değerlendirmeye sahip bir çalışmada Karpman (1941), psikopati kişilik özelliğini birincil ve ikincil olmak üzere iki boyutta incelemiştir. Birincil boyutta genellikle yapısal eksikliklerden kaynaklı hususlar olarak düşünülmüştür. İkincil boyutta ise olumsuz ebeveyn tutumları; reddetme, cezalandırma ve müsamahakarlık gibi çevresel etmenlerden kaynaklanan davranışlardır. (Aktaran: Falkenbach et al., 2008). Karpman'ın belirtmiş olduğu ikincil psikopatiye sebep olan çevresel etmenlerden birisi de reddedici ebeveyn tutumudur. Reddedici tutuma zıt olarak düşünülen duygusal sıcak ebeveyn tutumuna maruz kalma durumu ise Karanlık Üçlü kişilik özelliği ile negatif yönlü çok zayıf ilişkiye sahiptir. ($r=-0.002$).

Çalışmadaki bir diğer nokta ise cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin makyavelist, narsisist ve psikopati kişilik özellikleri arasındaki ilişkidir. Yapılan test sonuçlarına göre cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özellikleri, diğer kişilik özelliklerine göre daha güçlü ve pozitif ilişki saptanmıştır. Bilir ve arkadaşları (1989) fiziksel temas yoluyla cinsel istismarı, vajinal, anal ve oral ilişkiler, iğfal etme, ensest ve fuhuş olarak belirlemiştir. Taciz ve tecavüz niteliği taşıyan cinsel istismar bazı hasarlara ve travmalara yol açmaktadır. Tecavüz olarak değerlendirilmeyen cinsel istismar ise bazı duygusal ve fiziksel olarak olumsuz etkiler bırakabilir. Bu düşünceye ek olarak Friedrich et al. (2001) şu öngöründe bulunmuştur; çocukluk çağında cinsel istismara maruz kalmış çocuklar genellikle bu durumu gizlemeye çalışırlar. Yalnızca cinsel istismar esnasında ya da

sonrasında beliren fiziksel hasar sonucunda bu durum ortaya çıkabilmektedir. Bu husus, araştırmalardaki cinsel istismar ve cinsel kötüye kullanım boyutlarında gerçek bilgilere ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Cinsel istismarın tespitinin bu denli zor olması, elde edilen bulgulardaki ilişki kurma ya da anlamlı farklılık elde etme ihtimalini azaltmaktadır.

6. SONUÇ

Çalışmada yapılan analizler neticesinde araştırmanın hipotezlerine ilişkin sonuçlara yer verilmiştir. Bu araştırmanın diğer bölümleri ile birlikte bu bölümünün ileriki dönemlerde yapılacak olan çalışmalara ve literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Yöntem bilgisi ve yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular, yapılacak çalışmalara ışık tutacak verilerden oluşmaktadır.

Araştırma neticesinde;

1. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinden erkekler bireylere nazaran kadınlarda karanlık üçlü kişilik özelliklerine dair ölçek skorunun benzer seviyede olduğu gözlenmiştir.
2. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinde kadın katılımcılardaki Makyavelist kişilik özelliği ve narsisist kişilik özelliği, psikopati kişilik özelliğinden daha baskın olduğu gözlenmiştir.
3. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinden okul disiplin cezası alan bireylerde makyavelist kişilik özelliği ve narsisist kişilik özelliği, psikopati kişilik özelliğinden daha baskın olduğu gözlenmiştir.
4. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinden geçmiş yaşantısında suç işlemiş üniversite öğrencilerinin Makyavelist kişilik özelliği ve narsisist kişilik özelliği, psikopati kişilik özelliğinden, daha baskın olduğu gözlenmiştir.
5. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinin ebeveynlerinin eğitim durumu ve üniversite öğrencilerinin karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin olduğu görülmüştür.
6. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinden duygusal kötüye kullanım ve duygusal ihmale maruz kalma durumu ile narsisist kişilik özelliği arasında pozitif yönlü güçlü bir ilişki tespit edilmiştir.
7. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinden okulda disiplin cezası alan ve çocukluk çağı örselenme yaşantılarından fiziksel kötüye kullanıma maruz kalma durumu ile psikopati kişilik özelliği arasında negatif yönlü zayıf bir ilişki tespit edilmiştir.

8. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinde çocukluk çağında fiziksel kötüye kullanıma maruz kalma durumunun makyavelist kişilik özelliği ile arasında (narsisist ve psikopatiye nazaran) daha güçlü fakat negatif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

9. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinden çocukluk çağında cinsel kötüye kullanıma maruz kalan bireylerin, psikopati kişilik özellikleri ile arasında pozitif yönlü zayıf bir ilişki saptanmıştır.

10. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinin reddedici ebeveyn tutumuna maruz kalma durumu ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında pozitif yönlü zayıf ilişki saptanmıştır. Reddedici ebeveyn tutumuna maruz arttıkça karanlık üçlü kişilik özelliği düzeyi de artar. Reddedici ebeveyn tutumu ile karanlık üçlü kişilik özellikleri doğru orantılıdır.

11. Araştırmaya dâhil olan üniversite öğrencilerinin duygusal sıcak ebeveyn tutumuna maruz kalma durumu ile karanlık üçlü kişilik özellikleri arasında ilişki saptanmamıştır.

7. ÖNERİLER

Araştırma sadece bir üniversitede öğrenim gören öğrenciler ana kütlelerinde gerçekleştirilmiştir. Benzer konularla ilgili daha gerçekçi bulgular elde etmek için farklı sosyodemografik yapılarıdaki bölgelere ait ana kütle (evren) seçilerek daha mukayeseli sonuçlar elde edilebilir.

Karanlık üçlü kişilik özelliklerini en fazla etkileyen düzeyleri tespit etmek için bu çalışmadaki sosyodemografik verilere ek olarak; üniversite eğitimi süresince buldukları veya seçtikleri yaşam alanları, eğitim gördükleri bölümler ve özellikleri, hobi olarak uğraştıkları bilim, sanat ve spor dalları gibi bazı özellikleri araştırmaya dâhil etmek de ileriki benzer çalışmalarda faydalı olabilir.

Yapılan bu araştırmanın sonucunda çocukluk çağına dair yaşanan travmaların tespit edilerek ileriye dönük izler bırakmasını engellemek adına terapiler ve çalışmalar veya üniversite seminerleri düzenlenebilir.

8. KAYNAKLAR

- Ackerman, R. A., Witt, E. A., Donnellan, M., Trzesniewski, K. H., Robins, R. W. & Kashy, D. A. (2011). "What Does the Narcissistic Personality Inventory Really Measure?". *Assessment*, 18, 67-87.
- Akgiray, A. (2007). Çocuk İstismarı: 8-10 Yaş Çocuklarda İstismarı Önleme Yöntemleri. Yüksek Lisans Projesi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Akhtar, R., Ahmetoglu, G. ve Chamorro-Premuzic, T. (2012). Greed is good? Assessing the Relationship Between Entrepreneurship and Subclinical Psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 54(3), 420-425.
- Akyüz, E. (2000). Çocuğun Haklarının ve Güvenliğinin Korunması. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Alisinanoğlu, F. (2003). "Çocukların Denetim Odağı ile Algıladıkları Anne Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1 (1), 97-107.
- American Psychiatric Association. (2013). Diagnostic and Statistical Manual Of Mental Disorders (5th ed.). Arlington (VA): American Psychiatric Association.
- Anderson, J.E. (1946). Parents Attitudes On Child Behaviour: A Report Of Three Studies. *Child Development*. 17: 91-97.
- Aral, N., Gürsoy, F. (2000). Boşanmış ve Boşanmamış Ebeveynlerin Çocukların Depresyon Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. (2000).
- Arnett, J. J. (2000). Emerging Adulthood: A Theory Of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*, 55 (5), 469-480.
- Arrindel WA, Sanavio E, Aguilar G. (1999.) *The Development of A Short Form of the EMBU: its appraisal with students in Greece, Guatemala, Hungary and Italy*. *Pers Individ Dif* 27: 613-28
- Arslan, R. (2016). Çocukluk Dönemi Duygusal İstismarı ile Depresyon Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aracı Rolüne İlişkin Bir Gözden Geçirme. *Klinik Psikiyatri*, 19, 202- 210.
- Asadollahi M, Jabraeili M, Jafarabadi MA, Hallaj M. Parents' Attitude Toward Child Abuse Conducted in the Health Centers of Tabriz. *International Journal of School Health*. 2016 (InPress).
- Aslan, S.H., Alparslan, N. (1999). The Validity, Reliability and Factor Structure of the Childhood Trauma Questionnaire Among A Group of University Students. *Turkish " Journal of Psychiatry*, 10(4), 275-285.
- Aydın, O. (1989). *Davranış Bilimlerine Giriş*, Eskişehir, Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi.
- Aydoğan, E. & Serbest, S. (2017). İş Yerinde Karanlık Üçlü: Bir Kamu Kuruluşunun İç Denetim Biriminde Araştırma. *Sayıştay Dergisi*.

- Aytemiz, T. (2010). Ebeveynin Kişiliği, Çocuğun Mizacı ve Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Bölümü, Psikoloji Anabilim Dalı, Gelişim Psikolojisi Bilim Dalı.
- Baldwin, A. L., Kalthorn, J., ve Breese, F. H. (1945). *Patterns of Parent Behavior*. Psychological Monographs, 19[^]-5 > 58, Pp. 1-75.
- Balkaya, A., Ceyhan, E. (2007). Lise Öğrencilerinin Suç Davranışı Düzeylerinin Bazı Kişisel ve Ailesel Nitelikler Bakımından İncelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(11),13-27.
- Bahar, G., Savaş, H. A. ve Bahar, A. (2009). Çocuk İstismarı Ve İhmali: Bir Gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4(12), 51-65.
- Baran, A. G., Demir, N. Ö. ve Ulusoy, M. D (2005). *Ebeveynin Çocuk Yetiştirme Biçimi ve Ergen Problemleri*: Ankara İli Örneği. Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(3), 367-386.
- Baumrind, D. (1966). Effects of Authoritarian Parental Control on Child Behaviors. *Child Development*, 37, 887-907. doi:10.2307/1126611.
- Baumrind, D. (1980). *New Directions in Socialization Research*. American Psychologist, 35,639-652. doi:10.1037/0003-066X.35.7.639.
- Bayraktar, S. (2015). İnsanlığın Kanayan Yarası Çocuk İstismarı ve İhmali. İstanbul: Nobel Tıp Kitapevleri.
- Bekçi, B.(2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinde Aile İçi Çocuk İstismarı ve Öfke Tetikleyicileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Benatar, D.(1998). Corporal Punishment. *Social Theory & Practice*, 24, 237-260.
- Bernstein, D. P ve Fink L, Handelsman L (1994). Initial Reliability and Validity of a New Retrospective Measure of Child Abuse and Neglect. *Am Journal Psychiatry*, 151 (10), 1132-6.
- Beyazova, U. ve Şahin, F. (2007), “Çocuk İstismarı ve İhmaline Yaklaşımında Hastane Çocuk Koruma Birimleri” *Türk Pediatri Arşivi*, 42 (özel sayı), 16-18.
- Beyazova, U. & Şahin, F. (2011). Çocuk İstismarı ve İhmali Terimleri. *Sözlük Dergisi*.
- Bilgin, A. (2008). Aile İçi Bedensel Cezaya İlişkin Bir Çalışma. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 41: 31, 29-50.
- Bilir Ş., Dönmez N. B., Arı M. ve Güneysu S. Ç. (1989). "4- 12 Yaşları Arasında 16100 Çocukta Örselenme Durumları ile İlgili Bir İnceleme", Ankara: Gözde Repro Ofset.
- Blanca, M. J., Arnau, J., López-Montiel, D., Bono, R., & Bendayan, R. (2013). Skewness and Kurtosis in Real Data Samples. *Methodology*, 9(2), 78–84.
- Bollen, K. A. (1989). *Structural Equations With Latent Variables*, John Wiley & Sons Inc., New York, USA.
- Book, A. et al. (2016). Unpacking more “evil”: What Is At The Core Of The Dark Tetrad? *Personality and Individual Differences*, 90, 269–272.
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu İ., Çoban, Ş. (2006), “Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Depresif Belirtileri Üzerine Etkisi”, *New/Yeni Symposium Journal*, 44 (2), 100-106.
- Bozdemir, F. ve Gündüz, B. (2016). Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Duygusal Zekâ İle İlişkileri. *International Journal of Human Sciences*, 13(1), 1797-1814.

- Brandenburg, O. J., , Viezzer, A. P. (2003) A Relacao Entre O Estilo Parental E Optimismo Da Crianca [A Relationship Between Parenting Styles and Children's Optimism].
- Briggs-Gowan, M. J., Carter, A. S., Clark, R., Augustyn, M., McCarthy, K. J., and Ford, J. D. (2010). Exposure To Potentially Traumatic Events in Early Childhood: Differential links to emergent psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51, 1132–1140.
- Briggs-Gowan, M. J., Carter, A. S., and Ford, J. D. (2011). Parsing The Effects Violence Exposure in Early Childhood: Modeling Developmental Pathways. *Journal of Pediatric Psychology*, 37, 11–22.
- Brown, D. W., Anda, R. F., Felitti, V. J., Edwards, V. J., Malarcher, A. M., Croft, J. B., & Giles, W. H. (2010). Adverse Childhood Experiences Are Associated With The Risk Of Lung Cancer: A Prospective Cohort Study. *BMC Public Health*, 10, 10–20.
- Brumbach, B. H., Figueredo, A. J.,and Ellis, B. J. (2009). Effects Of Harsh and Unpredictable Environments In Adolescence On Development Of Life History Strategies. *Human Nature*, 20(1), 25-51.
- Brummelman, E., Thomaes, S., Nelemans, S. A., Orobio de Castro, B. ve Bushman, B. J. (2014). My Child Is God's Gift To Humanity: Development and Validation Of The Parental Overvaluation Scale (POS). *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(4), 665-679.
- Brummelman, E., Thomaes, S., and Sedikides, C. (2016). Separating Narcissism From Selfesteem. *Current Directions in Psychological Science*, 25(1), 8–13.
- Buckels, E. E., Jones, D. N., and Paulhus, D. L. (2013). Behavioral Confirmation Of Everyday Sadism. *Psychological Science*, 24(11), 2201-2209.
- Burns, D. D. (1980), The Perfectionist Script for Self Defeat, *Psychology Today*, 34- 51.
- Büke A. S. (2006). “Çocukluk Çağı Travmaları” Ankara: MN Medikal&Nobel Tıp Kitap Sarayı, ss.767- 788.
- Cale, E. M., & Lilienfeld, S. O. (2002). Sex Differences in Psychopathy and Antisocial Personality Disorder: A Review And İntegration. *Clinical Psychology Review*, 22(8), 1179-1207.
- Campbell, W. K., Brunell, A. B. & Finkel, E. J. (2006). "Narcissism, Interpersonal Self-Regulation, and Romantic Relationships: An Agency Model Approach".In: K. D. Vohs & E. J. Finkel (Eds.) *Self and Relationships: Connecting Intrapersonal and Interpersonal Processes*. New York: Guilford Press, 57–83.
- Campbell, W. K., & Miller, J. D. (2011) .*The Handbook Of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder: Theoretical Approaches, Empirical Findings and Treatments*. John Wiley & Sons.
- Carter, G. L., Campbell, A. C., & Muncer, S. (2014). The Dark Triad Personality: Attractiveness to Women. *Personality and Individual Differences*, 56, 57-61.
- Caruth, C. (1996). *Unclaimed Experience: Trauma, Narrative and History*. Baltimore and London: The Johns Hopkins University Press
- Caruth, C. (2014). *Death in Theory. Listening to Trauma: Conversations with Leaders in the Theory and Treatment of Catastrophic Experience*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.
- Chabrol, H., Melioli, T., Van Leeuwen, N., Rodgers, R., & Goutaudier, N. (2015). The Dark Tetrad: Identifying Personality Profiles in High-School Students. *Personality and Individual Differences*, 83, 97-101.
- Chen, X., Liu, M., & Li, D. (2000). Paternal Warmth, Control and İndulgence and Their Relations to Adjustment in Chinese Children: A Longitudinal Study. *Journal of Family Psychology*, 14, 401-419.

- Child Welfare Information Gateway. (2006). Child Abuse and Neglect Fatalities: Statistics and Interventions. Washington, DC: Children's Bureau/ACYF.
- Child Welfare Information Gateway. (2013). Preventing Child Abuse and Neglect?. Washington, DC: U.S. Department of Health and Human Services,.
- Chonko, L. B. (1982). Machiavellianism: Sex Differences in the Profession of Purchasing Management. *Psychological Reports*, 51(2), 645-646.
- Christie, R. , & Geis, F. (1970) *Studies in Machiavellianism*. New York: Academic Press.
- Cleckley, H. (1976). *The Mask Of Sanity: An Attempt to Clarify Some Issues About The So-Called Psychopathic Personality*. Georgia: Mosby.
- Coates, S., & Gaensbauer, T. J. (2009). Event Trauma in Early Childhood: Symptoms, Assessment, Intervention. *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 18, 611–626.
- Cömert, E. (2018). Cinsiyete Göre Üniversite Öğrencilerinde Karanlık Üçlü: HEXACO Kişilik Özelliklerinin Yordayıcı Rolü (Yüksek lisans tezi). Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi (531141).
- Cüceloğlu, D. (2001). *Mış Gibi Yetişkinler*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Dahling, J. J., Whitaker, B. G. ve Levy, P. E. (2009). The Development and Validation Of A New Machiavellianism Scale. *Journal of Management*, 35(2), 219-257.
- Darling, N. (1999). *Parenting Style and its Correlates*. ERIC Digest, ED-PS-99-3.
- Davis, J. L., Petretic-Jackson, P. A., & Ting, L. (2001). Intimacy Dysfunction and Trauma Symptomatology: Long-Term Correlates of Different Types of Child Abuse. *Journal of Traumatic Stress*, 14(1), 63-79.
- Dennerstein, L., Guthrie, J. R. and Alford, S. (2004), "Childhood Abuse and Its Association with Mid Aged Women's Sexual Functioning", *Journal of Sex & Marital Therapy*, 30(4), 225-234.
- De Young, A. C., Kenardy, J. A., & Cobham, V. E. (2011). Trauma in early childhood: A neglected population. *Clinical Child & Family Psychology Review*, 14, 231–250.
- Depanfilis, D. (2006) *Child Neglect: A Guide For Prevention, Assessment and Intervention*. Child Abuse and Neglect User Manual Series, Washington, DC: Child Welfare Information Gateway.
- Dirik, G., Karancı A.N. ve Yorulmaz O. (2004). *Yetişkinlerin Çocukluk Anıları ve Sosyal Kaygı*. XIII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışma Kitabı, İstanbul.
- Dong, M., Giles, W. H., Felitti, V. J., Dube, S. R., Williams, J. E., Chapman, D. P., & Anda, R. F. (2004). Insights Into Causal Pathways for Ischemic Heart Disease: Adverse Childhood Experiences Study. *Circulation*, 110, 1761–1766.
- Dönmezer, İ. (2009). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. Ankara: Hegem Yayıncılık.
- Dube, S. R., Fairweather, D., Pearson, W. S., Felitti, V. J., Anda, R. F., & Croft, J. B. (2009). Cumulative Childhood Stress and Autoimmune Diseases in Adults. *Psychosomatic Medicine*, 71, 243–250.
- Durmuş, R. (2006). 3-6 Yaş Çocuğu Olan Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Anne-Baba Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Edwards, V. J., Anda, R. F., Dube, S. R., Dong, M., Chapman, D. F., & Felitti, V. J. (2005). The Wide-Ranging Health Consequences of Adverse Childhood Experiences. In K. A. Kendall-Tackett & S. M. Giacomoni (Eds.), *Child Victimization: Maltreatment, Bullying, and Dating Violence Prevention and Intervention* (pp. 8-12). Kingston (NJ): Civic Research Institute.

- Egan, V., & McCorkindale, C. (2007). Narcissism, Vanity, Personality and Mating Effort. *Personality and Individual Differences*, 43(8), 2105-2115.
- Eke, K. (2018). 4-6 Yaş Sosyal Davranış Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Çocukların Sosyal Davranışları ile Ebeveyn Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, Genç, Ana-Babalar*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Elliot, A. J. & Thrash, T. M. (2001). "Narcissism and Motivation". *Psychological Inquiry*, 12, 216–219.
- Ellis, H. (1898). Auto- Eroticism: A Psychological Study. *Alienist and Neurologist*, 19, 260–299.
- Erermiş, S. (2001). Çocuk İhmali Nedir? *İzmir Atatürk Eğitim Hastanesi Tıp Dergisi*. Cilt 39. (2), 7-10.
- Erkman, F. (1991). Çocukların Duygusal Ezimi, Çocuk İstismarı ve İhmali, Ankara: Gözde Repro Ofset.
- Ermiş, A. S., Şahin, M. Y., Demirus, B. (2018). Kısa Karanlık Üçlü (Sd3) Envanteri'nin Türk Örnekleme Uyarlanması: Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi/ JRES*, 5(2), 138-156.
- Fabj, V. (1998). "Intolerance, Forgiveness, and Promise In the Rhetoric Of Conversion: Italian Women Defy the Mafia". *The Quarterly Journal of Speech*, 84: 190–208.
- Falkenbach, D., Poythress, N. ve Creevy, C. (2008). The Exploration of Subclinical Psychopathic Subtypes and the Relationship with Types of Aggression. *Personality and Individual Differences*, 44(4), 821-832.
- Fanslow, J.L., Robinson, E.M., Crengle, S. and Prese, L. (2007). "Prevalence of Child Sexual Abuse Reported by a Cross-Sectional Sample of New Zealand Women". *Child Abuse and Neglect*. Cilt.31, Sayı.9, ss. 935–945.
- Fehr, B., Samsom, D., & Paulhus, D. L. (1992). The Construct of Machiavellianism. Twenty Years Later, *Advances in Personality Assessment* (t. 9, s. 77-116).
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Marks, J. S. (1998). Relationship of Childhood Abuse and Household Dysfunction to Many of The Leading Causes of Death in Adults: The Adverse Childhood Experiences Study. *American Journal of Preventive Medicine*, 14, 245–258.
- Fiester, S., & Gay, M. (1991). Sadistic Personality Disorder A Review of Data and Recommendations for DSMIV. 5(4). *Journal of Personality Disorder*.
- Finkelhor, D. ve Korbin, J. (1988). Child Abuse as an International Issue. *Child Abuse and Neglect*, 12, 3-23
- Foster, J. D., Shenese, J. W. & Goff, J. S. (2009). "Why Do Narcissists Take More Risks? Testing the Roles of Perceived Risks and Benefits of Risky Behaviors". *Personality and Individual Differences*, 47(8), 885–889.
- Freud, S. (1955). An Infantile Neurosis and Other Works. In James Strachey (Ed. and Trans.). The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud. Vol. 17. London: The Hogarth Press.
- Freud, S. (1989). Cinsel Yasaklar ve Normal Dışı Davranışlar. (Türkçesi: Muammer Sencer) İstanbul: Ara Yayıncılık.

- Freud, S. (çeviri:2009). Haz İlkesinin Ötesinde. (S.M. Tura,Dü., & A.Babaoğlu,Çev.) İstanbul: Metis Yayınları.
- Friedrich, W.N., Fisher, J. L., Dittner, C.A., Acton, R, Berliner, L, Butler, J., Damon, L., Davies, W.H., Gray, A. and Wright, J. (2001). Child Sexual Behavior Inventory: Normative, Psychiatric and Sexual Abuse Comparisons. *Child Maltreatment*, 6, 37-49.
- Frost, R. O., Marten, P. A., Lahart, C. ve Rosenblate, R. (1990), The Dimensions of Perfectionism, *Cognitive Therapy and Research*, 14: 449-468.
- Furnham, A., Richards, S. C., & Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of Personality: A 10 year Review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.
- Gabriel, M. T., Critelli, J. W. & Ee, J. S. (1994). "Narcissistic Illusions in Self-Evaluations of Intelligence and Attractiveness". *Journal of Personality*, 62, 143–155.
- Garbarino, J. (2017). Children and Families in the Social Environment: Modern Applications of Social Work. Routledge. Geçtan, E. (1988). Çağdaş Yaşam Ve Normal Dışı Davranışlar. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geis, F. L., Christie, R. ve Nelson, C. (1970). In search of the Machiavel. R. Christie ve F. L. Geis(Eds.). *Studies in Machiavellianism* (s. 76-95). Academic Press.
- Giammarco, E. A. ve Vernon, P. A. (2014). Vengeance and The Dark Triad: The Role of Empathy and Perspective Taking in Trait Forgivingness. *Personality and Individual Differences*, 67, 23-29.
- Gilman, R., ve Huebner, E. S. (2006). Characteristics of Adolescents Who Report Very High Life Satisfaction. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(3), 293-301.
- Glaser, D. (2002). Emotional Abuse and Neglect (Psychological Maltreatment): A Conceptual Framework, *Child abuse & neglect*, 26(6-7), s. 697-714.
- Glass, S.J. & Newman, J.P. (2006). "Recognition of Facial Affect in Psychopathic Offenders". *Journal of Abnormal Psychology*, 115, 815–820.
- Glendinning, A. (1995). Lifestyle, Health and Social Class in Adolescence. In: *Social Science and Medicine*.
- Goodman, R. D., Miller, M. D., and West-Olatunji, C. A. (2012). Traumatic Stress, Socioeconomic Status and Academic Achievement Among Primary School Students. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice and Policy*, 4, 252–259.
- Gordon, D. S. ve Platek, S. M. (2009) .Trustworthy? The Brain Knows: Implicit Neural Responses to Faces That Vary in Dark Triad Personality Characteristics and Trustworthiness. *Journal of Social, Evolutionary and Cultural Psychology*, 3(3), 182-200.
- Gölge, Z. B., Hamzaoğlu, N. ve Türk, B. (2012). Sağlık Çalışanlarının Çocuk İstismarı ve İhmali Konusundaki Farkındalık Düzeylerinin Ölçülmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 26, 86-96.
- Güler, N., Uzun, S., Boztaş, Z., Aydoğan, S., Anneleri Tarafından Çocuklara Uygulanan Duygusal ve Fiziksel İstismar/İhmal Davranışı ve Bunu Etkileyen Faktörler, *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 2002; 24(3): 128-134.
- Gündüz, B., Gökçakan,Z. (2004). Fiziksel İstismar Açısından Üniversite Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı:13,29-40.
- Gündüz, B., Çapri, B., Akbay, SE ve Tunç, A (2013). Attachment Styles, Abuse Experiences and Depression. *Educational Research and Reviews*, 8(17), 1604-1612.

- Gültekin G., Cantürk G.(2004). Ebeveynlerin Duygusal İstismar Olarak Kabul Edilen Davranışları, *Adli Psikiyatri Dergisi*, 1(2).
- Gültekin, G. (2015). Examining Dark Triad in Interpersonal Context: Their Relationship With Risk-Taking, Self-Presentation and Self-Conscious Emotions. Unpublished Master's Thesis. Istanbul: Doğuş University: Institute of Social Sciences.
- Gürüz, D. ve Eğinli A. T. (2010). *İletişim Becerileri, Anlamak, Anlatmak, Anlaşmak*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Hare, R.D. (1999). *Without Conscience: The Disturbing World of the Psychopaths Among Us*. New York: Guilford Press.
- Hare, R. D. (2003). *The Hare Psychopathy Checklist-Revised*.
- Hare R. D. ve Neumann, C. S. (2006). The PCL-R Assessment of Psychopathy: Development, structural properties and new directions. C. Patrick (Ed.). *Handbook of Psychopathy* (s. 58-88). New York: Guilford.
- Herman, J.L. (2007). Travma ve İyileşme Şiddetin Sonuçları Ev İçi İstismardan Siyasi Teröre. 1. Basım. T. Tosun. (çev.), İstanbul: Literatür Yayıncılık. (Orijinal Baskı Tarihi 1992).
- Hildyard, K. L. ve Wolfe, D. A. (2002). "Child Neglect: Developmental Issues and Outcomes", *Child Abuse and Neglect*, 26 (6-7), 679-695.
- Holtzman, N. S., & Strube, M. J. (2013). People with Dark Personalities Tend to Create A Physically Attractive Veneer. *Social Psychological and Personality Science*, 4(4), 461-467.
- Hortaçsu, N. (2003). İnsan İlişkileri. Üçüncü baskı. Ankara: İmge Kitabevi.
- Hotaman, D. (1995). *Gülhane Askeri Tıp Akademisi Sağlık Meslek Yüksek Okulu Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Tutumları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki.*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi Ankara, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- İnanç, L., Altıntaş, M. ve Barış, T. (2017). Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Kişilik Yapıları Arasındaki İlişki, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(5), 1731 / 1745.
- International Council of Nurses (ICN). (2001). Nurses, Always There For You: United Against Violence. International Nurses Day, Anti-Violence Tool Kit.
- İnsan Hakları Derneği (2008). Çocuk İhmali Ve İstismarını Önleme: Öğretmenler ve Aileler İçin Eğitim Kılavuzu. Ankara: Berkay Ofset.
- İyem, C. (2015). Makyavelist İKY: Endüstri İlişkilerinden Uzaklaşmak. *Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*.
- Jakobwitz, S., & Egan, V. (2006). The Dark Triad and Normal Personality Traits. *Personality and Individual Differences*, 40, 331-339.
- Johnson, B. M., Shulman, S., & Collins, W. A. (1991). Systemic Patterns of Parenting As Reported By Adolescents: Developmental Differences and Implications for Psychosocial Outcomes. *Journal of Adolescent Research*, 6, 235-252.
- Jonason, P. K., Li, N. P., Webster, G. D., & Schmitt, D. P. (2009). The Dark Triad: Facilitating A Short-Term Mating Strategy in Men. *European Journal of Personality*, 23(1), 5-18.
- Jonason, P. K. ve Tost, J. (2010). I Just Cannot Control Myself: The Dark Triad and Selfcontrol. *Personality and Individual Differences*, 49(6), 611-615.
- Jonason, P. K., Luevano, V. X. ve Adams, H. M. (2012a). How the Dark Triad Traits Predict Relationship Choices. *Personality and Individual Differences*, 53(3), 180-184.

- Jonason, P. K. ve Schmitt, D. P. (2012). What Have You Done for Me Lately? Friendshipselection in The Shadow of the Dark Triad traits. *Evolutionary Psychology*, 10 (3), 400-421.
- Jonason, P. K., Slomski, S., & Partyka, J. (2012b). The Dark Triad at Work: How Toxic Employees Get Their Way. *Personality and Individual Differences*, 52(3), 449-453.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2009). Machiavellianism.
- Jones, D. N., & Paulhus, D. L. (2011). The Role Of İmpulsivity in The Dark Triad of Personality. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 679-682.
- Jones, D. N. (2013). What"s Mine is Mine and What's Yours is Mine: The Dark Triad and Gambling with Your Neighbor's Money. *Journal of Research in Personality*, 47(5), 563-571.
- Jones, D. N. (2014). "Risk in the Face of Retribution: Psychopathic Individuals Persist in Financial Misbehavior Among the Dark Triad". *Personality and Individual Differences*, 67,109-113.
- Jones, D.N., & Paulhus, D. L. (2014). Introducing the Short Dark Triad (SD3): A brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21, 28-41.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). *Kültürel Psikoloji - Kültür Bağlamında İnsan ve Aile*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kağıtçıbaşı, Ç.(1999). *Yeni İnsanlar ve İnsanlar*, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kağıtçıbaşı, Ç . (2012). Türkiye'de Aile Kültürü. *Kadın Araştırmaları Dergisi*.
- Kalaycı Ş. (2009). SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri. Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Kandır, A., & Alpan, Y. (2008). Okul Öncesi Dönemde Sosyal- Duygusal Gelişime Anne-Baba Davranışlarının Etkisi. *Aile ve Toplum*, 10(4), 33-38.
- Kanel, K. (2015). *A Guide to Crisis İntervention* (5th ed.). Belmont (CA): Brooks.
- Kanten, P. (2014). Narsistik Kişilik Özelliğinin Örgütsel Vatandaşlık Davranışı Üzerindeki Etkisinde Örgüt İkliminin Düzenleyici Rolü. *İstanbul Üniversitesi İşletme İktisadi Enstitüsü Yönetim Dergisi*, 25(76), 160-184.
- Kanten, P., Yeşiltaş, M., & Arslan, R. (2015). Kişiliğın Karanlık Yönünün Üretkenlik Karşıtı İş Davranışlarına Etkisinde Psikolojik Sözleşmenin Düzenleyici Rolü. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(2), 365-391.
- Kara B., Biçer Ü., Gököl A. S.(2004). Çocuk istismarı, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2).
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Karpman, B. (1941). On the Need of Separating psychopathy İnto Two Distinct Clinical Types: The Symptomatic and the Idiopathic. *Journal of Criminal Psychopathology*, 3.
- Kaya, F. (2010). Çocukluk Döneminde Yaşanan İstismarın Kişilerarası İlişki Tarzları Üzerindeki Etkisi: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kempe, C. H., Silverman, F. N., Steele, B. F., Droegemueller, W., ve Silver, H. K. (1985). The Battered-Child Syndrome. *Child Abuse and Neglect*, 9, 143-154.
- Kernberg, O. F. (1970). Factors İn The Psychoanalytic Treatment of Narcissistic Personalities. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 18(1), 51-85.
- Keysers, C. (2011). *The Emphatic Brain*, California: Social Brain Press.
- Kılıç, C. (2008). Depremzedelerde Ruh Sağlığı Hizmeti Kullanımı: 1999 Depremlerinin Sonuçları. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(2).

- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self: A systematic approach to the psychoanalytic treatment of narcissistic personality disorders*. Chicago: University of Chicago Press.
- Korkut, Ş. (2012). *Lise Öğrencilerinde Çocukluk Örselenme Yaşantıları ve Öfke İfade Biçimleri İle Benlik Saygısı ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Krizan, Z. (2018). The Narcissism Spectrum Model: A Spectrum Perspective on Narcissistic personality. A. D. Hermann, A. B. Brunell ve J. D. Foster (Eds.). *Handbook of Trait Narcissisms: Key Advances, Research Methods and Controversies* (s. 15-25). Springer.
- Kulaksızoğlu, A. (2001), *Ergenlik Psikolojisi*, 4. Baskı, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Lakey, C., Rose, P., Campbell, W. K. & Goodie, A. S. (2008). "Probing the Link between Narcissism and Gambling: The Mediating Role of Judgment and Decision-Making Biases". *Journal of Behavioral Decision Making*, 21, 113–137.
- Levy, K. N., Ellison, W. D., & Reynoso, J. S. (2011). A Historical Review of Narcissism and Narcissistic Personality. In Campbell, W. K., & Miller, J. D. (Eds.) *The Handbook of Narcissism and Narcissistic Personality Disorder*. (pp. 3-13). New Jersey: John Wiley & Sons.
- Lieberman, A. F., & Knorr, K. (2007). The Impact of Trauma: A Developmental Framework for Infancy and Early Childhood. *Psychiatric Annals*, 37, 416–422.
- Linton, D. K. & Wiener, N. I. (2001). "Personality and Potential Conceptions: Mating Success in a Modern Western Male Sample". *Personality and Individual Differences*, 31, 675–688.
- Losel, F. & Schmucker, M. (2004). "Psychopathy, Risk Taking and Attention: A Differentiated Test of the Somatic Marker Hypothesis". *Journal of Abnormal Psychology*, 113, 522–529.
- Lynam, D. R., Gaughan, E. T., Miller, J. D., Miller, D. J., Mullins-Sweatt, S., & Widiger, T. A. (2011). Assessing the basic traits associated with psychopathy: Development and validation of the Elemental Psychopathy Assessment. *Psychological Assessment*, 23(1), 108.
- Maccoby, E. ve Martin, J. (1983). *Socialization in the Context of the Family: Parent-Child Interaction*. Newyork: Wiley.
- McHoskey, J. W., Worzel, W., & Szyarto, C. (1998). Machiavellianism and Psychopathy. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(1), 192.
- Mckinney, C., Donnelly, R., ve Renk, K. (2008). Perceived Parenting, Positive and Negative Perceptions of Parents, and Late Adolescent Emotional Adjustment. *Child and Adolescent Mental Health*, 13(2), 66-73.
- Mealey, L. (1995). The Sociobiology of Sociopathy: An Integrated Evolutionary Model. *Behavioral and Brain Sciences*, 18(3), 523-541.
- Murat, G. (2017). *Karanlık Kişilik Özellikleri ile Sinizm Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Myers, E. M. & Zeigler-Hill, V. (2012). "How Much Do Narcissists Really Like Themselves? Using the Bogus Pipeline Procedure to Better Understand the Self-Esteem of Narcissists". *Journal of Research in Personality*, 46, 102–105.
- Orlansky, H. (1949) *Infant Care and Personality*. *Psychology Bulletin*. 46: 1-48.
- Özcan, Ç., Aydoğan, Y. (2014). *Aile Katılımı ile Çocukların Akademik Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Anne-Baba Görüşlerine Göre İncelenmesi*. *Millî Eğitim*, 202: 19-36.

- Özer, Ö., Uğurluoğlu, Ö., Kahraman, G. ve Avcı, K. (2016). Hemşirelerin Karanlık Kişilik Özelliklerinin Sosyo-Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(3), 205-218.
- Özguven, İ. E. (2010). *Ailede İletişim ve Yaşam*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özsoy, E. ve Ardiç, K. (2017). Karanlık Üçlü'nün (Narsisizm, Makyavelizm ve Psikopati) İş Tatminine Etkisinin İncelenmesi. *Yönetim ve Ekonomi*, 24(2), 391-406.
- Öztürk, İ. (1990). Ana-Baba Tutumlarının Üniversite Öğrencilerinin Bağımsızlık Duygularını Anlama, Yakınlık Basatlık, Kendini Suçlama ve Saldırganlık Düzeyine Etkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özyürek, A, Sahin, T. F.(2005). 5-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Tutumlarının İncelenmesi. *Ankara-Türkiye G.Ü., Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 25, Sayı 2. (2005).
- Paavilainen, E. ve Tarkka, M. T. (2003). Definition and Identification of Child Abuse by Finnish Public Health Nurses. *Public Health Nursing*, 20 (1), 49-55.
- Pacheco, J., Teixeira, M. A. ve Gomes, W. (1999). Estilos Parentais E Desenvolvimento De Habilidades Sociais Na Adolescência. *Psicologia: Teoria e Pesquisa*.
- Pailing, A., Boon, J., & Egan, V. (2014). Personality, the Dark Triad and Violence. *Personality and Individual Differences*, 67, 81-86.
- Patrick CJ, Benning SD, Blonigen DM, Hicks BM, Iacono WG. Estimating Facets of Psychopathy From Normal Personality Traits: A Step Toward Community-Epidemiological Investigations. *Assessment*. 2005; 12: 3–18.
- Paulhus, D. L., & Williams, K. M. (2002). The Dark Triad of Personality: Narcissism, Machiavellianism and Psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563.
- Paulussen-Hoogbeem, M. C., Stams, G. J. J., Hermanns, J. M. A., Peetsma, T. T. D., ve van den Wittenboer, G. L. H. (2008). *Parenting Style As A Mediator Between Children's Negative Emotionality and Problematic Behavior in Early Childhood*. *The Journal of Genetic Psychology*, 169, 209-226. doi: 10. 3200/GNTP.1 69.3.09-226.
- Parlamentolar Arası Birlik ve UNICEF (2004). Çocuğun Korunması Parlamenterler için El Kitabı. İsviçre: SRO-Kundigç.
- Pavot, W., ve Diener, E. (1993). Review of the Satisfaction with Life Scale. *Psychological Assessment*, 5(2), 164-172.
- Pelcovitz D., Kaplan S.J., Ellenberg A., Labruna V., SalzingerS., Mandel F. and Weiner M. (2000). "Adolescent Physical Abuse: Age at Time of Abuse and Adolescent Perception of Family Functioning", *Journal of Family Violence*, 15(4), 375-389.
- Pelendecioğlu, B., Bulut, S. (2009). Çocuğa Yönelik Aile İçi İstismar. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Dergisi*, 9(1).
- Pham, T. H., Ducro, C. & Luminet, O. (2010). "Psychopathy, Alexithymia and Emotional Intelligence in a Forensic Hospital". *The International Journal of Forensic Mental Health*, 9, 24–32.
- Pincus, A. L., & Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological Narcissism and Narcissistic Personality Disorder. *Annual Review of Clinical Psychology*, 6(1), 421–446.
- Polat, O. (1997). *Vurursan kırılır*. İstanbul: Analiz Yayınları.
- Polat, O.(2001). Çocuk ve Şiddet. 320-325. Der Yayınevi
- Polat, O. (2004). *Klinik Adli Tıp*, 85-131. Der Yayınları.

- Polat O.(2007) Tüm boyutlarıyla çocuk istismarı 1 / Tanımlar, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.74.
- Rauthmann, J. F., & Kolar, G. P. (2012). How “dark” are the Dark Triad traits? Examining the Perceived Darkness of Narcissism, Machiavellianism and psychopathy. *Personality and Individual Differences*, 53(7), 884–889.
- Rauthmann, J. F. ve Kolar G. P. (2013). The Perceived Attractiveness and Traits of The Dark Triad: Narcissists are Perceived as Hot, Machiavellians and Psychopaths Not. *Personality and Individual Differences*, 54 (5), 582-586.
- Ray, J. J. ve Ray, J. A. B. (1982). Some Apparent Advantages of Subclinical Psychopathy. *The Journal of Social Psychology*, 117(1), 135-142.
- Read, J., Van Os, J., Morrison, A. P., & Ross, C. A. (2005). Childhood Trauma, Psychosis and Schizophrenia: A Literature Review With Theoretical and Clinical Implications. *Acta Psychiatrica Scandinavia*, 112, 330–350.
- Read, J., Fosse, R., Moskowitz, A., & Perry, B. (2014). The Traumagenic Neurodevelopmental Model of Psychosis Revisited. *Neuropsychiatry*, 4(1), 65-79.
- Read, K. H. (1945). Parents’ Expressed Attitudes and Childrens Behaviour. *Journal of Consulting Psychology*. 9: 95-100
- Rohner, P. R. (1998). Father Love and Child Development: History and Current Evidence. *Current Directions in Psychological Science*, 7, 157-161.
- Runyan D., Wattam C., Ikeda R., Hassan F., Ramiro L.(2002). Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers,.
- Rushton, J. P. (1985). Differential K theory: The Sociobiology of Individual and Group Differences. *Personality and Individual Differences*, 6(4), 441-452.
- Santrock, J. (2009). *Life Span Development* (12th Edition ed.). New York: Mc Graw-Hill.
- Schaefer, E. S. (1965) *Children's Report of Parental Behavior: An Inventory*. *Child Development* 36: 413-424.
- Schimmenti, A., Capri, C., La Barbera, D., Caretti, V. (2014).” Mafia and Psychopathy”. *Criminal Behaviour and Mental Health*. 24(5), 321-331.
- Schmitt, W. A., Brinkley, C. A. & Newman, J. P. (1999). "Testing Damasio “s Somatic Marker Hypothesis with Psychopathic Individuals: Risk Takers or Risk Averse?". *Journal of Abnormal Psychology*, 108, 538–543.
- Sertelin, Ç. (2003). Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları ile İlişkisi (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı.
- Sharma Y, Mathur K.(2019). Assessment of Knowledge And Attitude About Child Abuse Amongst Parents Visiting Rural Tertiary Care Hospital in Central India. *J Family Med Prim Care*; 8:3 525-30.
- Singh, A. (2017). Analysis of Bapsi Sidhwa’s Ice-Candy-Man in the Light of the Freudian Theory of Nachträglichkeit ‘Deferred Action’. *The Criterion: An International Journal in English* 8(2), 1047-1067.
- Smith B., Allison M, Stephen P, Hinshaw (2006). “Linkages Between Child Abuse and Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder in Girls: Behavioral and Social Correlates”. *Child Abuse and Neglect*, Cilt.30, Sayı. 11, ss.1239–1255.
- Sprinthall, N.A. ve Collins, W.A. (1995). *Adolescents psychology: A developmental view*. New York: McGraw-Hill.

- Steel, P., Schmidt, J., & Shultz, J. (2008). Refining the Relationship Between Personality and Subjective Well-Being. *Psychological bulletin*, 134(1), 138.
- Steinberg, L., Mounts, N. S., Lamborn, S. D., & Dornbusch, S. M. (1991). Authoritative Parenting and Adolescent Adjustment Across Varied Ecological Niches. *Journal of Research on Adolescence*, 1(1), 19–36.
- Stewart, A. E., & Stewart, E. A. (2006). The Preference to Excel And Its Relationship to Selected Personality Variables. *Journal of Individual Psychology*, 62, 270-284.
- Stodgil, R. M. (1936). The Measurement of Attitudes Toward Parental Control and The Social Adjustment of Children. *Journal of Applied Psychology*, 20: 359-367.
- Strine, T. W., Dube, S. R., Edwards, V. J., Prehn, A. W., Rasmussen, S., Wagenfeld, M., Croft, J. B. (2012). Associations Between Adverse Childhood Experiences, Psychological Distress and Adult Alcohol Problems. *American Journal of Health Behavior*, 36, 408–423.
- Suldo, S. M., ve Huebner, E. S. (2004). *The Role of Life Satisfaction in the Relationship Between Authoritarian Parenting Dimensions and Adolescent Problem Behavior*. *Social Indicators Research*, 66, 165- 195.
- Sudbrack, R., Manfro, P., Kuhn, I., de Carvalho, H., & Lara, D. (2015). What Doesn't Kill You Makes You Stronger and Weaker: How Childhood Trauma Relates to Temperament Traits. *Journal of Psychiatric Research*, 123-129.
- Şahin, F. (2002), “Çocuk İhmali: Tanı ve Tedavide Hekimler İçin İpuçları”, *Klinik Pediatri Dergisi*, 1 (3), 103-106.
- Şahin Zeteroğlu, E. (2014). Altı Yaşındaki Çocukların Anne Baba Tutumları ile Çoklu Zekâ Alanları ve Grup İçi Etkinlik Düzeyleri Arasındaki İlişkin (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı.
- Şar V.(1998). *Kötüye Kullanım ve İhmal ile İlişkili Sorunlar, Temel Psikiyatri*. Güleç C, Köroğlu E (editörler) Ankara, Hekimler Yayın Birliği Yayıncılık.
- Taner, Y., Gökler, B. (2004). Çocuk İstismarı ve İhmali: Psikiyatrik yönleri, *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82–6.
- Teicher, M. H., Anderson, C. M., & Polcari, A. (2012). Childhood Maltreatment is Associated with Reduced Volume in the Hippocampal Subfields CA3, Dentate Gyrus and Subiculum. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 109(9), E563–E572.
- Thomaes S. ve Brummelman E. (2018). Parents' Socialization of Narcissism in Children. A. D. Hermann, A. B. Brunell ve J. D. Foster (Eds.). *Handbook of Trait Narcissims: Key Advances, Research Methods and Controversies* (s. 143-148). Springer.
- Topbaş M. (2004). “İnsanlığın Büyük Bir Ayıbı: Çocuk İstismarı”. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, Cilt.3, Sayı.4, ss.76-80.
- Topçu, S. (2009). *Cinsel İstismar*. Ankara: Phoenix Yayınları
- Trémolière, B., and Djeriouat, H. (2016). The Sadistic Trait Predicts Minimization of Intention and Causal Responsibility in Moral Judgment. *Cognition*, 146, 158-171.
- Trevino, L. K. & Youngblood, S. A. (1990). Bad Apples in Bad Barrels: A Causal Analysis of Ethical Decision-Making Behavior. *Journal of Applied Psychology*, 75, 378–385.
- Turan, A. ve Tıraş, Z. (2016). Çocuk İhmal ve İstismarı. N. Sargın, S. Avşaroğlu & A. Ünal (Ed.), *Eğitimden Psikolojik Yansımalar*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Turla, A. (2002). Çocuk İstismarı ve İhmali Olgularında Tıbbi Yaklaşım. *OMÜ Tıp Dergisi*,19(4), 291–300.

- Türk, B. ve Tekin, A. (2018). Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmaları ile Flört Şiddeti Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Turaz Akademi – Adli Bilimler 2018. İstanbul: Akademisyen Kitabevi.
- Türkiye İstatistik Kurumu (2016). Aile Yapısı Araştırması, Erişim:<http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21869> (05.04.2020).
- Türkiye İstatistik Kurumu (2019). Çocuk İşgücü Araştırması, Erişim:<http://tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33807> (05.04.2020).
- Türkkan, T., & ve Odacı, H. (2018). Liseli Ergenlerde Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantılarının Cinsiyet, Gelir Düzeyi ve Ebeveyn Eğitim Durumuna Göre İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 29(1), 71-89.
- Twenge, J. M., Konrath, S., Foster, J. D., Keith Campbell, W., & Bushman, B. J. (2008). Egos Inflating Over Time: A Cross-Temporal Meta-Analysis of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality*, 76(4), 875-902.
- Uluğtekin, S. (1991). Hükümlü Çocuklar ve Yeniden Toplumsallaşma. Ankara: Bizim Büro Yayınları.
- UNICEF (2010). Türkiye’de Çocuk İstismarı ve Aile İçi Şiddet Araştırması, Erişim:<http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismari-raporu-tr.pdf> (18.03.2020).
- Uysal, A. N. (2016). *Predicting relationship satisfaction: Dark Triad Personality Traits, Love Attitudes, Attachment Dimensions*. Yüksek Lisans Tezi.. (443107, Ulusal Tez Merkezi veri tabanından erişildi).
- Veselka, L., Schermer, J. A., Martin, R. A., ve Vernon, P. A. (2010). Relations between humor styles and the Dark Triad traits of personality. *Personality and Individual Differences*, 48(6), 772-774.
- Vize, C. E., Lynam, D. R., Collison, K. L., & Miller, J. D. (2018). Differences Among Dark Triad Components: A Meta-Analytic Investigation. *Personality Disorders*, 9(2), 101- 111.
- Vonk, J., Zeigler-Hill, V., Mayhew, P. & Mercer, S. (2013). "Mirror, Mirror on the Wall, Which Form of Narcissist Knows Self and Others Best of All?". *Personality and Individual Differences*, 54 (3), 396–401.
- Wagner, M. E., Schubert, D. S. P., Schubert, H. J. P. ve Reese, H. J. (1985). Effects Of Sibling Spacing On Intelligence, Interfamilial Relations, Psychological Characteristics Mental and Physical Health. *Advances in Child Development and Behavior*. c.19. New York: Academic Pres.
- Wagner B.M., Cohen P., Brook, J.S. (1996). Parent/adolescent relationships: Moderators of The Effects of Stressful Life Events. *Journal of Adolescent Research*.
- Wai, M. ve Tiliopoulos N. (2012). The Affective and Cognitive Empathic Nature of the Dark Triad of Personality. *Personality and Individual Differences* 52(7),794-799.
- Wallace, G. H. (2007). Hospital-Based Multidisciplinary Teams Can Prevent Unnecessary Child Abuse Reports and Out-Of-Home Placements. *Child Abuse and Neglect*. Cilt.31, Sayı.6, ss.623–629.
- White, J. M. ve Acar, N. V. (1998). *Çocukla İletişim*. Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları. Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 971. Eğitim Dizisi: 32.
- White, L., Klein, A., Kirschbaum,C., Kurz-Adam, M., Uhr, M., & Muller-Myhsok, B. (2015). Analysing Pathways from Childhood Maltreatment to Internalising Symptoms and Disorders in Children and Adolescents (AMIS): A Study Protocol. *BioMed Central*, 15(126), 1-18.

- World Health Organization (2002). Child Abuse and Neglect by Parents and Other Caregivers. In Krug, E. G., Dahberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. (Eds), World Report on Violence and Health (pp.59- 86).
- World Health Organization (2006). The World Health Report 2006-Working Together for Health. Web: <http://www.who.int/whr/2006/en/> ,(22.03.2020).
- World Health Organization (2015). Violence Prevention Alliance, The Ecological Model. <http://www.who.int/violenceprevention/approach/ecology/en/> (21.03.2020)
- Yavuzer, H. (2011). Ana Baba Okulu: Ana Baba Eğitimi & Aile İçi İletişim Becerileri (15.Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2018). Ana-Baba Ve Çocuk (Cilt 28). Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yayak, A., Türk, B., Hamzaoğlu, N. (2019). "A Psycho-Social Investigation On The Causes Of Juvenile Delinquency". International Journal of Humanities and Social Development Research, Volume 3, № 2, 2019, 50-64. doi: 10.30546/2523-4331.2019.3.2.50
- Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: DetayYayıncılık.
- Young, M. H., Miller, B. C., Norton, M. C., ve Hill, E. J. (1995). The Effect of Parental Supportive Behaviors on Life Satisfaction of Adolescent Offspring. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 813-822.
- Young, L., Koenigs, M., Kruepke, M. & Newman, J.P. (2012). "Psychopathy Increases Perceived Moral Permissibility of Accidents". *Journal of Abnormal Psychology*, 121, 659–667.
- Zindler, P., Hogan, A., & Graham, M. (2010). Addressing the Unique and Trauma-Related Needs of Young Children. Tallahassee (FL): Florida State University Center for Prevention and Early Intervention Policy.
- Zoroğlu, S.S., Tüzün, Ü., Şar, V., Öztürk M., Eröcal Kora, M. ve Alyanak, B. (2001). Çocukluk Dönemi İhmal ve İstismarın Olası Sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2(2), 69-78.
- Zuckerman, M. & O'Loughun, R. E. (2009). "Narcissism and Well-Being: A Longitudinal Perspective". *Personality and Individual Differences*, 39, 957–972.

9. EKLER

EK 1: Sosyo-demografik Bilgi Formu

1) Cinsiyetiniz?

- a) Kadın b) Erkek

2) Yaşınız? .....

3) Eğitim durumunuz nedir?

- a) İlkokul b) Ortaokul c) Lise d) Üniversite e) Yüksek lisans/Doktora

4) Medeni durumunuz?

- a) Evli b) Bekâr c) Boşanmış d) Eşi vefat etmiş

5) Okulda disiplin cezası aldınız mı?

- a) Hayır b) Evet

6) Daha önce herhangi bir suç işlediniz mi?

- a) Hayır b) Evet (belirtiniz) .....

(Cevabınız evet ise) ceza alıp almadığınızı belirtiniz

Aldım ( ) Almadım ( )

Ceza aldıysanız (belirtiniz “hapis, para vs”) .....

7) Annenizin eğitim durumu nedir?

- a) Okur-yazar değil b) İlkokul c) Ortaokul d) Lise e) Ön lisans / Lisans f) Yüksek lisans ve üzeri

8) Babanızın eğitim durumu Nedir?

- a) Okur-yazar değil b) İlkokul c) Ortaokul d) Lise e) Ön lisans / Lisans f) Yüksek lisans ve üzeri

9) Ailenizin gelir düzeyi nasıldır?

- a) Düşük b) Orta c) Yüksek

10) Geldiğiniz/yetiştirdiğiniz aile türü nasıldır?

- a) Çekirdek aile b) Geniş aile c) Parçalanmış aile

11) Yaşamınızın çoğunluğunu geçirdiğiniz yer?

- a) Büyükşehir (İstanbul, Ankara vb.) b) İl/ Şehir c) İlçe d) Kasaba e) Köy

12) Annenizin çocuk yetiştirme tutumunu aşağıdaki tanımlardan hangisi size göre en iyi ifade etmektedir?

- a) Otoriter b) Tutarsız c) Aşırı koruyucu d) İlgisiz e) Demokratik

13) Babanızın çocuk yetiştirme tutumunu aşağıdaki tanımlardan hangisi size göre en iyi ifade etmektedir?

- a) Otoriter b) Tutarsız c) Aşırı koruyucu d) İlgisiz e) Demokratik

EK 2: Çocukluk Örselenme Yaşantıları Ölçeği (ÇÖYÖ)

Ölçekte 40 ifade vardır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, ifadede belirtilen davranışı çocukluğunuzda gerçekten yaşayıp yaşamadığınızı doğru olarak işaretlemeniz beklenmektedir. Vereceğiniz karara göre ilgili ifade için 5 yanıt seçeneğinden birini işaretleyiniz. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederim.

1- Ben çocukken ailemde birileri bana vurur ya da beni döverdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

2- Ben çocukken, hiç kimse benimle ilgilenmediği için, kendi bakımımı kendim daha iyi yaptığımı hissedirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

3- Ben çocukken, ailemdeki kişiler birbiriyle tartışır, kavga ederdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

4- Ben çocukken, ailemde benimle ilgilenen ve beni koruyan birinin olduğunu bilirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

5- Ben çocukken, ailemde bana bağırıp çağırın biri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

6- Ben çocukken, annemi ya da kardeşlerimi dövülürken ya da onlara vurulurken gördüm.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

7- Ben çocukken gereksinim olan sevgi ve ilgiyi gördüm.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

8- Ben çocukken, ailemde kendimi önemli ya da özel hissetmemi sağlayan biri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

9- Ben çocukken, ailemde kendimi dövüşerek, ona vurarak, ya da ondan kaçarak korumak zorunda kaldığım biri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

10- Ben çocukken, ailemde, başarılı biri olmamı isteyen, bir kişinin varlığını hissedirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

11- Ben çocukken, değişik zamanlarda değişik kişilerin yanında yaşadım(değişik yakınlarımla ya da evlatlık verildiğim ailelerle).

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

12- Ben çocukken, sevildiğimi hissedirdim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

13- Ben çocukken, annem ve babam, bana ve kardeşlerime eşit davranmaya çalışırlardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

14- Ben çocukken, ailemdeki kişilerden, bir doktora ya da hastaneye gitmek zorunda kalacak kadar denli dayak yediğim oldu.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

15- Ben çocukken, ailemde, beni başımın belaya girmesinden koruyan birileri vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

16- Ben çocukken, ailemdelikiler, beni bir yerlerim çürüyecek ya da iz kalacak denli döverdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

17- Ben çocukken, bir yetişkinle ya da benden en az beş yaş büyük birisiyle cinsel ilişkim oldu.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

18- Ben çocukken, kemer, sopa, oklava, ya da benzeri sert cisimlerle dövülerek cezalandırıldım.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

19- Ben çocukken, ailemizin üyeleri birbirlerini korurlardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

20- Ben çocukken, annemle babam ayrı yaşardı ya da boşanmıştı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

21- Ben çocukken, fiziksel olarak istismar edildiğime inanıyorum. (Fiziksel istismar: çocuğa tokat, yumruk, itip-kakma, tekme, sarsma ve çimdikleme şeklinde şiddet uygulanmasıdır.)

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

22- Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni kötü etkilerden korumaya çalıştılar.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

23- Ben çocukken, evde bana bakan ve benim sorumluluğumu üstlenen bir kişi vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

24- Ben çocukken, öğretmen, komşu ya da doktor gibi kişilerin dikkatini çekecek denli kötü dayak yedim.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

25- Ben çocukken, ailemde denetimsiz davranışları olan kişiler vardı.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

26- Ben çocukken, ailemdeki kişiler beni okula devam etmem ve eğitimimi sürdürmem için yüreklendirdi.

(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

- 27- Ben çocukken bana verilen cezalar çok katıydı.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 28- Ben çocukken, ailemdaki kişiler birbirine yakındılar.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 29- Ben çocukken, birisi bana cinsel amaçla dokunmayı ya da kendisine dokundurmayı denedi.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 30- Ben çocukken, ailemdaki kişiler beni itip kalktı.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 31- Ben çocukken birisi, kendisiyle cinsel ilişkim olmazsa beni incitmekle ve hakkımda yalanlar söylemekle tehdit etti.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 32- Ben çocukken, çocukluğum mükemmeldi.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 33- Ben çocukken, ailemde incitilmekle korkutuldum.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 34- Ben çocukken, birisi benimle cinsel içerikli davranışlara girmeyi ya da bana cinsellikle ilgili bir şeyler izletmeyi denedi.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 35- Ben çocukken, ailemde bana güvenen biri vardı.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 36- Ben çocukken, duygusal olarak istismar edildiğime inanıyorum. (Duygusal istismar: çocuğu olumsuz olarak etkileyecek davranışlarda bulunulması, çocuğa ihtiyacı olan sevgi ve ilginin verilmemesidir.)
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 37- Ben çocukken, ailemdaki kişiler ne yaptığım ile ilgilenir gibi gözükmeler ya da ne yaptığımı bilmezlerdi.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 38- Ben çocukken, dünyadaki en iyi aileye sahiptim.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 39- Ben çocukken, cinsel olarak istismar edildiğime inanıyorum. (Cinsel istismar: Bir çocuğun bir yetişkin tarafından cinsel doyum için kullanılmasıdır.)
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık
- 40- Ben çocukken, ailem güç ve destek kaynağımdı.
(1) Hiçbir zaman (2) Nadiren (3) Bazen (4) Sıklıkla (5) Çok sık

EK 3: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları – Çocuk Formu

Ölçekte çocukluğunuz ile ilgili bazı ifadelerin yer aldığı 23 soru bulunmaktadır. Anketi doldurmadan önce aşağıdaki yönergeyi lütfen dikkatle okuyunuz:

- Anketi doldururken, anne ve babanızın size karşı olan davranışlarını nasıl algıladığınızı hatırlamaya çalışmanız gerekmektedir. Anne ve babanızın çocukken size karşı davranışlarını tam olarak hatırlamak bazen zor olsa da, her birimizin çocukluğumuzda anne ve babamızın kullandıkları prensiplere ilişkin bazı anılarımız vardır.
- Her bir soru için anne ve babanızın size karşı davranışlarına uygun seçeneği yuvarlak içine alın. Her soruyu dikkatlice okuyun ve muhtemel cevaplardan hangisinin sizin için uygun cevap olduğuna karar verin. Soruları anne ve babanız için ayrı ayrı cevaplayın.

1. Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı ya da ters davranırlardı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

2. Anne ve babam beni överlerdi.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

3. Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasımı isterdim.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

4. Anne ve babam bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

5. Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığının hesabını vermek zorundaydım.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

6. Anne ve babam ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çalışırlardı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

7. Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

8. Anne ve babam, bana bir şey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklardı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

9. Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

10. Anne ve babam davranışları ile örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmeme neden olurlardı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

11. Anne ve babamın bana bir şey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

12. Benim için bir şeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissettim.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

13. Bana ailenin “yüz karası” ya da “günah keçisi” gibi davranırdı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

14. Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiğini gösterirdi.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

15. Anne ve babamın, erkek ya da kız kardeşimi(lerimi) beni sevdiğinden daha çok sevdiğini hissedirdim.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

16. Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurlardı.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

17. Anne ve babam, pek fazla umursamadan, istediğim yere gitmeme izin verirdi.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

18. Anne ve babamın, yaptığım her şeye karıştıklarını hissedirdim.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

19. Anne ve babamla, aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim.

	Hayır, zaman	hiçbir	Evet, sırada	arada	Evet, sık sık	Evet, zaman	çoğu
Baba	1		2		3		4
Anne	1		2		3		4

20. Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

21. Anne ve babam, küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırlardı.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

22. Anne ve babam, nasıl giyinmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

23. Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissedirdim.

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

EK 4: Kısa Karanlık Üçlü (SD3) Envanteri

Ölçekte 27 ifade vardır. Sizden, her ifadeyi dikkatle okuyup, ifadede belirtilen kişilik özellikleri davranışının kendinize uygun olup olmadığını doğru olarak işaretlemeniz beklenmektedir. Vereceğiniz karara göre ilgili ifade için 5 yanıt seçeneğinden birini işaretleyiniz. Cevaplarınızı iyice düşünerek ve içtenlikle vermeniz, araştırmanın sağlığı bakımından çok önemlidir. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun olan seçeneğin karşısına çarpı (x) işareti koyunuz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1. Sırlarınızı başkalarıyla paylaşmak akıllıca değildir.	1	2	3	4	5
2. İnsanlar zorunlu olmadıkça sıkı bir şekilde çalışmamalıdır.	1	2	3	4	5
3. Önemli insanları kendi tarafınıza çekmek için her şeyi yapabilirsiniz.	1	2	3	4	5
4. İleride işinize yarabileceğini düşündüğünüz için, insanlarla çatışmaktan kaçınmalısınız.	1	2	3	4	5
5. İnsanlara karşı ileride kullanabileceğiniz bilgileri bir kenarda tutmak, akıllıca bir iştir.	1	2	3	4	5
6. İnsanlardan öğ almak için doğru zamanı beklemelisiniz.	1	2	3	4	5
7. Diğer insanların hakkımızdaki her şeyi bilmelerine gerek yok, bu nedenle onlardan bazı şeyleri saklamalıyız.	1	2	3	4	5
8. Planlarınız başkalarından önce sizin yararınıza olmalıdır.	1	2	3	4	5
9. İnsanların çoğu başkalarının etkisi altında kalır.	1	2	3	4	5
10. İnsanlar benim doğal bir lider olduğumu düşünür.	1	2	3	4	5
11. İlgi odağı olmaktan hoşlanmam.	1	2	3	4	5
12. Arkadaşlarımın bensiz yaptığı sosyal aktiviteler sıkıcı olur.	1	2	3	4	5
13. Özel olduğumu biliyorum çünkü herkes	1	2	3	4	5

bana bunu söyler.					
14. Önemli insanlarla tanışmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
15. Biri bana iltifat ettiğinde utanırım.	1	2	3	4	5
16. Genellikle ünlü kişilere benzetilir, onlarla kıyaslanırım.	1	2	3	4	5
17. Kendimi sıradan bir insan olarak görüyorum.	1	2	3	4	5
18. İnsanların bana saygı duyması gerektiğini düşünüyorum.	1	2	3	4	5
19. Otoritelerden (Yönetici, amir vb.) intikam almak hoşuma gider.	1	2	3	4	5
20. Tehlikeli durumlara girmekten kaçınırım.	1	2	3	4	5
21. İntikam hızlı ve kötü bir şekilde alınmalıdır.	1	2	3	4	5
22. İnsanlar genellikle kontrolümü kaybettiğimi söylerler	1	2	3	4	5
23. Gerektiğinde insanlara kaba davranabilirim.	1	2	3	4	5
24. Benimle uğraşan insanlar yaptıklarına pişman olurlar.	1	2	3	4	5
25. Bugüne kadar başım hukuki açıdan hiç derde girmedi.	1	2	3	4	5
26. Ezik ve silik kişilerle uğraşmaktan hoşlanırım.	1	2	3	4	5
27. İsteddiğimi almak için hiçbir şeyden çekinmem	1	2	3	4	5

EK 5: Etik Kurul İzni

T.C.
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
GİRİŞİMSEL OLMAYAN KLİNİK ARAŞTIRMALAR ETİK KURULU

SAYI : 19 -
KONU: Etik Kurul İzni

31.01.2020

Sayın; Ümmihan Ercin

Haliç Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulu tarafından yapılmış olduğunuz başvuru incelenmiş olup, Dr. Öğr. Üye. Burcu Türk'ün danışmanlığında planladığınız "Üniversite Öğrencilerinin Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları ile Çocukluklarında Algıladıkları Ebeveyn Tutumlarının Dark Triad Kişilik Özelliklerine Etkisi" isimli araştırmanız kurulumuzun 31.01.2020 tarihli toplantısında etik yönden uygun bulunmuştur.

Bilgilerinize sunarım.

Prof. Dr. Melek Güneş YAVUZER
Etik Kurul Başkanı

EK.Etik Kurul Kararı

Sütlüce Mah. İmrahor Cad. No:82 Beyoğlu- İSTANBUL
Tel: 0212 924 24 44/2704 Faks: 0212 343 08 78
etikkurul@halic.edu.tr İnternet:www.halic.edu.tr

10. ÖZGEÇMİŞ

yılında doğdu. Haliç Üniversitesi Psikoloji Bölümünü bitirdikten sonra Bilişsel Davranışçı Terapiler ve Şema Terapi Eğitimlerini almıştır. Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programını da Haliç Üniversitesinde tamamlamıştır.

